

Meerjarenbegroting 2025-2028

gemeente
son en breugel

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Voorwoord	4
Algemene inleiding	5
Proces van kadernota naar begroting	5
Vertrekpunt kadernota	5
Programma 1. Interne en externe dienstverlening	7
Programma 2. Sociale leefomgeving	13
Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving	25
Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling	33
Paragrafen	42
Lokale heffingen	42
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	47
Onderhoud kapitaalgoederen	58
Financiering	63
Bedrijfsvoering	66
Verbonden partijen	68
Inleiding	68
Gemeenschappelijke regelingen	69
Vennootschappen en coöperaties	76
Stichtingen en verenigingen	77
Grondbeleid	83
Wet open overheid	84
Verplichte beleidsindicatoren	85
Financiële begroting	89
Overzicht van baten en lasten	89
Overzicht van baten en lasten per taakveld	90
Toelichting overzicht van baten en lasten	92
Analyse overzicht van baten en lasten	92
Overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten	93
Overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	94
Uiteenzetting van de financiële positie	95
Geprognosticeerde balans	95
EMU-saldo	96
Jaarlijks terugkerende arbeidskosten	96
Overzicht van investeringen	96
Reserves en voorzieningen	98
Overzicht van reserves en voorzieningen	98
Toelichting op de reserves	100
Toelichting op de voorzieningen	102
Toelichting op de financiële positie	104
Eigen begroting raad	105
Bijlagen	106
Subsidieoverzicht	106
Vaststellingsbesluit	107
Infographic	108

Voorwoord

Samenwerken aan een financieel gezond Son en Breugel

Voor u ligt de begroting 2025 – 2028. Vanwege een aantal incidentele kosten is deze begroting 2025 niet sluitend met een tekort van € 750.000. De belangrijkste oorzaak is de eenmalige korting van de regering op het gemeentefonds. Dat betekent voor onze gemeente in 2025 een korting van € 570.000,00. Ook krijgen we de komende jaren te maken met kostenstijgingen van jeugdzorg, WMO en onderhoud van openbare ruimte en gebouwen. Zonder de incidentele posten is de begroting 2025 structureel sluitend.

Naast de eenmalige incidentele korting in 2025 op het gemeentefonds, blijft de uitkering van het fonds achter bij de uitgaven waarvoor we als gemeente staan. We kijken daarom kritisch naar de kosten van huidige opgaves en moeten terughoudend zijn met het aannemen van nieuwe taken.

Een gezonde financiële positie is een belangrijke basis om in te kunnen spelen op toekomstige ontwikkelingen en wensen van onze gemeenschap. Om voor 2025 en verder een gezonde financiële begroting te kunnen behouden, is het noodzakelijk dat we maatregelen nemen en daarmee ook lastige keuzes maken. Helaas is daarbij ook noodzakelijk om ook de onroerendzaakbelasting te verhogen. Dat komt neer op een bedrag van in totaal € 400.000,-.

In deze begroting hanteren we acht uitgangspunten, zoals in de kadernota opgenomen, waaraan we de maatregelen toetsen om te komen tot een gezonde financiële positie.

De acht uitgangspunten zijn:

1. Een structureel sluitende begroting vanaf 2025
2. Het basisniveau van voorzieningen en ondersteuning voor inwoners is op orde
3. Geen kapitaalvernietiging door al genomen besluiten ter discussie te stellen
4. Nieuwe feiten en inzichten kunnen leiden tot heroverweging van eerdere besluitvorming
5. Meer zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van inwoners
6. Inwoners die ergens baat bij hebben betalen mee aan de kosten
7. Organisaties en verenigingen genereren subsidie-inkomsten en cofinanciering daar waar mogelijk
8. Bij gebiedsontwikkelingen moeten inkomsten gegenereerd worden om maatschappelijke ontwikkelingen mogelijk te maken.

Belangrijk aandachtspunt is dat we blijvend zorgen voor een sterk (financieel) vangnet voor inwoners die dat nodig hebben. Daarnaast hebben we te maken met externe factoren waarop we geen (directe) invloed hebben. Zoals de regionale bereikbaarheidsvraagstukken, de oorlog in Oekraïne en de toenemende migratiestroom.

Stijging gemeentelijke belastingen

De lokale belastingen bestaan voor onze inwoners uit afvalstoffenheffing, rioolheffing en voor eigenaren van een koopwoning de OZB. De afvalstoffenheffing stijgt met 2,2%. Voor een eenpersoonshuishoudens stijgt het tarief naar € 272,88. Het tarief van meerpersoonshuishoudens stijgt naar € 342,12.

De rioolheffing stijgt in 2025 met ruim € 20,00. Hierbij is rekening gehouden met het Programma Water en Riolerings 2023-2027. Daarnaast zijn er ook kosten voor de effecten van de toenemende klimaatverandering.

Voor inwoners stijgt het OZB-tarief met 9,12% en dit is inclusief 3,3% inflatiecorrectie.

Samen blijven werken aan een financieel gezond Son en Breugel

Vanwege de financiële onzekerheden is het belangrijk dat bij alles wat we doen, we er vanuit moeten gaan dat we minder kunnen besteden. We blijven daarom samen met uw raad kritisch kijken naar de prioriteiten. Wij hebben er alle vertrouwen in dat we die uitdagingen samen met u aankunnen en samen met u verder kunnen werken aan een financieel gezond en leefbaar Son en Breugel.

Algemene inleiding

Proces van kadernota naar begroting

Het proces van de kadernota naar de begroting bestaat uit drie delen, die een doorlopende lijn vormen.

Januari - juli 2024

In het begin van het jaar hebben we, vanwege de financiële situatie van de gemeente Son en Breugel, een plan gemaakt voor het kadernota proces. In de maanden daarna hebben we invulling gegeven aan dit plan. In de kadernota hebben we zoveel mogelijk vooruitgeblikt op de begroting 2025-2028 en zijn we ingegaan op voorgenomen begrotingsaanpassingen. Ook hebben we de autonome ontwikkelingen en de doelstellingen voor 2025 tot en met 2028 opgenomen. Daarnaast hebben we de financiële kaders aangegeven voor de meerjarenbegroting.

Juli - november 2024

We hebben de kadernota 2025-2028 vertaald naar de op te stellen meerjarenbegroting 2025-2028. Dit is het boekwerk zoals we dat nu aanbieden, met alle programma's en paragrafen.

September - december 2024

In deze periode zijn we gestart met de voorbereidingen van de 2e bestuursrapportage 2024 over de financiële mutaties tot en met 31 augustus. De 2e bestuursrapportage wordt behandeld in dezelfde raadsvergadering als de begroting, zodat we de resultaten nog kunnen betrekken bij uw zienswijzen over de begroting 2025-2028.

Vertrekpunt kadernota

Na het vaststellen van de kadernota 2025-2028 hebben we invulling gegeven aan de voorgenomen begrotingsaanpassingen en zijn er nog allerlei ontwikkelingen geweest die van invloed zijn op de begroting. Hieronder vindt u een overzicht met een korte toelichting.

	2025	2026	2027	2028
Begrotingssaldo voor kadernota 2025-2028	-93.861	-596.846	59.355	662.497
Autonome ontwikkelingen kadernota 2025-2028	444.247	464.700	488.946	470.504
Begrotingssaldo na kadernota 2025-2028	350.386	-132.146	548.301	1.133.001
Meicirculaire	-382.390	521.086	400.700	433.528
RB Huisvesting CMD	-20.659	-20.403	-20.147	-19.890
RB uitbreiding BS de Bloktempel	0	-42.495	0	0
Autonome ontwikkelingen	73.067	-104.794	-247.876	-194.861
Begrotingsaanpassingen	-773.457	-655.217	-717.848	-600.080
Saldo meerjarenbegroting 2024-2027	-753.053	-433.969	-36.870	751.698
Waarvan structureel	502.780	-150.679	261.185	1.049.753
Waarvan incidenteel	-1.255.833	-283.290	-298.055	-298.055

De mutaties ten opzichte van de kadernota betreffen:

Netto resultaat meicirculaire

Nadat de kadernota gereed was, verscheen de meicirculaire 2024. Het netto saldo van de meicirculaire is toegevoegd conform de memo meicirculaire 2024 die bij de kadernota behandeling voor de gemeenteraad beschikbaar was.

Raadsvoorstel huisvesting CMD

Uw raad heeft ingestemd met een krediet voor de huisvesting van het CMD. De structurele gevolgen hiervan zijn verwerkt in de meerjarenbegroting 2025-2028.

Raadsvoorstel uitbreiding BS de Bloktempel

Uw raad heeft ingestemd met een krediet voor de uitbreiding van basisschool de Bloktempel. De structurele gevolgen hiervan zijn verwerkt in de meerjarenbegroting 2025-2028.

Autonome ontwikkelingen

Elk jaar actualiseren we de activa, inclusief afschrijvingen, salarissen en indexering. Dat geldt ook voor de reserves en voorzieningen, gesloten exploitaties en de OZB.

Dit is noodzakelijk, omdat geplande investeringen later klaar zijn dan eerder geraamd. Er komen nieuwe investeringen bij, of geplande investeringen gaan niet door. Dit heeft invloed op de lasten die vanuit de activa drukken op de begroting.

De geraamde salarissen hebben we aangepast aan de indexering en aan de formatie voor 2025-2028.

Begrotingsaanpassingen

Na de vaststelling van de kadernota zijn we gestart met het opstellen van de voorgenomen begrotingsaanpassingen en andere onderwerpen die leiden tot een mutatie in de begroting. In bovenstaande tabel hebben we dit als een totaalbedrag opgenomen. Bij de programma's hebben we de begrotingsaanpassingen gespecificeerd en toegelicht, mits de aanvraag groter is dan € 25.000.

Septembercirculaire 2024

De septembercirculaire 2024 is te laat verschenen om de gevolgen integraal in beeld te brengen en te verwerken in deze begroting. De gevolgen van septembercirculaire delen wij via een memo met de gemeenteraad en verwerken we in de eerste begrotingswijziging.

Saldo meerjarenbegroting 2025-2028

De gevolgen van de septembercirculaire 2024 vormen de eerste begrotingswijziging 2025 en hebben we in onderstaande tabel verwerkt.

	2025	2026	2027	2028
Saldo meerjarenbegroting 2025-2028	-753.053	-433.969	-36.870	751.698
Septembercirculaire 2024	-301.081	-309.234	-446.533	-447.523
Begrotingssaldo na 1e begrotingswijziging	-1.054.134	-743.203	-483.403	304.175
Onttrekking aan reserve vrije bestedingsruimte	1.054.134	0	0	0
Begrotingssaldo na 1e begrotingswijziging	0	-743.203	-483.403	304.175
Waarvan structureel	201.699	-459.913	-185.348	602.230
Waarvan incidenteel	-201.699	-283.290	-298.055	-298.055

Programma 1. Interne en externe dienstverlening

Inleiding

Dit programma gaat over de kwaliteit van onze in- en externe dienstverlening.

De kwaliteit van onze dienstverlening uit zich in het gemak waarmee inwoners en ondernemers producten en diensten kunnen afnemen bij de gemeente en het gemak waarmee zij met de gemeente in contact kunnen komen.

We hanteren daarbij het uitgangspunt dat de klant kiest op welke manier hij contact met de gemeente wil hebben. Dat kan via het online portaal zijn, via e-mail, website, telefoon, social media, per brief, via een baliebezoek of in een persoonlijk gesprek. Alle kanalen zijn beschikbaar en dat houden we zo. Wij hebben nadrukkelijk aandacht voor een inclusieve toegankelijkheid van onze dienstverlening.

De mogelijkheden van onze digitale dienstverlening nemen toe. De digitale dienstverlening wordt transparanter, gaat sneller en de mogelijkheden om in contact te komen met de juiste persoon zijn toegenomen. We zien dan ook dat inwoners voor steeds meer producten en diensten gebruik maken van de digitale weg.

De mening van de inwoners is belangrijk voor ons. Wij betrekken de inwoners dan ook bij de ontwikkeling van zowel onze persoonlijke als onze digitale dienstverlening.

Wat willen we bereiken?

Thema	Doelstellingen
Dienstverlening	<ol style="list-style-type: none"> 1. Meer ondersteuning voor inwoners bij de digitale benadering van onze producten en diensten. 2. Meer mogelijkheden om contact met de gemeente te leggen door dienstverleningskanalen uit te breiden en op elkaar af te stemmen. 3. Optimalere processen met focus op doorlooptijden, wachttijd, verwerkingstijd en afhandeltermijn.
Participatie	<ol style="list-style-type: none"> 4. Plannen en projecten komen in samenwerking met belanghebbenden tot stand. 5. Via de Jeugdgemeenteraad denken jongeren actief mee over het realiseren van plannen en leren zij hoe de lokale democratie werkt. 6. Inwoners, organisaties en ondernemers worden betrokken bij gemeentelijke plannen, en vinden onze beleids- en besluitvorming transparant en begrijpelijk.
Organisatie	<ol style="list-style-type: none"> 7. Profileren van de gemeente Son en Breugel als goede werkgever door middel van arbeidsmarktcommunicatie en de ontwikkeling van een arbeidsmarktstrategie. 8. Een stabiele organisatie waarin bestuurlijke opdrachten en ambities in evenwicht zijn met de mogelijkheden van de eigen organisatie en die van de gemeentelijke partners. 9. Een organisatie met voldoende kennis, vaardigheden en ervaring, anticiperend op toekomstige behoeften. 10. Een dienstverlenende, wendbare organisatie waarin medewerkers zich veilig, betrokken en gewaardeerd voelen en werkgeluk ervaren en waarin ontwikkeling mogelijk is.

Relevante beleidsnota's

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Informatiebeleid Dommelvallei	2021-2025	3 juni 2021	n.v.t.
Visie op Bestuurlijke Toekomst	onbepaalde tijd	18 juni 2015 en 02 november 2017	n.v.t.
Bestuursakkoord Samenwerken in, aan, voor, met Son en Breugel	2022-2026	7 juli 2022	n.v.t.
Beleidskader Integriteit 2015	onbepaalde tijd, vanaf maart 2015	26 maart 2015	n.v.t.
Visiedocument Persoonlijk en dichtbij	n.v.t.	12 juni 2012	n.v.t.
Visie op dienstverlening	n.v.t.	Commissie AZ 14 januari 2015	n.v.t.
Nota activering, waardering en afschrijving	n.v.t.	20 juni 2013	n.v.t.
Nota reserves en voorzieningen	n.v.t.	17 februari 2022	n.v.t.
Financiële verordening	n.v.t.	22 juni 2017	n.v.t.
Treasurystatuut	n.v.t.	2014	n.v.t.
Nota risicomanagement en weerstandsvermogen	n.v.t.	21 maart 2013	n.v.t.
Belastingverordeningen			

Wat gaan we ervoor doen?

Dienstverlening

Doelstellingen

1. Meer ondersteuning voor inwoners bij de digitale benadering van onze producten en diensten.

Een brede toegankelijkheid van burgerzakenproducten voor alle inwoners is de norm.

Door onze digitale kanalen toegankelijker te maken, creëren we een inclusieve online omgeving waar iedereen gelijke toegang heeft tot informatie en diensten.

De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) stelt regels voor het digitale verkeer tussen inwoners en bestuursorganen. Zo kunnen de inwoners onder andere officiële berichten elektronisch aan een bestuursorgaan sturen.

Wij richten de formulieren en aanvragen van burgerzaken zo in dat wij voldoen aan deze wetgeving. In 2025 starten wij met de 3 meest gebruikte processen van burgerzaken.

De Wet digitale overheid (Wdo) vereist onder andere dat alle websites en applicaties digitaal toegankelijk zijn. Door een goede toegankelijkheid kan ook iedereen met een eventuele visuele, auditieve, motorische of cognitieve beperking deelnemen aan het digitale leven. Om dit te bereiken onderzoeken we in 2025 de huidige status van de digitale toegankelijkheid. Het doel is om in 2026 volledig digitaal toegankelijk te zijn voor alle websites en applicaties, waarbij we afhankelijk zijn van externe bedrijven.

De mogelijkheid om een product via fysiek contact aan te vragen blijft bestaan.

2. Beter mogelijkheden om contact met de gemeente te leggen door dienstverleningskanalen uit te breiden en op elkaar af te stemmen.

We breiden de dienstverleningskanalen uit en optimaliseren de huidige kanalen om de klanttevredenheid onder de inwoners te verbeteren. Dit doen we door:

- de live chat op te nemen in de reguliere bedrijfsvoering, bij een positief resultaat uit de pilot in september 2024.
- in te zetten op een Omnichannel aanpak, waardoor alle communicatiekanalen beter op elkaar aansluiten. Ongeacht via welk kanaal een inwoner contact opneemt, wordt deze via elk kanaal met actuele informatie geholpen. Aan de hand van de uitkomst van het onderzoek naar omnichannel dienstverlening in 2024, bepalen we de benodigde vervolgstappen.

3. Optimalere processen met focus op doorlooptijden, wachttijd, verwerkingstijd en afhandeltermijn.

Procesoptimalisatie heeft voordelen voor inwoners en medewerkers. Om deze voordelen te realiseren:

- starten we in 2025 met het uitvragen van feedback aan inwoners na het gebruik van burgerzakenproducten aan de balie. Hiermee brengen we de ervaringen van inwoners in beeld.
- brengen we in 2025 de huidige werkwijze in kaart van de 3 meest gebruikte processen van burgerzaken.

Door het uitvoeren van deze acties verwijderen we elke stap in een proces die geen toegevoegde waarde heeft en lossen we knelpunten op.

Wat gaan we ervoor doen?

Participatie

Doelstellingen

4. Plannen en projecten komen in samenwerking met belanghebbenden tot stand.

Bij het schrijven van deze begroting waren de participatieverordening en het beleidskader Inwonerbetrokkenheid nog niet door uw raad vastgesteld.

In het beleidskader en de verordening hebben wij heldere kaders en beleidsregels opgesteld over de wijze waarop we ruimte geven aan invloed van inwoners, lokale maatschappelijke partijen en ondernemers. Ook blijft er ruimte voor maatwerk, omdat geen enkel vraagstuk hetzelfde is en de situatie bepalend is voor hoe wij met anderen samen denken, samen besluiten en samen doen. In het vierde kwartaal van 2024 en in 2025 vindt intern de vertaling plaats van beleid naar uitvoering.

5. Via de Jeugdgemeenteraad denken jongeren actief mee over het realiseren van plannen en leren zij hoe de lokale democratie werkt.

Via de Jeugdgemeenteraad (JGR) betrekken we jongeren bij het werk van de gemeente. De JGR-leden leren hoe de democratie werkt en maken kennis met het werk van de gemeente en de gemeenteraad. Onderdeel van het leerproces is een excursie naar bijvoorbeeld het waterschap of het provinciehuis. Daarnaast werken de leden in werkgroepen aan zaken die zij zelf constateren en inbrengen. Zij proberen daarbij tot concrete oplossingen te komen. Voor het schooljaar 2024-2025 zijn twee werkgroepen samengesteld die aan de slag gaan met de onderwerpen sport en armoede. In het voorjaar van 2025 organiseren de JGR-leden een autoloze schooldag op alle basisscholen in Son en Breugel. De JGR is ook actief bij activiteiten in het dorp (bijvoorbeeld 4 mei, Koningsdag en de Oliebollenparty).

6. Inwoners, organisaties en ondernemers worden betrokken bij gemeentelijke plannen, en vinden onze beleids- en besluitvorming transparant en begrijpelijk.

In juli 2023 heeft de gemeenteraad een nieuw vergadermodel voor de gemeenteraad ingevoerd. Het gaat om een tweewekelijkse Politieke Avond op donderdagavond met de mogelijkheid om onderwerpen en voorstellen informerend, adviserend, beeldvormend, oordeelsvormend en besluitvormend te bespreken. Dit vergadermodel moet de komende jaren leiden tot meer overleg- en inspraakmogelijkheden met en door inwoners.

In het najaar van 2024 is dit model tussentijds geëvalueerd en bij wijze van proef op onderdelen gewijzigd. Het betreft onder meer een vroegere aanvangstijd van de Politieke Avond en het waar mogelijk combineren van meerdere onderwerpen in één sessie. In het voorjaar van 2025 wordt een besluit genomen over het al dan niet definitief invoeren van deze wijzingen.

Wat gaan we ervoor doen?

Organisatie

Doelstellingen

7. Profilering van de gemeente Son en Breugel als goede werkgever door middel van arbeidsmarktcommunicatie en de ontwikkeling van een arbeidsmarktstrategie.

Wij staan voor een steeds grotere uitdaging om in een krappe arbeidsmarkt de juiste medewerkers te behouden en te werven. Goed werkgeverschap is daarom cruciaal. Daarnaast is het voor het behouden en werven van nieuwe medewerkers van groot belang dat we als gemeentelijke organisatie als een aantrekkelijke werkgever bekend staan. Binnen de Dienst Dommelvallei is een recruiter aangesteld die specifiek wordt ingezet op dit thema. In 2024 wordt een arbeidsmarktstrategie ontwikkeld en een arbeidsmarktcommunicatieplan opgeleverd dat in 2025 wordt uitgevoerd. Daarnaast nemen we deel aan regionale initiatieven zoals het project "Ruimte voor Groei". Dit is een leer- werktraject voor professionals op hbo- en academisch niveau die worden omgeschoold ("zij- instromers") voor functies in het ruimtelijk domein.

8. Een stabiele organisatie waarin bestuurlijke opdrachten en ambities in evenwicht zijn met de mogelijkheden van de eigen organisatie en die van de gemeentelijke partners.

Een van de aspecten van goed werkgeverschap is dat er een goede balans is tussen bestuurlijke ambities en wat de organisatie aan kan. Daaraan wordt continu aandacht besteed en daarin heeft het management een signalerende en sturende rol. Ook in 2025 zal het een uitdaging blijven om deze balans te houden rekening houdend met verloop van medewerkers en de krappe arbeidsmarkt.

9. Een organisatie met voldoende kennis, vaardigheden en ervaring, anticiperend op toekomstige behoeften.

De ontwikkelingen om ons heen gaan snel. Denk aan steeds meer digitaal, datagericht werken en de ontwikkeling van Artificial intelligence (AI). Deze ontwikkelingen volgen we waarbij we ons realiseren dat de toepassingen daarvan afhankelijk zijn van de mogelijkheden en beperkingen van onze organisatie. Ook de aandacht voor privacy en informatieveiligheid wordt steeds groter. Al deze ontwikkelingen vragen om meer kennis en vaardigheden van medewerkers. Ook in 2025 schenken we specifiek aandacht aan de ontwikkeling van medewerkers en daarmee spelen we in op toekomstige behoeften. De doorontwikkeling van de organisatie onder de programmaam Samen Werkt* vertalen we jaarlijks naar activiteiten op vier sporen; met elkaar, slim geregeld, goed georganiseerd, ieder zijn plek. Dit vraagt voortdurend aandacht.

10. Een dienstverlenende, wendbare organisatie waarin medewerkers zich veilig, betrokken en gewaardeerd voelen en werkgeluk ervaren en waarin ontwikkeling mogelijk is.

Om goed in te spelen op alle ontwikkelingen om ons heen is het belangrijk dat we beschikken over een wendbare en dienstverlenende organisatie. Een absolute voorwaarde voor een goede dienstverlening, zowel intern als naar onze inwoners, is dat we beschikken over enthousiaste medewerkers die werkgeluk ervaren en beschikken over de juiste competenties, houding en gedrag. Wat we in dat opzicht verwachten van medewerkers, is vastgelegd in de nieuwe werksijde dienstverlening, die in 2024 wordt vastgesteld door het college van B&W. In dat kader zijn we in 2024 ook gestart met het opstellen van een strategisch personeelsbeleid. De komende jaren geven we hieraan uitvoering.

Strategisch personeelsbeleid: de komende jaren geven we verder vorm aan het creëren van een evenwichtig potentieel van kennis, vaardigheden en ervaring binnen de organisatie. Dit betekent, het anticiperen op toekomstige personeelsbehoeften (bestaande- versus vereiste vaardigheden) en het borgen van kennis binnen de organisatie. Zodoende anticiperen we al in een vroeg stadium op medewerkers die binnen een aantal jaren de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en de gemeente gaan verlaten.

Daarnaast bieden vacatures de mogelijkheid om de taakinvulling binnen functies te herzien. In het strategisch personeelsbeleid leggen we ook vast wat voor organisatie we willen zijn. We geloven dat een professionele organisatie met enthousiaste medewerkers die graag samenwerken, de basis is voor een goede dienstverlening.

Bijdragen verbonden partijen aan dit programma

Dienst Dommelvallei

Dienst Dommelvallei is het samenwerkingsverband van de gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel. In deze dienst zijn de bedrijfsvoeringstaken financiën, belastingen, personeel & organisatie, informatievoorziening en planning en control voor de drie gemeenten ondergebracht. Daarnaast hebben de gemeenten Son en Breugel en Nuenen de taken met betrekking tot werk en inkomen en dienstverlening ondergebracht in de Dienst Dommelvallei.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en als positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 1	958	66	0	0	0	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	2.216	86	-753	-434	-37	752
0.1 Bestuur	1.787	2.099	2.295	2.154	2.139	2.120
0.2 Burgerzaken	1.149	984	927	1.008	1.015	995
0.4 Overhead	8.584	8.429	9.209	9.288	9.436	9.454
0.5 Treasury	48	43	118	263	514	589
0.61 OZB woningen	154	108	105	105	105	105
0.62 OZB niet-woningen	41	24	24	24	24	24
0.64 Belastingen Overig	121	30	30	30	30	30
0.8 Overige baten en lasten	20	753	199	372	778	1.500
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	25	4	4	4	4	4
Totaal Lasten	15.104	12.625	12.159	12.814	14.009	15.573
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 1	3.410	1.789	39	39	4	4
0.1 Bestuur	195	2	2	2	2	2
0.2 Burgerzaken	240	297	295	346	381	330
0.4 Overhead	204	219	226	226	226	226
0.5 Treasury	147	124	107	103	99	95
0.61 OZB woningen	2.659	2.814	3.172	3.292	3.433	3.568
0.62 OZB niet-woningen	2.540	2.676	3.061	3.161	3.279	3.389
0.64 Belastingen Overig	14	10	15	15	15	15
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	28.146	29.404	30.473	29.780	30.971	32.224

Omschrijving	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
0.8 Overige baten en lasten	0	397	150	150	150	150
Totaal Baten	37.557	37.731	37.540	37.114	38.560	40.003
Saldo (baten -/- lasten)	22.454	25.107	25.381	24.300	24.551	24.430

Begrotingsaanpassingen

Omschrijving	I/S	2025	2026	2027	2028
1. Verkiezingen	S	2.100	2.100	2.100	2.100
2. Schoonmaakkosten	S	10.000	10.000	10.000	10.000
3. Voorlichting	S	5.000	5.000	5.000	5.000
4. VNG Congres 2025	I	-18.000	0	0	0
5. OZB	S	400.000	400.000	400.000	400.000
6. Actualiseren bijdrage Dienst Dommelvallei	I	20.310	0	0	0
7. Stelpost loon- en prijs aanvullen	S	0	-100.000	0	0
8. Aframen budgetten ivm onderschrijding	S	281.743	281.743	281.743	281.743
Totaal		701.153	598.843	698.843	698.843
+/- is voordeel, -/- is nadeel					

5. OZB

We stellen voor om de OZB opbrengst met € 400.000 te verhogen naast inflatie.

7. Stelpost loon- en prijs aanvullen

Bij het opstellen van onze begroting hanteren we de methodiek dat de budgetten voor het nieuwe begrotingsjaar (nu 2025) worden verhoogd met de van toepassing zijnde indexcijfers voor loon- en prijsmutaties. Dat is voor de begroting 2025 ook gebeurd. Echter de stelpost loon- en prijs was hiertoe niet toereikend voor de jaren 2025 en 2026. Dit komt doordat de algemene uitkering voor het onderdeel accres achterblijft op de realiteit van inflatie. Hierdoor stellen we voor om in 2026 een aanvullend bedrag op te nemen in de stelpost loon- en prijs om toekomstige prijsindexaties op te vangen.

8. Aframen budgetten ivm onderschrijding

Op basis van onderschrijdingen op budgetten in 2021, 2022 en 2023 is bepaald wat structurele overschotten zijn. Op basis hiervan worden budgetten afgeraamd.

Programma 2. Sociale leefomgeving

Inleiding

In het programma Sociale Leefomgeving is positieve gezondheid een centraal begrip. Positieve gezondheid staat voor het vermogen van onze inwoners op individueel en collectief niveau om te gaan met fysieke, mentale en sociale kansen en uitdagingen en zich hierbij te ontplooiën en te ontwikkelen. Ons doel daarbij is dat inwoners, zoveel als dat mogelijk is, zelf de regie voeren. Sport en Cultuur zijn hiervoor belangrijke middelen. Wij maken dit mogelijk en faciliteren dit door onder meer accommodaties, subsidies en voorzieningen. Belangrijke instrumenten hiervoor zijn cultuur en sport. Ook borging van cultureel erfgoed en behoud van monumenten draagt bij aan een goede sociale leefomgeving.

Wat willen we bereiken?

Thema	Doelstellingen
Maatschappelijke participatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. We ondersteunen inwoners die niet op eigen kracht kunnen participeren. 2. Ondersteuning en zorg vindt zoveel als mogelijk plaats in het voorliggend veld. 3. De toegang naar zorg en ondersteuning is laagdrempelig, effectief en (kosten)efficiënt.
Ontmoeting	<ol style="list-style-type: none"> 4. Son en Breugel kent een voldoende en gevarieerd aanbod van laagdrempelige ontmoetingsfuncties in de wijken, onder andere in de vorm van onderwijs-, sport- en verenigingsgebouwen. 5. We ondersteunen lokale initiatieven gericht op maatschappelijke participatie.
Jeugdigen	<ol style="list-style-type: none"> 6. Ten behoeve van een goede ontwikkeling van peuters en voorkomen onderwijsachterstanden, hebben we toereikende voorschoolse voorzieningen en een erkend programma voor VVE (voor- en vroegschoolse educatie). 7. We hebben in qua capaciteit en kwaliteit goede schoolgebouwen voor een toereikend en gedifferentieerd onderwijsaanbod. 8. Jeugdigen en hun ouders krijgen ondersteuning wanneer zij problemen ondervinden in opgroei- en opvoedsituaties. 9. We investeren in het voorliggend veld en zetten dit samen met de kracht van onze gemeenschap in om een goede ontwikkeling van jeugdigen te stimuleren.
Positieve gezondheid	<ol style="list-style-type: none"> 10. Met voorlichting en ondersteuning stimuleren we inwoners zo gezond mogelijk te leven. We zetten cultuur, sport en bewegen in als instrumenten ter bevordering van fysieke en mentale gezondheid en om maatschappelijke participatie te stimuleren.
Erfgoed	<ol style="list-style-type: none"> 11. Wij houden cultureel erfgoed en monumenten in stand.

Relevante beleidsnota's

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Nota Kunst- en Cultuurbeleid 2017		7 november 2017	Q4 2024
Beleidsplan voorschoolse voorzieningen en voor-en vroegschoolse educatie	vanaf 2020	4 juli 2019	n.v.t.
Accommodatie plannen (AP) & Vastgoedbeleid (2024-2028)	2024 -2028	nog vast te stellen	Q4 2024
Visie Sport en bewegen	vanaf 2014	6 februari 2014	n.v.t.
Cultureel Erfgoed gemeente Son en Breugel	2021 - 2030		
Uitgangspunten Participatiebeleid	n.v.t.	Commissie BZ 2 september 2014	n.v.t.
Re-integratieverordening Participatiewet 2023	m.i.v. juli 2023	21 december 2023	Q1 2025
Lokaal gezondheidsbeleid	2021-2024	17 december 2020	2025
Visie wonen met zorg	n.v.t.	29 augustus 2013	n.v.t.
Beleidskader Sociaal Domein	2023-2026	20 april 2023	n.v.t.
Jeugdbeleid	2025 e.v.	-	2025
Regiovisie Beschermd Wonen 2022-2026	2022-2026	29 maart 2022	2026
Integraal HuisvestingsPlan (IHP) 2024-2028	2024-2028	22 februari 2024	2028
Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs 2015	vanaf 2015	5 november 2014	2025
Verordening maatregelen Pw, loaw en loaz 2020	2020 e.v.	mei 2020	2024
Verordening individuele inkomstenstoeslag	2022 e.v.	december 2021	2026
Verordening Gemeentelijk Sociaal Fonds	2013		

Integraal beleidskader armoedebestrijding & schuldhulpverlening	2023-2026	19 januari 2023	2027
Verordening Schuldhulpverlening Son en Breugel 2021	2021 e.v.	4 februari 2021	Begin 2026

Wat gaan we ervoor doen?

Maatschappelijke participatie

Doelstellingen

1. We ondersteunen inwoners die niet op eigen kracht kunnen participeren.

Participatiewet in Balans

In 2025 staat de landelijke verbetering van de Participatiewet centraal. In de dienstverlening aan bijstandsgerechtigde inwoners, geven we in 2025 uitvoering aan de uitgangspunten van het programma Participatiewet in balans: de menselijke maat, vertrouwen en eenvoud. We bieden waar nodig inkomensondersteuning en (maatwerk)begeleiding bij participatie en re-integratie aan inwoners die dit niet zelfstandig kunnen, met aandacht voor de persoonlijke situatie en omstandigheden. Dit doen we integraal vanuit het Centrum voor Maatschappelijke deelname (CMD) en met inzet van sociaal ontwikkelbedrijf WSD. De vastgestelde Koers WSD en de uitwerking van de koers in het Lokaal plan, lopen door tot 2026.

Perspectief op Meedoen

We continueren in 2025 de intensieve inzet op, binnen de groep uitkeringsgerechtigden, de groeiende groep mensen die meer dan 5 jaar een uitkering ontvangt. Met persoonlijke aandacht bewegen we deze doelgroep naar maximale deelname in (maatschappelijke) participatie of werk. We sluiten daarmee aan op de wijziging van de Participatiewet, die stuurt op een integrale aanpak van de uitvoering en maatwerkbegeleiding. Voor jongeren die een beroep doen op ondersteuning bij werk of scholing, werken we samen met de netwerkpartners zoals jongerenwerk en het Kwikstart WSD.

Wet Inburgering

De Dienst Dommelvallei voert voor onze gemeente de taken op grond van de Wet Inburgering (Wi2021) uit. Het betreft beleid, coördinatie en uitvoering. Daarnaast ondersteunt de dienst ook vergunninghouders die onder de oude inburgeringswet vallen. Samen zetten we op basis van een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP) met maatschappelijke partners in op een zelfstandige deelname van vergunninghouders in de gemeente. Aan de hand van de brede intake worden inburgeringsplichtige nieuwkomers begeleid bij hun inburgering.

Binnen de Wet Inburgering is ruimte voor maatwerk aanbod. In 2025 ontwikkelen wij het aanbod verder door op beleids- en uitvoeringsniveau, zodat het zoveel mogelijk aansluit bij de behoeften van de doelgroep. Dit doen we onder andere door het stroomlijnen van processen van de Participatiewet en de Wet Inburgering.

Armoedebestrijding en schuldhulpverlening

We zetten ons in om onze dienstverlening te verbeteren. Zo ontwikkelen we een financieel inlooppreekuur en onderzoeken we of de minimaregelingen beter toegankelijk kunnen maken door voorzieningen te ont-bureaucratiseren en belangrijke communicatie te vertalen. De verordening beslistermijn schuldhulpverlening wordt geëvalueerd. Het Gemeentelijk Sociaal Fonds stopt en een deel van deze middelen zetten we op een andere manier in om inwoners met een laag inkomen te ondersteunen. In 2025 vindt een eerste evaluatie van de visie en het beleid plaats.

2. Ondersteuning en zorg vindt zoveel als mogelijk plaats in het voorliggend veld.

Indicatievrije dagbesteding

De indicatievrije dagbesteding in het Dommelhuis, waarmee in een pilot is gestart, voorziet duidelijk in een behoefte en wordt in 2025 structureel aangeboden. In samenwerking met de betreffende zorgaanbieder verkennen we of een dergelijke voorziening ook in Breugel kan worden gerealiseerd. Deze indicatievrije dagbesteding bevordert de gezondheid (door een bewegingsprogramma) en zorgt voor meer sociale contacten van met name senioren. Deze heeft daardoor een belangrijk preventief effect. Met deze vorm van dagbesteding is de instroom in de (duurdere) geïndiceerde dagbesteding lager.

Als voorliggende voorziening op individuele begeleiding worden vormen van groepsgewijze begeleiding ontwikkeld.

Toegang tot jeugdvoorzieningen

We nemen maatregelen om de grip op de jeugdhulp verder te vergroten. Specialistische jeugdhulp is niet altijd het beste antwoord. Met inwoners en maatschappelijke partners worden nieuwe vormen van dagbesteding, groepsgewijze begeleiding, culturele activiteiten en sport en beweging voor jeugdigen opgezet. Doel is om jeugdigen met een lichte ondersteunings- of begeleidingsvraag niet meteen toe te leiden naar specialistische jeugdhulp, maar in het voorliggend veld een alternatief (en zoveel mogelijk gecombineerd) aanbod te doen. Hierin zoeken we ook de samenwerking met de huisartsen, de praktijkondersteuners en de GGD-jeugdarts.

3. De toegang naar zorg en ondersteuning is laagdrempelig, effectief en (kosten)efficiënt.

Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD)

Het CMD blijft de komende jaren in ontwikkeling. De doorontwikkeling en verbeteracties in het Plan van Aanpak CMD worden in het voorjaar opgeleverd. Dan zijn de aanbevelingen van de rekenkamercommissie gerealiseerd. Dit leidt tot meer efficiëntie, zowel in de processen als in de dienstverlening. De financiële huishouding is transparant en op basis van actuele data kan snel worden bijgestuurd.

Het toegangsteam van het CMD beschikt over hoogwaardige expertise die meteen kan worden ingezet bij ondersteuningsvragen van inwoners. Door middel van enkele gesprekken worden inwoners die zelfredzaam zijn in hun kracht gezet. Voor inwoners die ondersteuning nodig hebben en niet beschikken over een sociaal netwerk worden maatwerkvoorzieningen ingezet.

Verhuizing CMD

In het voorjaar verhuist het CMD naar de nieuwe locatie aan de Heistraat. Dit zal de drempel van het CMD verder verlagen, leiden tot meer privacy en een algehele verbetering van de dienstverlening aan inwoners die een beroep doen op het Sociaal Domein.

Inbesteding jeugdconsulenten

De jeugdconsulenten die zich overwegend bezig houden met wettelijke taken als casusregie en het stellen van indicaties, nemen we over van de netwerkpartners en brengen we onder in de gemeentelijke organisatie. Hiermee komen deze medewerkers, evenals andere consulenten die wettelijke taken uitvoeren (zoals bijvoorbeeld de Wmo-consulenten), onder directe aansturing van de gemeentelijke organisatie. Dit voorkomt onduidelijkheden in de rol- en taakverdeling en bevordert een efficiënte dienstverlening. Deze inbesteding is in zoverre budgetneutraal dat de kosten voor deze medewerkers worden overgeheveld van de subsidiemiddelen naar het gemeentelijk personeelsbudget. Deels realiseren we hiermee ook een kostenbesparing.

Heroriëntatie op de netwerkorganisatie

De netwerkorganisatie CMD bestaat momenteel (inclusief de gemeente) uit 7 netwerkpartners. We onderzoeken of we bepaalde disciplines, die we nu bij meerdere organisaties afnemen, kunnen onderbrengen bij één netwerkpartner. Dit leidt tot minder verschillende subsidiestromen, minder aansturingrelaties en een overzichtelijker speelveld. Hiermee wordt ambtelijke capaciteit bespaard en zullen ook de overheadkosten in de subsidiegeldstromen afnemen.

Wat gaan we ervoor doen?

Ontmoeting

Doelstellingen

4. Son en Breugel kent een voldoende en gevarieerd aanbod van laagdrempelige ontmoetingsfuncties in de wijken, onder andere in de vorm van onderwijs-, sport- en verenigingsgebouwen.

Ontmoeting in de wijk

Het is belangrijk dat onze wijkaccommodaties voldoen aan de huidige eisen en dat deze toekomstbestendig zijn. MFA Dommelhuis en wijkvoorziening de Boerderij voldoen al aan deze randvoorwaarden en eisen. Voor gemeenschapshuis Braecklant zijn plannen in ontwikkeling voor vervangende nieuwbouw. We streven naar start sloop en aanvang realisatie nieuwbouw in 2025. De beoogde oplevering en opening van het nieuwe gemeenschapshuis en gezondheidscentrum staat gepland in 2027.

Vooruitlopend op wat binnenkort vastgesteld wordt voor de accommodatie plannen, gaan we in overleg met de besturen van Braecklant, Dommelhuis en De Boerderij, om de samenwerking bij de exploitatie van deze wijkaccommodaties te optimaliseren.

Maatschappelijke accommodaties

De nieuwe MFA De Bongerd wordt in het eerste kwartaal officieel geopend. Verder werken we de komende jaren aan de noodzakelijke aanpassingen, renovatie, verduurzaming en optimalisatie van sporthal De Landing. De start van de uitvoering hiervan staat gepland in 2025.

Accommodatie plannen (AP) en vastgoedbeleid

We zijn gestart met het opstellen van toekomstbestendige accommodatie plannen (AP) en het vastgoedbeleid. Dit wordt samen met het Integraal Huisvestingsplan (IHP) een verbreding van beleid en uitvoeringsplannen die gaan over gemeentelijk vastgoed. Bij de totstandkoming van de accommodatie plannen en het vastgoedbeleid doorlopen we stappen met stakeholders en afvaardigingen van gebruikers en leggen we parallellen en verbanden met andere beleidsvelden en het IHP. Daarbij zoeken we ook naar de mogelijkheid om onze maatschappelijke accommodaties in te zetten voor andere maatschappelijke functies. Daarnaast voeren we het recentelijk geactualiseerde IHP verder uit.

5. We ondersteunen lokale initiatieven gericht op maatschappelijke participatie.

Participatie en ontmoeting

Wij ondersteunen initiatieven gericht op ontmoeting. Het subsidiebeleid ondersteunt bijvoorbeeld de vrijwilligersorganisaties. Hiermee stellen we deze organisaties in staat om op laagdrempelige wijze een aanbod te creëren voor sport, cultuur en ontmoeting voor diverse doelgroepen. In de nieuwe cultuurnota zetten we in op de ontmoetingsmogelijkheden voor en tussen de jeugdige en oudere inwoners van onze gemeente.

Wat gaan we ervoor doen?

Jeugdigen

Doelstellingen

6. Ten behoeve van een goede ontwikkeling van peuters en voorkomen onderwijsachterstanden, hebben we toereikende voorschoolse voorzieningen en een erkend programma voor VVE (voor- en vroegschoolse educatie).

Peuteropvang en Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

In Son en Breugel zijn voor alle peuters goede voorschoolse voorzieningen beschikbaar.

- Wij subsidiëren de peuteropvang voor ouders die geen gebruik kunnen maken van de kinderopvangtoeslag van het Rijk.

- Voor peuters met een risico op een onderwijsachterstand hebben we een erkend aanbod van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) beschikbaar bij onze kinderopvangorganisaties. We stellen, ten opzichte van middelen die we van het rijk krijgen, extra middelen beschikbaar om alle doelgroepkinderen een VVE plaats te kunnen aanbieden om ze een goede start te kunnen geven op de basisschool.
- Voor peuters met een risico op een onderwijsachterstand hebben we een erkend aanbod van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) beschikbaar bij onze kinderopvangorganisaties. We stellen extra middelen beschikbaar om alle doelgroepkinderen een VVE plaats te kunnen aanbieden om ze een goede start te kunnen geven op de basisschool.
- In 2025 sluiten we voor het tweede jaar aan bij de gezamenlijke monitor VVE van een aantal regiogemeenten. Hiermee krijgen we meer inzicht, grip en sturing op de resultaten van VVE. Tevens krijgen we beter zicht op de effecten van VVE op de ontwikkeling van de doorgaande lijn van het kinderdagverblijf naar primair onderwijs.
- We geven in 2025 uitvoer aan het nieuwe VVE beleid (dit zal ter besluitvorming worden voorgelegd), waarin we ook de prestatieafspraken met de schoolbesturen hebben opgenomen.

7. We hebben in qua capaciteit en kwaliteit goede schoolgebouwen voor een toereikend en gedifferentieerd onderwijsaanbod.

Lopende projecten

De uitbreiding van basisschool de Bloktempel heeft vertraging opgelopen. Startbouw zal naar verwachting zijn in 2025.

Integraal HuisvestingPlan (IHP)

In het eerste termijn (2024-2028) van het IHP doen we twee haalbaarheidsonderzoeken:

- 1) Integrale verkenning van de uitbreidingsmogelijkheden van het onderwijs en opvang binnen de deelgebieden Breugel en Son Zuid.
- 2) Onderzoek naar afweging Renovatie/ Nieuwbouw voor de Emiliusschool, inclusief nieuwbouw van het zwembad. Hierin wordt ook naar de (integrale) gebiedsontwikkeling van Zonhove gekeken en de kansen die dit vanuit het bewegingsonderwijs kan bieden.

Daarnaast starten we in de eerste termijn van IHP ook met een aantal onderwijshuisvestingsprojecten:

- 1) Uitbreiding deelgebied Breugel en Son Zuid naar aanleiding van het haalbaarheidsonderzoek
- 2) Verduurzaming Harlekijn inclusief verbetering binnenklimaat.

8. Jeugdigen en hun ouders krijgen ondersteuning wanneer zij problemen ondervinden in opgroei- en opvoedsituaties.

CMD

Ouders en jeugdigen kunnen uitdagingen of problemen ervaren tijdens het ontwikkelen en opvoeden. Bij de Toegang van het CMD onderzoeken we bij een jeugdhulpvraag of er voorliggend passende ondersteuning mogelijk is. In een aantal gevallen zijn gesprekken bij de Toegang voldoende om jeugdigen in hun kracht te zetten en is de hulpvraag opgelost. Is dat niet geval, dan doen we onderzoek naar de mogelijkheden van specialistische jeugdzorg. Ook de praktijkondersteuners Jeugd bij de huisartsen en de GGD jeugdarts maken deze afwegingen. De lijnen tussen deze partners zijn kort, zodat er onderling afgestemd kan worden over het aanbod voor jeugdigen.

Hervormingsagenda Jeugd

De landelijke trend dat problemen binnen gezinnen en bij jeugdigen zelf complexer worden, zien we ook in Son en Breugel. Het gaat hierbij ook om een toename aan het aantal jeugdigen en gezinnen met complexe problematiek. De hulpvragen die hieruit voortvloeien vragen om een meervoudige en integrale aanpak. De komende tijd gaan we dit verder ontwikkelen op basis van de Hervormingsagenda Jeugd. Deze agenda vraagt om meerdere aanpassingen op landelijk, regionaal en lokaal niveau om de ondersteuning aan gezinnen en jeugdigen te verbeteren.

9. We investeren in het voorliggend veld en zetten dit samen met de kracht van onze gemeenschap in om een goede ontwikkeling van jeugdigen te stimuleren.

Investering preventief aanbod jeugd

Naast de ondersteuning die vanuit het CMD wordt geboden, is er al voorliggend aanbod. Denk hierbij aan groepstrajecten voor kinderen van gescheiden ouders, het eetteam en regionale programma's zoals STORM, een preventieve interventie ter bevordering van het mentale welzijn van jongeren. We merken dat gezinnen en jeugdigen op deze manier op een laagdrempelige manier ondersteund kunnen worden.

Tegelijkertijd zien we dat dit niet voldoende is om de problemen in het jeugddomein aan te pakken. Om de ontwikkeling van minder vraag naar en inzet van jeugdhulp te kenteren, is er een stevige doorontwikkeling nodig van het voorliggend veld. Voorbeelden hiervan zijn de betrokkenheid van verenigingen en het maatschappelijk middenveld, maar ook het lichte ondersteuningsvragen niet meer beantwoorden met individuele jeugdhulptrajecten, maar met groepstrajecten. Specialistische kennis en kunde in huis halen bij het CMD zorgt er ook voor dat jeugdigen ondersteund kunnen worden zonder lange jeugdhulptrajecten bij een zorgaanbieder. Zo kunnen we gezinnen en jeugdigen laagdrempeliger en efficiënter ondersteunen. Dit voorkomt complexe trajecten in de specialistische jeugdhulp die niet altijd het beoogde effect hebben. Tevens leidt dit tot een kostenbesparing op de middellange en lange termijn.

Wat gaan we ervoor doen?

Positieve gezondheid

Doelstellingen

10. Met voorlichting en ondersteuning stimuleren we inwoners zo gezond mogelijk te leven. We zetten cultuur, sport en bewegen in als instrumenten ter bevordering van fysieke en mentale gezondheid en om maatschappelijke participatie te stimuleren.

Lokaal Sportakkoord

Het Lokaal Sportakkoord is sinds 2023 van kracht. Hiervoor hebben we vanaf 2024 middelen beschikbaar via het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). In overleg met de Sportraad worden deze middelen voor de uitvoering van het nieuwe Sportakkoord ingezet. De komende jaren geven we verder uitvoering aan het sportakkoord.

GROZZerdam/Stap naar Gezonder

GROZZerdam heeft zich door ontwikkeld naar de brede beweging De Stap naar Gezonder. Een 60-tal organisaties in Zuid-Oost Brabant zijn hierbij aangesloten. De eerder geformuleerde doelstellingen dat in 2040 inwoners tenminste vijf jaar langer in goede gezondheid leven en dat hardnekkige gezondheidsverschillen met 30% zijn afgenomen blijven overeind. Naast deze regionale beweging heeft het Rijk ingezet op een gezonde generatie in 2040. Daarbij zetten zij in op het verminderen van vermijdbare gezondheidsachterstanden. De focus ligt op kinderen met extra aandacht vanaf de eerste duizend dagen van een kind. Naast de focus op kinderen en jongeren richt de aandacht zich ook op volwassenen en op (het behoud van) de vitaliteit van het toenemend aantal ouderen. De volgende gemeenschappelijke doelen zijn benoemd:

- Terugdringen gezondheidsachterstanden;
- Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten;
- Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis;
- Een gezonde leefstijl;
- Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid;
- Vitaal ouder worden;
- Domeinoverstijgende inzet vanuit een regionale preventie infrastructuur.

Vanuit een (deels regionale) ketenaanpak worden deze doelen gerealiseerd. Daarbij zijn er specifieke middelen beschikbaar (SPUK) waarin de middelen voor het lokaal sportakkoord en combinatiefunctionarissen zijn geïntegreerd.

Samenwerking zorgverzekeraars

De samenwerking met zorgverzekeraars is geformaliseerd via het IZA (Integraal Zorg Akkoord). Daarin is bepaald dat de samenwerking tussen huisartsen, de GGZ (Geestelijke gezondheidszorg) en het sociaal domein versterkt dient te worden voor inwoners met psychische klachten. Daarbij wordt gekeken naar wettelijke en financiële mogelijkheden voor domein-overstijgende samenwerking. Daarnaast wordt ook de preventie vanuit de Zvw (Zorgverzekeringswet) en vanuit de gemeentelijke domeinen met elkaar verbonden.

Het GALA geeft nadere invulling aan de afspraken die in het IZA zijn gemaakt over de regionale samenwerking tussen zorgverzekeraars en gemeenten op het terrein van gezondheidsbevordering en preventie en de inrichting van ketenaanpakken die meerdere domeinen beslaan: Wet publieke gezondheid, Wet maatschappelijke ondersteuning, Zorgverzekeringswet en Jeugdwet. Met het GALA geven we uitvoering aan de afspraak in het IZA dat zorgverzekeraars en gemeenten niet-vrijblijvende regionale samenwerkingsafspraken hebben gemaakt over gezondheidsbevordering en preventie. In 2025 en verder werken we verder met de zorgverzekeraars samen om de ketenaanpakken uit het IZA op te zetten.

Gezondheidsbeleid

In het huidige gezondheidsbeleid zijn de volgende speerpunten vastgelegd:

- leefstijlverbetering;
- druk op het dagelijks leven bij jeugd en volwassenen;
- sociale gezondheid.

Deze speerpunten zijn ingehaald door de regionale beweging De Stap naar Gezonder en het landelijk vastgestelde GALA. Binnen deze programma's wordt het lokaal gezondheidsbeleid verder vorm gegeven. Dit betekent dat we proberen zoveel mogelijk te realiseren binnen deze programma's en datgene wat daar niet binnen past binnen het lokaal gezondheidsbeleid uitvoeren als flankerend beleid.

De Cultuur Loper

Sinds een aantal jaren volgen de basisscholen het traject van de Cultuur Loper. Iedere school werkt daarmee onder professionele begeleiding aan een eigen (meerjaren)visie op cultuureducatie en de uitvoering daarvan. In 2024 is een einde gekomen aan de derde periode van de Cultuur Loper. Samen met verschillende Brabantse gemeenten hebben we de intentie uitgesproken om ook in 2025 verder te gaan met de Cultuur Loper voor weer een periode van 4 jaar. Kunstloc Brabant heeft van de provincie Noord-Brabant de opdracht gekregen hiervoor als penvoerder voor alle kleine- en middelgrote gemeenten en enkele grote gemeenten een aanvraag te doen bij het Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP).

Uitgangspunten Cultuurnota

Als gemeente versterken we in het bijzonder de samenwerking tussen het culturele veld en het sociaal domein. We stimuleren nieuwe (inventieve) initiatieven die bijzondere verbindingen leggen. Cultuur en erfgoed worden op die manier een essentieel middel om de positieve gezondheid van onze inwoners te bevorderen. Samen met het culturele veld zorgen we ervoor dat eenzaamheid en isolatie worden tegengegaan. Culturele activiteiten inspireren en dragen bij aan het zelfvertrouwen en de zelfstandigheid van inwoners. We willen bereiken dat inwoners lekker in hun vel zitten, veel contact hebben met leeftijdsgenoten of andere inwoners, plezier beleven en de deur uitkomen.

Wat gaan we ervoor doen?

Erfgoed

Doelstellingen

11. Wij houden cultureel erfgoed en monumenten in stand.

Monumenten

De Commissie omgevingskwaliteit, waar de monumentencommissieleden 1x per maand deel van uitmaken, heeft tot taak het college te adviseren over aanwijzen, in stand houden en verbouwen van monumenten en waardevolle cultuurhistorische panden en objecten. Zij adviseert daarnaast over het plaatsen van panden en objecten vanuit de potentiële monumentenlijst op de gemeentelijke monumentenlijst. Het college besluit over deze adviezen. Naar verwachting draagt de commissie ook in 2025 een aantal objecten voor voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

Het subsidiebudget voor onderhoud aan gemeentelijke monumenten is €10.000,-. Er wordt vanaf 2024 meer gebruik gemaakt van dit budget, onder andere doordat er nieuwe monumenten zijn en worden aangewezen en er meer monumentale panden worden verduurzaamd. We schenken speciale aandacht aan transparantie, communicatie en eenduidigheid van regels. Dit alles met het oog op aantrekkelijk maken van het aanwijzen van gebouwen tot gemeentelijk monument.

Commissie omgevingskwaliteit

Vanaf 2024 zijn we aan de slag gegaan met een nieuwe gecombineerde welstand en monumentencommissie, de zogenaamde commissie omgevingskwaliteit. Budget is structureel nodig voor inhuur van een onafhankelijke voorzitter en onkostenvergoeding voor de monumenten commissieleden.

Archeologie

Het Archeologiebeleid hebben we vertaald in alle ruimtelijke plannen en in het cultuurhistorisch beleidsplan (inclusief waardenkaart). Het is van belang dat het cultuurhistorisch erfgoed in brede zin, dus ook archeologie, voor onze gemeenschap veilig wordt gesteld, wordt ontsloten en bekend is bij een breed publiek. In het Dommelhuis worden op diverse plekken archeologische vondsten tentoongesteld, deels vanuit de gemeentelijke opslag (zoals de boomstamp) en deels georganiseerd vanuit de Erfgoedvereniging, gefaciliteerd door de gemeente.

Rijksmonumenten in gemeentelijk eigendom.

Gemeente Son en Breugel heeft 6 rijksmonumenten, waarvan 3 in gemeentelijk eigendom. Hiervan worden het Oude Raadhuisje en de Oude Toren in stand gehouden met toegekende SIM-subsidie 2023 -2028.

Bijdragen verbonden partijen aan dit programma

Dienst Dommelvallei

- Dienst Dommelvallei voert voor de gemeente de sociale dienstactiviteiten (Participatiewet, Bijzondere bijstand, gemeentelijk sociaal fonds (gsf)) en inburgering vanuit het CMD uit. Ook wordt de gemeente beleidsmatig op deze taakvelden beleidsmatig geadviseerd.
- Daarnaast ondersteunt Dienst Dommelvallei de CMD-dienstverlening in het Sociaal Domein richting inwoners (waaronder de hele administratieve ondersteuning en applicatie-inrichting).
- Dienst Dommelvallei zet samen met CMD partners (zoals WSD) zelf ontwikkelde methoden en aanpakken in naar werk en activering.

Gemeenschappelijke regeling WSD

WSD voert de werkgeversverplichtingen van de voormalige Wet sociale werkvoorziening (Wsw) uit voor de gemeente Son en Breugel. Daarnaast begeleidt WSD inwoners die in het kader van de Participatiewet ondersteuning nodig hebben bij het vinden van werk.

De gemeenteraad heeft besloten inwoners optimaal te ondersteunen naar werk en activering via WSD. Samen met Dienst Dommelvallei wordt voor deze ondersteuning gewerkt in ons CMD.

Daarnaast wordt projectmatig toegewerkt naar deze samenwerking via methoden en aanpakken. Met deze integrale werkwijze organiseren we gecombineerde CMD-ondersteuning van zorg en activering.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD)

De GGD Brabant-Zuidoost voert voor ons de (verplichte) taken van de Wet publieke gezondheid uit. Daarnaast ondersteunt ze de gemeente bij de invulling van hun (gezondheids)beleid, bijvoorbeeld via de vierjaarlijkse Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV). Ook voert de GGD jaarlijks een gezondheidsmonitor uit per leeftijdscategorie. Deze documenten zijn voor de komende jaren mede de basis voor nieuw beleid alsook voor input voor de omgevingsvisie. Daarnaast is bij de GGD het meldpunt van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvgz) ondergebracht en voert de GGD de regie over de regionale ketenaanpak GALA en IZA.

10voordejeugd

Regionale inkoop samenwerking voor de inkoop van specialistische jeugdhulp, bestaande uit gemeente Helmond, Peelgemeenten (Deurne, Asten, Someren, Laarbeek, Gemert-Bakel), Dommelvallei+ (Geldrop-Mierlo, Nuenen, Son en Breugel, Waalre) en gemeente Veldhoven.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en als positief als er meer baten zijn dan lasten.

De taakvelden bij het sociaal domein zijn met ingang van begrotingsjaar 2025 aangepast op landelijk voorschrift. Het gaat om een verfijning van de taakvelden om beter aan landelijke informatiebehoeften te voldoen.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 2	2.481	618	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	961	1.168	1.512	1.420	1.534	1.525
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	699	609	566	570	566	569
5.1 Sportbeleid en activering	306	271	291	279	206	206
5.2 Sportaccommodaties	1.311	1.062	1.372	1.399	1.472	1.460
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	775	628	646	629	651	634
5.4 Musea	4	7	7	7	7	7
5.5 Cultureel erfgoed	166	252	216	218	229	220
5.6 Media	445	475	425	425	425	425
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.173	3.838	3.428	3.317	3.356	3.339
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	633	603	603	603
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.690	747	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	4.419	3.761	3.772	3.772	3.772	3.772
6.4 WSW en beschut werk	834	794	742	712	651	655
6.5 Arbeidsparticipatieinstrumenten gericht op toeleiding naar werk	596	615	603	603	603	603
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	0	0	1.287	1.285	1.260	1.255

Omschrijving	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.014	1.362	0	0	0	0
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	0	0	1.619	1.431	1.430	1.430
6.712 Begeleiding (Wmo)	0	0	690	683	675	670
6.713 Dagbesteding (Wmo)	0	0	286	276	251	226
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0	88	88	88	88
6.71A Huishoudelijke hulp (WMO)	1.315	1.437	0	0	0	0
6.71B Begeleiding (WMO)	617	743	0	0	0	0
6.71C Dagbesteding (WMO)	237	303	0	0	0	0
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	187	245	0	0	0	0
6.72A Jeugdzorg begeleiding	1.160	1.063	0	0	0	0
6.72B Jeugdzorg behandeling	678	684	0	0	0	0
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	494	443	0	0	0	0
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	389	427	0	0	0	0
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	1.280	1.200	0	0	0	0
6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	734	600	0	0	0	0
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	87	49	0	0	0	0
6.74C Gesloten plaatsing	21	91	0	0	0	0
6.751 Jeugdhulp ambulante lokaal	0	0	9	9	9	9
6.752 Jeugdhulp ambulante regionaal	0	0	2.397	1.959	1.868	1.790
6.753 Jeugdhulp ambulante landelijk	0	0	469	467	467	464
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	9	9	9	9
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	985	955	923	875
6.791 PGB Wmo	0	0	163	163	163	163
6.792 PGB Jeugd	0	0	305	295	285	275
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	0	0	2	2	2	2
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	2	2	2	2
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	2	0	0	0	0
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	12	14	0	0	0	0
6.821 Jeugdbescherming	0	0	292	282	272	259
6.822 Jeugdreclassering	0	0	14	11	9	9
6.82A Jeugdbescherming	246	252	0	0	0	0
6.82B Jeugdreclassering	14	12	0	0	0	0
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	0	0	22	22	22	22
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	135	135	135	135
7.1 Volksgezondheid	884	922	974	970	937	955
Totaal Lasten	28.227	24.697	23.961	22.996	22.883	22.657
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 2	2.846	1.505	766	766	766	766
4.2 Onderwijshuisvesting	166	196	231	231	231	231
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	208	20	20	20	20	20
5.1 Sportbeleid en activering	79	85	85	73	0	0
5.2 Sportaccommodaties	455	138	169	169	169	169

Omschrijving	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	261	135	252	252	252	252
5.5 Cultureel erfgoed	26	26	26	26	26	26
5.6 Media	16	16	0	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.475	496	475	463	411	411
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	20	20	20	20
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	51	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	3.177	3.193	3.326	3.326	3.326	3.326
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	0	0	186	186	186	186
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	105	126	0	0	0	0
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	7	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	59	74	74	52	0	0
Totaal Baten	10.930	6.009	5.629	5.583	5.406	5.406
Saldo (baten -/- lasten)	-17.297	-18.688	-18.332	-17.414	-17.477	-17.251

Begrotingsaanpassingen

Omschrijving	I/S	2025	2026	2027	2028
1. Jeugd	S	-850.960	-716.560	-582.160	-405.760
2. Wmo	S	3.750	32.500	90.000	125.000
3. Sporthal de Landing	S	0	0	-114.360	-113.232
4. Netwerk CMD	S	0	30.000	30.000	30.000
5. Subsidies en overige uitgaven	S	60.600	57.000	60.600	57.000
6. IHP	S	0	0	18.229	18.069
7. Stimulering zwemonderwijs	S	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Totaal		-796.610	-607.060	-507.691	-298.923

+/- is voordeel, -/- is nadeel

1. Jeugd

Gezien de autonome ontwikkeling in de jeugdzorg is er een structurele verhoging nodig van het budget. De bedragen zijn het resultaat van deze autonome toename in vraag en inzet van jeugdzorg, een investering in het voorliggend veld en de verwachte kostenbesparing als gevolg van deze investering. Hierdoor neemt het benodigde extra budget over de jaren heen af.

2. Wmo

Om de inzet van specialistische hulp Wmo uit te stellen, en in het beste geval te voorkomen, ontwikkelen we laagdrempelige indicatievrije voorzieningen. We zijn hiermee in 2023 al gestart met de indicatievrije dagbesteding in het Dommelhuis. Deze voorziening is succesvol en leidt tot minder directe instroom in de geïndiceerde dagbesteding. Ook voor de voorziening Individuele Begeleiding zoeken we naar alternatieven die groepsgewijs worden aangeboden. Tot slot willen we de verstrekking van kostbare bouwkundige woningaanpassingen verminderen door strikter vast te houden aan de verhuisverplichting ingeval de bouwkundige aanpassing hoger uitvalt dan een bepaald grensbedrag. Deze maatregelen tezamen leveren een gunstig financieel effect op.

3. Sporthal De Landing

We gaan sporthal De Landing renoveren en verduurzamen. De financiële gevolgen van deze investering zijn opgenomen in deze meerjarenbegroting. De bedragen beslaan de kapitaallasten, oftewel afschrijving en rente. Het is de verwachting dat realisatie van deze investering voordelen gaat opleveren ten aanzien van onderhouds- en energielasten. Deze voordelen zullen dan worden aangewend als gedeeltelijke dekking van de uit deze investering voortvloeiende kapitaallasten en worden betrokken in het nog aan te bieden raadsvoorstel.

4. Netwerk CMD

Hoewel de verdere ontwikkeling van het CMD primair is gedreven door de inhoudelijke ontwikkeling en toegankelijkheid van het CMD zien we, door de samenwerking nog efficiënter in te richten, de mogelijkheid structurele kostenvoordelen te behalen.

5. Subsidies en overige uitgaven

Subsidies en aantal andere uitgaven die we doen ten behoeve van de doelstelling in programma 2, zijn opnieuw bezien. De door de gemeenteraad bij de behandeling van de kadernota d.d. 3 juli 2024 aangenomen motie 'Handhaven subsidies verenigingen', hebben we hierin verwerkt.

Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving

Inleiding

Ons handelen en beleid voor de fysieke leefomgeving kent diverse abstractieniveaus. In het programma Fysieke en Veilige leefomgeving komen vooral de tactische en operationele kant van ons handelen voor de leefomgeving aan de orde.

Het programma Economische en Ruimtelijke ontwikkeling richt zich meer op de visie en de strategische kant van het beleid voor de leefomgeving.

Er is natuurlijk wel overlap tussen de programma's, omdat de scheidslijn tussen het strategische en het tactische abstractieniveau niet zo scherp is. Een voorbeeld daarvan is het onderwerp natuur en landschap: enerzijds hebben we er een visie op en sluiten we qua strategie aan bij lopende regionale ontwikkelingen (Dommeldal uit de verf en Van Gogh Nationaal Park), anderzijds leggen we ook natuur en groen aan.

Wat willen we bereiken?

Thema	Doelstellingen
Veiligheid en Vergunningen	1. Inwoners, ondernemers en bezoekers verblijven in een veilige leef- en woonomgeving.
Openbare Ruimte	2. We beheren de openbare ruimte veilig en doelmatig. 3. Samen met onze inwoners voeren we maatregelen uit om waterbeheersing klimaatadaptief te maken door gezamenlijk projecten uit te voeren en subsidies te benutten. 4. De openbare ruimte wordt ingericht zodat inwoners op verschillende manieren prettig verblijven, sporten en spelen. 5. We stimuleren onze inwoners actief mee te denken, ontwerpen, doen en beheren bij de (her) inrichting van de openbare ruimte in hun buurt. 6. We zorgen voor een groene leefomgeving met meer biodiversiteit. 7. We realiseren en beheren het Natuurnetwerk en versterken zo de natuurbeleving dicht bij huis. 8. We stimuleren met inkoop dat marktpartijen overgaan tot duurzame innovaties en maatschappelijk verantwoord ondernemen. 9. We zetten in op het principe van afval naar grondstof.
Mobiliteit	10. Weggebruikers kunnen comfortabel en veilig deelnemen aan het verkeer. 11. De kernen en centra zijn goed bereikbaar waarbij we de verkeersmodaliteiten inrichten geprioriteerd volgens het STOMP principe.

Relevante beleidsnota's

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Nota Integrale Veiligheid gemeente Son en Breugel 2023-2026	2023 - 2026	19 januari 2023	2027
Uitvoerings- en handavingsstrategie 2023-2026	2023 - 2026	19 januari 2023	2027
Ontwikkelingsvisie Nieuwe Heide & Oud Meer	2022-2070	14 november 2022	
Uitvoeringsprogramma VTH 2024	2024	N.v.t.	2025
Beheerplan wegen 2016-2020	2016-2020		Q4 2024
Mobiliteitsvisie en Mobiliteitsplan Son en Breugel	2014-2030	13 maart 2014	Q4 2024
Beleidsnota openbare verlichting	n.v.t.	6 oktober 2016	n.v.t.
MJOP civieltechnische kunstwerken	2024-2034	n.v.t.	2025
Bereikbaarheidsakkoord Zuidoost Brabant		2017	n.v.t.
Beleidsnota openbaar groen 2021	2022-(geen specifieke einddatum)	25 november 2021	
Groenvisie Ekkersrijt		13-dec-21	
Evenementenbeleid 2016	Vanaf 2016	N.v.t.	2025
Beleidsnotitie Gladheidsbestrijding 2008			
Beleidsnotitie (beleidsregels) spelen	2019 - 2024	2020	
Beleidsnota Duurzaamheid	2016-2020 met doorkijk naar 2030	6 oktober 2016	Q1 2025
Programma Water en Riolering 2023-2027	2023-2027	22 juni 2023	2027
Klimaatbestendig Son en Breugel 2030	2017-2030	2 november 2017	n.t.b.

Integraal Beheerplan Bos-en natuurterreinen 2020-2029	2020-2029	18 maart 2021	
MJOB gemeentelijke gebouwen & maatschappelijke accommodaties	2025-2034	2 december 2015	2025

Wat gaan we ervoor doen?

Veiligheid en Vergunningen

Doelstellingen

1. Inwoners, ondernemers en bezoekers verblijven in een veilige en prettige woonomgeving.

We zetten ons op verschillende manieren in om een veilige en prettige woonomgeving te creëren. Aan de voorkant proberen we zo goed mogelijk mee te denken over wat kan binnen de gestelde regelgeving. We houden toezicht op hetgeen dat wordt gebouwd en uitgevoerd binnen de gemeente en indien nodig treden we handhavend op.

Op het gebied van veiligheid leggen we prioriteit bij:

- Ondernemende criminaliteit;
- Digitale criminaliteit;
- Zorg en veiligheid;
- Veilig ondernemen.

De inzet zit zowel in de preventieve als repressieve sfeer. Richting inwoners werken we aan bewustwording zodat incidenten hopelijk voorkomen worden.

Wat gaan we ervoor doen?

Openbare Ruimte

Doelstellingen

2. We beheren de openbare ruimte veilig en doelmatig.

Wegonderhoud

Onze belangrijkste doelstelling voor het wegonderhoud is dat weggebruikers op veilige wijze gebruik kunnen blijven maken van de infrastructuur in Son en Breugel. Dit jaar stellen we een integraal groen-grijs beheerplan op waar het beheerplan wegen een onderdeel van is. De benodigde budgetten worden vastgesteld op basis van de vastgestelde onderhoudsniveaus en daarop wordt het beheerplan gespecificeerd.

Om op landelijke schaal eenzelfde beleving bij de onderhoudstoestand te hebben, heeft het CROW een hulpmiddel ontwikkeld. De staat van onderhoud is opgedeeld in niveau A+ tot en met D. Hierbij is A+ het hoogste niveau, dat geldt wanneer een straat net is aangelegd. Het C niveau geldt hierbij als acceptabel minimumniveau. De onderhoudsniveaus in Son en Breugel zijn door de gemeenteraad vastgesteld op B voor de voetpaden en op C voor de overige verhardingen.

Gladheidsbestrijding

Om Son en Breugel ook tijdens de wintermaanden bereikbaar te houden, is een goede gladheidsbestrijding erg belangrijk. We hebben deze werkzaamheden uitbesteed. De Wijkteams bieden daarbij een helpende hand. We verwachten van onze inwoners dat ze zelf het trottoir aan de voorzijde van hun woning sneeuwvrij maken. Son en Breugel is aangesloten op het regionale meldingssysteem, aangestuurd door de gemeente Eindhoven. Met dit systeem zorgen we voor een regionale afstemming van de gladheidsbestrijding.

Civieltechnische kunstwerken

Civieltechnische kunstwerken, zoals bruggen en duikers, vormen een belangrijke schakel in de infrastructuur. De technische staat van deze objecten moet goed zijn om een vlotte doorstroming te kunnen garanderen.

Op basis van technisch onderzoek hebben we een actieplan opgesteld om het achterstallig onderhoud weg te werken. Inmiddels zijn er al vele werkzaamheden uitgevoerd.

De brug in de Dommelpas moet nog in zijn geheel vervangen worden. Dit staat gepland voor Q2 2025.

Na de vervanging van de brug wordt bepaald hoe groot het budget moet zijn om jaarlijks het benodigde onderhoud uit te voeren. Met deze gegevens wordt het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) voor civieltechnische kunstwerken aangepast.

Groen

Openbaar groen is een integraal onderdeel van de openbare ruimte en levert een belangrijke bijdrage aan de leefomgeving. Diverse aannemers en de wijkteams onderhouden hagen, plantsoenen, bomen, bermen en gazons op de door de gemeenteraad vastgestelde niveaus.

In het beleid is vastgelegd dat we het groen meer biodivers en klimaatadaptief vormgeven. Er zijn in de gemeente verschillende plekken waar het kansrijk is om het openbaar groen extensiever te beheren. Hierdoor neemt de biodiversiteit toe. In 2025 starten we een nieuwe aanbesteding van het integraal groenbestek. Verder maken we gebruik van koppelkansen bij integrale werkzaamheden om biodiversiteit en klimaatadaptatie te bevorderen. Ook maken we zoveel mogelijk gebruik van subsidiemogelijkheden. Voorop staat dat de openbare ruimte veilig is en doelmatig wordt beheerd. We kiezen voor veilige en toekomstbestendige instandhouding van de openbare ruimte. We zetten bijvoorbeeld de driejaarlijkse boominspectie voort, waarna indien nodig direct een snoeironde plaatsvindt. Om het beheer veilig en doelmatig uit te voeren, is het belangrijk te beschikken over een optimaal datasysteem.

Gemeentelijke gebouwen en maatschappelijke accommodaties

We zetten de beschikbare middelen voor het gemeentelijk vastgoed doelmatig in. De focus ligt op veiligheid en het gedifferentieerd in stand houden van de gemeentelijke vastgoedportefeuille. Hiermee lopen we vooruit op de nog nader vast te stellen accommodatie plannen en het vastgoedbeleid.

We stellen de vastgoedcondities vast op conditiescore 1 tot en met 6. conditiescore 1 is het hoogste niveau "nieuwbouw kwaliteit" en conditiescore 6 is het laagste niveau "technisch rijp voor de sloop". De gemeentelijk vastgoedportefeuille wordt in "basis" in stand gehouden op conditiescore 3, wat staat voor een "sobere maar doelmatige" onderhoud strategie, of wat de wettelijke minimale ondergrens van ons verlangt. Strategisch vastgoed, vastgoed wat op korte termijn wordt afgestoten, of wordt gesloopt, wordt versobert in standgehouden op conditiescore 4 of 5.

Het onderhoud prioriteren we op basis van veiligheid. We zoeken actief naar koppelkansen, maken werk met werk, en verduurzamen als natuurlijke vervangingsmomenten zich aandienen. Verduurzamingsmaatregelen om de gemeentelijke vastgoedportefeuille energiezuinig te maken en om de CO2 uitstoot te reduceren, voeren we uit als daar subsidiemogelijkheden of natuurlijke vervangingsmomenten voor zijn. We sluiten daarmee aan bij de klimaatdoelstellingen.

3. Samen met onze inwoners voeren we maatregelen uit om waterbeheersing klimaatadaptief te maken door gezamenlijk projecten uit te voeren en subsidies te benutten.

Binnen het thema water kennen we in de gemeente Son en Breugel vijf aandachtspunten: hoge grondwaterstanden, hemelwater (extreme buien), verdroging van de bodem, oppervlaktewaterkwaliteit en de inzameling van afvalwater. We hebben in 2024 een extreme situatie gekend als het gaat om hoog grondwater. Het grondwater heeft nog nooit zo hoog gestaan. Daarnaast hebben we diverse extreme regenbuien te verwerken gehad waarbij de bui van 16 mei veel overlast en schade heeft veroorzaakt. We willen een aantal probleemlocaties nader onderzoeken en op basis van de uitkomsten van de onderzoeken overgaan tot het treffen van maatregelen in het openbaar gebied. Haaks daarop staat de verdrogingsproblematiek waarbij wij als inwoners en (agrarische) bedrijven al jaren meer water onttrekken uit onze bodem dan dat we aanvullen. Daardoor neemt onze drinkwatervoorraad af. Ook blijven we binnen het stroomgebied van de Dommel samenwerken met het Waterschap en andere gemeentes om de waterkwaliteit van de Dommel te verbeteren. Inzameling van huishoudelijk afvalwater behoudt onze aandacht door doelmatig beheer en onderhoud van het rioolsysteem.

Naast de maatregelen die we willen treffen om probleemlocaties klimaatbestendig in te richten, blijven we inzetten op afkoppelen. Daarbij gaan we beter kijken naar de verschillen in gebiedstypen. Afkoppelen in combinatie met het creëren van waterberging heeft als voordeel dat we extreme buien beter kunnen opvangen, waardoor we overlast en schade verminderen, we minder water uit het riool overstorten in de Dommel en zo de oppervlaktewaterkwaliteit kunnen verbeteren en meer water de grond in krijgen in een (ondanks een extreem nat voorjaar) verdrogende bodem. Bij nieuwbouw en herinrichtingsprojecten koppelen we als gemeente af en vragen we inwoners, projectontwikkelaars en bedrijven dat ook te doen. In de bestaande bouw hebben we de hulp van onze inwoners nodig. Bewoners en bedrijven stimuleren we met een subsidie om schoon regenwater dat op het verhard oppervlak (verhardingen of daken) van hun eigen perceel valt, af te koppelen van het gemengd rioolstelsel. Door panden en verhardingen af te koppelen van het riool, hoeft er per saldo minder geïnvesteerd te worden in verzanding en uitbreiding van het rioolstelsel.

4. De openbare ruimte wordt ingericht zodat inwoners op verschillende manieren prettig verblijven, sporten en spelen.

Gemeentelijke bossen: balans tussen recreatie en natuur

De gemeentelijke bossen zijn kenmerkend voor het groene karakter van Son en Breugel. Ze bieden een prettig verblijfsklimaat waar zowel inwoners als bezoekers genieten van natuurbeleving en ontspanning. Door de toegenomen recreatiedruk en versnippering door wegen, staan natuurwaarden in het gebied onder druk.

We blijven op de ingeslagen weg werken aan een duurzaam en toekomstbestendig bos. Het opgezette beleid voor recreatieve zonering van de gemeentelijke bossen zetten we in 2025 zorgvuldig voort. Elke zone is afgestemd op de specifieke behoeften van gebruikers en de unieke kenmerken van de landschappelijke flora en fauna. Het doel is de optimale balans tussen recreatie en natuurbehoud, volgens de ontwikkelingsvisie Nieuwe Heide & Oud Meer.

Hiervoor delen we de bossen in drie zones in:

1. *Intensieve Recreatiezone* - Centraal gelegen bij populaire toegangen, horeca en woonwijken. Hier verbeteren we paden voor diverse recreatievormen en verkennen we de mogelijkheden voor speelaanleiding en andere groepsactiviteiten. Honden zijn welkom, mits aangelijnd buiten hondenloosloopgebied.

2. *Normaal Gebruikzone* - Geschikt voor individuele en kleinschalige activiteiten zoals hardlopen en paardrijden. Toegang is hier strikt beperkt tot de paden. Voor de natte, bosrijke delen leggen we laarzenpaden aan om intensieve recreatie te beperken.

3. *Extensieve Recreatiezone* - Gericht op natuurontwikkeling en verstoringsvrije zone voor dieren. Er is hier beperkt ruimte voor rustige natuurbeleving. Recreatie concentreert zich tot rustige natuurbeleving vanaf paden, waarbij we kwetsbare gebieden ontzien. Honden zijn niet toegestaan.

Betrokken partijen:

De Bosgroep Zuid-Nederland beheert de bossen. We werken samen met de lokale IVN, Scouting Dutmella en andere stakeholders om recreatieve en educatieve activiteiten als de Natuurwerkdag te organiseren.

Tijdsplanning:

De bosontwikkeling volgt onze langetermijnvisie en verloopt stap voor stap. We voeren dit gefaseerd uit in verschillende zones. Nieuwe aanplant heeft ongeveer tachtig jaar nodig om uit te groeien tot volwassen bomen, waardoor dit proces veel tijd vergt.

Door deze aanpak verzekeren we dat onze bossen een bron van ontspanning en natuurlijk erfgoed blijven, zowel voor onze inwoners als voor flora en fauna.

Speelplaatsen en bewegingsvoorzieningen

Bij (her)inrichtingen hebben we aandacht voor goede speel- en bewegingsvoorzieningen voor jong en oud. Hierbij concentreren we ons op bestaande locaties. Naast het feit dat kinderen in de speeltuintjes kunnen spelen en bewegen zijn het tevens ontmoetingsplekken voor de ouders. Ze vervullen dus een recreatieve, educatieve en sociale functie. Son en Breugel beschikt in totaal over 38 speelplekken. Daarnaast leggen we in 2025 een pumtrack aan.

Om ervoor te zorgen dat de speeltuintjes veilig blijven, inspecteert een externe gecertificeerde inspecteur jaarlijks alle toestellen, inclusief ondergrond. Daarmee voldoen we aan de wettelijke verplichtingen.

5. We stimuleren onze inwoners actief mee te denken, ontwerpen, doen en beheren bij de (her) inrichting van de openbare ruimte in hun buurt.

We betrekken onze inwoners bij projecten in de openbare ruimte. Daarbij hebben we oog voor initiatieven van inwoners. De spelregels uit de Beleidsnota Openbaar groen 2021 blijven van toepassing.

Daarnaast volgen uit de participatieverordening en het beleidskader Inwonerbetrokkenheid heldere werkprocessen en kaders waarbinnen we participatie kunnen uitvoeren. Hierdoor gaat de kwaliteit van de projecten omhoog.

6. We zorgen voor een groene leefomgeving met meer biodiversiteit.

We streven naar het vergroenen van wijken en straten en naar meer biodiversiteit. De groene woonkwaliteit die ons dorp al heeft, willen we versterken. Dit bereiken we onder andere door de versterking terug te dringen door bij reconstructies minder verharding/stenen toe te passen of door andere materialen te gebruiken. In regionaal verband blijven we ons inzetten om de luchtkwaliteit te verbeteren en de geluidsdruk te verminderen. Ook planten we niet langer één soort aan in een straat, maar altijd twee of drie verschillende soorten. We stimuleren het gebruik van inheemse en klimaatadaptieve beplantingen, ook in projecten. We passen het maaibeeld zoveel mogelijk aan naar ecologisch maaien (1 of 2 x per jaar). Dit laatste kan plaatsvinden als we overgaan tot het integraal groenbestek na 2026.

7. We realiseren en beheren het Natuurnetwerk en versterken zo de natuurbeleving dicht bij huis.

De natuurgebieden zijn de parels van Son en Breugel. Door intensieve landbouw, wegen en stedelijke uitbreiding zijn deze gebieden vaak niet goed verbonden. Dieren en planten kunnen zich hierdoor moeilijk verplaatsen. Dit schaadt de plaatselijke biodiversiteit.

Ons doel is de ecologische continuïteit te verbeteren en bestaande natuurgebieden te verbinden. Dit doen we als onderdeel van het NatuurNetwerk Brabant (NNB) onder provinciaal beleid. We richten tussenliggende landbouwgronden in als natuurgebied, zoals in het Dommeldal. Zo ontstaat een robuuster en beter functionerend Natuurnetwerk.

Het Natuurnetwerk loopt van het buitengebied tot diep in ons dorp, het Dommeldal. Kinderen en volwassenen hebben steeds minder verbinding met de natuur. Groen in de directe omgeving bevordert het contact met de natuur. Kinderen leren er veel over natuur en landschap. Inwoners die de waarde van groen begrijpen, gaan er zorgvuldiger mee om.

We werken samen met organisaties zoals het lokale IVN, Scouting Dutmella en andere betrokkenen om natuureducatie te bevorderen. Dit combineren we met activiteiten zoals de Natuurwerkdag en World Cleanup Day. Op deze manier betrekken we inwoners actief bij de natuur en versterken we hun verbondenheid met het groen in hun omgeving.

8. We stimuleren met inkoop dat marktpartijen overgaan tot duurzame innovaties en maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Door de ondertekening van het Maatschappelijk verantwoord inkopen-manifest (MVI) en het opstellen van het bijbehorende actieplan MVI houden we bij alle aanbestedingen structureel rekening met duurzaamheid, social return en lokale/regionale werkgelegenheid. BIZOB, de WSD en de duurzaamheidsmedewerkers adviseren hierover bij alle inkoopstrategieën. We willen een kwaliteitsverbetering maken in het klimaatneutraal inkopen van de grond-, wegen- en waterbouw en andere onderdelen van de openbare ruimte. De criteria leggen we vast in een Handboek Openbare ruimte en het herijkte duurzaamheidsbeleid.

9. We zetten in op het principe van afval naar grondstof.

In 2025 ronden we de eerste fase van het nieuwe grondstoffenbeleid af. We zetten hiermee stappen richting een circulaire samenleving.

Onze belangrijkste ambities hierbij zijn:

- Het verbeteren van het inzamelsysteem en deze toekomstbestendig inrichten;
- Het verminderen van de hoeveelheid aangeboden afval;
- Afvalscheiding en hergebruik stimuleren en daarmee de kwaliteit van grondstoffen verhogen.

Na het op orde brengen van de basis in de eerste fase stellen we eind 2025 scenario's op met structurele veranderingen die nodig zijn voor het behalen van de gemeentelijk circulaire ambities. Op deze manier houden we aansluiting bij het VANG-programma (van afval naar grondstof).

In het najaar van 2024 starten we met het vervangen van ondergrondse containers die regelmatig door technische storingen buiten gebruik zijn.

Wat gaan we ervoor doen?

Mobiliteit

Doelstellingen

10. Weggebruikers kunnen comfortabel en veilig deelnemen aan het verkeer.

Elke verkeersdeelnemer telt mee. Wij zetten ons in voor een optimale bereikbaarheid, vlotte doorstroming, goede parkeerbalans en een verkeersveilige omgeving. Om kaders te stellen op het gebied van verkeer en vervoer, heeft de gemeente een Mobiliteitsvisie vastgesteld waarbij participatie van inwoners en organisaties centraal stond. Volgens deze kaders zetten we de koers voort voor een verkeersveilig en bereikbaar Son en Breugel. Specifiek in deze is de Visie Verkeersveilige Schoolomgeving opgesteld voor alle basisscholen in de gemeente. Samen met de scholen gaan we uitvoering geven aan deze visie. Daarnaast gaan we met gedragscampagnes weggebruikers betrekken en bewust maken van ieders eigen bijdrage in het verkeer. Want we zijn immers samen verantwoordelijk voor verkeersveiligheid.

11. De kernen en centra zijn goed bereikbaar waarbij we de verkeersmodaliteiten inrichten geprioriteerd volgens het STOMP principe.

- De Mobiliteitsvisie Son en Breugel geeft, in algemene zin, sturing aan een optimale en verkeersveilige bereikbaarheid voor alle wijken en het centrumgebied. Deze visie is ook leidend bij de (her)inrichting van onze wegen, wijken en het Centrumplan Son.
- In de regio blijven we in overleg voor goede en veilige aansluitingen op de doorfietsroutes F50 en F58. Deze bieden een veilige, snelle en milieuvriendelijke verbinding met onze buurgemeenten; Meierijstad, Eindhoven, Best en Nuenen. We gaan actief aan de slag om te starten met de uitvoering van de snelle fietsroutes door de gemeente Son en Breugel. Daarbij is het streven om komend jaar ook een realistische financiële en uitvoerbare planning voor alle snelfietsroutes op te stellen.
- Samen met partners als Brainport Bereikbaar en werkgevers/ondernemers op Ekkersrijt, stimuleren we alternatieve vormen van vervoer als fiets en openbaar vervoer voor woon- werkverkeer. De aanpak hiervoor krijgt in 2025 vervolg.
- Ook voor onze bewoners starten we, in samenwerking met Brainport Bereikbaar, een campagne om hen te enthousiasmeren en te stimuleren tot het gebruik van openbaar vervoer en fiets.
- Waar mogelijk stimuleren en faciliteren we initiatieven voor deelmobiliteit.
- We zetten actief in op gedragsbeïnvloeding voor diverse doelgroepen in het verkeer. Dit gebeurt op het gebied van communicatie, bewustwording, trainingen en zichtbaarheid. Hiervoor wordt een jaarplanning opgemaakt. Daarnaast sluiten we aan bij uitvoering van de Landelijke Campagnekalender Verkeersveiligheid van Veilig Thuiskomen.
- We zijn nauw betrokken bij de openbaar vervoer concessieaanbesteding van de provincie Noord Brabant waarbij we actief lobbyen voor een optimaal openbaar vervoer aanbod in de gemeente. Niet alleen voor inwoners die hiervan afhankelijk zijn, maar ook voor inwoners en forenzen voor wie het openbaar vervoer een goed alternatief kan zijn ten opzichte van hun eigen auto.

- De mobiliteitstransitie is een gezamenlijke opdracht. Voor een goed bereikbaar en ontsloten Son en Breugel blijven we daarom actief betrokken bij de omliggende gemeenten en de MRE voor alle ontwikkelingen op het gebied van Mobiliteit, voor kansen voor Son en Breugel en voor een goede samenwerking.

Bijdragen verbonden partijen aan dit programma

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van: brandweezorg, ambulancezorg, geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio, rampenbestrijding en crisisbeheersing en de gemeenschappelijke meldkamer, door:

- Adequaats te reageren op spoedeisende hulpvragen van burgers, instellingen en bedrijven;
- Het organiseren en coördineren van geneeskundige hulpverlening in de regio;
- Het voorkomen en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar en/of ongevallen bij brand en alles wat hiermee verband houdt. Ook het aanschaffen en onderhouden van gemeenschappelijk materieel en de coördinatie van de werkzaamheden op dit gebied behoort tot de taak van VRBZO;
- Het in beeld brengen van risico's;
- Het organiseren van de brandweezorg en crisisbeheersing.

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant voert namens de gemeente de vergunningverlenings-, toezicht- en handhavingstaken uit op het gebied van milieu. Daarnaast ondersteunt de ODZOB de gemeente op het gebied van allerlei milieu gerelateerde zaken zoals bodem, externe veiligheid, fijn stof, geuremissies etc.

Reiniging Blink

De gemeenschappelijke regeling Reiniging Blink voert vanaf 2022 namens de gemeente de afvaltaken uit, door:

- De inzameling van huis- aan huisafval.
- Exploitatie van de milieustraat.
- (Digitale) dienstverlening naar de inwoners m.b.t. afval.
- Beleidsadvisering.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en als positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 3	69	77	77	49	49	49
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	971	992	1.086	1.086	1.086	1.085
1.2 Openbare orde en Veiligheid	731	930	978	998	978	978
2.1 Verkeer en vervoer	2.222	2.607	2.491	2.716	2.888	2.944
2.2 Parkeren	21	6	30	30	29	29
2.5 Openbaar vervoer	17	0	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.719	1.779	1.807	1.807	1.831	1.836

Omschrijving	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
7.2 Riolering	958	951	1.137	1.329	1.557	1.750
7.3 Afval	2.394	2.170	2.190	2.191	2.192	2.195
7.4 Milieubeheer	1.026	1.068	961	1.050	1.033	1.031
Totaal Lasten	10.128	10.580	10.758	11.255	11.642	11.897
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 3	426	1.011	260	260	215	215
1.2 Openbare orde en Veiligheid	27	10	10	10	10	10
2.1 Verkeer en vervoer	192	33	67	67	67	67
2.2 Parkeren	0	0	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	122	101	154	154	154	154
7.2 Riolering	1.556	1.632	1.800	2.016	2.262	2.473
7.3 Afval	2.760	2.730	2.774	2.779	2.783	2.787
7.4 Milieubeheer	410	451	375	374	373	371
Totaal Baten	5.493	5.968	5.441	5.659	5.864	6.079
Saldo (baten -/- lasten)	-4.635	-4.612	-5.317	-5.596	-5.778	-5.818

Begrotingsaanpassingen

Omschrijving	I/S	2025	2026	2027	2028
1. Onderhoud openbare ruimte	S	-500.000	-575.000	-750.000	-800.000
2. Energiekosten openbare verlichting	S	-76.000	-76.000	-76.000	-76.000
Totaal		-576.000	-651.000	-826.000	-876.000

+/+ is voordeel, -/- is nadeel

1. Onderhoud openbare ruimte

Door de provincie worden eisen gesteld aan een gezonde begroting. Waaronder voorzieningen te treffen om het onderhoud op lange termijn ook te blijven te realiseren. Dit vraagt om een jaarlijkse dotatie. Via een groeimodel gaan we toegroeien naar de benodigde omvang voor de instandhouding van ons wegennetwerk op het gewenste niveau. We volgen hierbij de CROW richtlijnen. De start van deze voorziening betekent een verhoging van de raming voor onderhoud openbare ruimte in deze begroting.

2. Energiekosten openbare verlichting

De energietarieven zijn gestegen door het aangaan van een nieuw energiecontract. In het voorgaande energie contract waren de prijzen gunstiger dan in dit nieuwe contract doordat deze waren vastgezet voor de energiecrisis.

Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling

Inleiding

De fysieke leefomgeving kent diverse abstractieniveaus.

In het programma Fysieke en Veilige leefomgeving komen vooral de tactische en operationele kant van de leefomgeving aan de orde. Het programma Economische en Ruimtelijke ontwikkeling richt zich meer op de visie en de strategische kant van deze leefomgeving.

Er is natuurlijk wel overlap tussen de programma's omdat de scheidslijn tussen het strategische en het tactische abstractieniveau niet zo scherp is. Een voorbeeld daarvan is het onderwerp natuur en landschap: enerzijds hebben we een visie en sluiten we qua strategie aan bij lopende regionale ontwikkelingen ('Dommeldal uit de verf' en Van Gogh Nationaal Park), anderzijds moeten we ook natuur en groen aanleggen en onderhouden.

Door visievorming op het ruimtelijk beleid en de uitvoering daarvan leveren we een bijdrage aan een levendig, groen en vitaal dorp en een gezonde en leefbare leefomgeving. Onze strategische inzet richt zich vooral op onze regionale afstemming en doorvertaling naar het lokale niveau.

Dit programma richt zich ook op de duurzame economische structuur van de gemeente.

Wat willen we bereiken?

Thema	Doelstellingen
Omgevingswet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uitvoering geven aan een adequate uitvoering van de omgevingswet in de vorm van vergunningen en procedures (BOPA's en wijzigen van het omgevingsplan). 2. Doorontwikkeling van de omgevingsvisie. 3. Het opstellen van het omgevingsplan Son en Breugel. 4. Het opstellen van de "beslisboom" in het omgevingsloket. 5. Zorgen voor een tijdige en adequate afhandeling van ruimtelijke initiatieven. 6. Met een vastgesteld woonprogramma voorzien in kwalitatief gewenste woningbouwlocaties ten behoeve van een diversiteit aan doelgroepen.
Duurzaamheid	<ol style="list-style-type: none"> 7. Son en Breugel wil een klimaat neutrale gemeente zijn. 8. Son en Breugel moet in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig zijn. 9. We verhogen biodiversiteit in ons buitengebied en bebouwd gebied. 10. We koesteren de landschappelijke kwaliteit.
Economie	<ol style="list-style-type: none"> 11. Ekkersrijt blijft een economische toplocatie binnen het Brainport ecosysteem aanvullend op de andere toplocaties in de regio. 12. We onderhouden nauwe contacten met de ondernemers en scheppen randvoorwaarden waarmee het aantrekkelijk blijft voor ondernemers zich in de centra te vestigen.
Regio	<ol style="list-style-type: none"> 13. Door in regionaal verband samen te werken met andere overheden en organisaties werken we efficiënt en benutten elkaars kwaliteiten om de ontwikkeling in de Brainportregio mogelijk te maken.

Relevante beleidsnota's

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Plan van Aanpak Implementatie Omgevingswet Son en Breugel (Implementatieprogramma Omgevingswet)	2016-2029	6 december 2016	
Omgevingsvisie Son en Breugel; Oog op een zonnige toekomst !	2022-pm	19 mei 2022	cyclus proces. Nieuwe versie n.a.v. uitwerkingsplan deelgebied/deelthema
Woonvisie voor Son en Breugel	2012 - 2020	20 december 2012	vervalt na vaststelling Uitwerkingsprogramma Wonen
Woningbouwprogramma Son en Breugel 2016/2020 – 2030 (addendum op de Woonvisie)	2016/2020 - 2030	16 juni 2016	vervalt na vaststelling Uitwerkingsprogramma Wonen
Kaders als Koers - kaders voor de woningbouwprogrammering op ontwikkelingslocaties	2019 e.v.	19 december 2019	Herijking via Uitwerkingsprogramma Wonen
Uitwerkingsprogramma Wonen		ntb	
Centrumvisie Son	n.v.t.	21 juni 2012	vervalt na vaststelling Uitwerkingsprogramma Centrumvisie Son
Uitwerkingsprogramma Centrumvisie Son		ntb	
Uitwerkingsprogramma Ekkersrijt		ntb	
Uitwerkingsprogramma Gebiedsvisie Sonniuswijk		ntb	
Uitwerkingsprogramma Nota kostenverhaal		ntb	

Afsprakenkader Wonen 2017 SGE	2017 e.v.	21 december 2017	
Visie op Wonen Stedelijk Gebied Eindhoven	2019 e.v.	22 augustus 2019	
Regionale Woondeal Zuidoost Brabant 9 maart 2023	2022 - 2030		Nieuwe Woondeal via MRE voorzien in 2025
Huisvestingsverordening gemeente Son en Breugel 2024-2027	2024-2027	21 december 2023	Vaststelling nieuwe Huisvestingsverordening voorzien in 2025
Landschapsinvesteringsregeling gemeente Son en Breugel	2013 e.v.	29 augustus 2013	
Nota Grondbeleid	2021-2024	17 december 2020	
Masterplan Ekkersrijt	2015 e.v.	12 november 2015	Herijking via Uitwerkingsprogramma Ekkersrijt
Visie Sciencepark	2017 e.v.	21 december 2017	Herijking via Uitwerkingsprogramma Ekkersrijt
Programmering werklocaties SGE en financieel arrangement 2021 - 2024	2021-2024	23 september 2021	Regionale programmering werklocaties
Regionale Detailhandelsvisie 2023	2023 e.v.	23 november 2023	
Regionale Energie Strategie MRE	2021-2023	Q4 2021	
Transitievisie Warmte	2021-2026	Q4 2021	Actualisatie elke 5 jaar

Wat gaan we ervoor doen?

Omgevingswet

Doelstellingen

1. Uitvoering geven aan een adequate uitvoering van de omgevingswet in de vorm van vergunningen en procedures (BOPA's en wijzigen van het omgevingsplan).

In 2025 geven we verder invulling aan onze wettelijke verplichtingen binnen de Omgevingswet. De opgedane ervaringen gaan we tussentijds monitoren en evalueren. Dit kan leiden tot bijstellingen van producten. Het groeiend inzicht in de betekenis en de (juridische) uitwerking van de Omgevingswet kan ook leiden tot het oppakken en uitwerken van nieuwe activiteiten.

2. Doorontwikkeling van de omgevingsvisie.

Op 19 mei 2022 heeft de raad de "Omgevingsvisie Son en Breugel; OOg op een zonnige toekomst!" (versie 1.0). vastgesteld. Ons doel is deze omgevingsvisie actueel te houden met een vierjaarlijkse beleidscyclus. Nieuwe inzichten, uitwerkingsprogramma's en ontwikkelingen op de diverse beleidsterreinen, voor zover het het fysiek domein betreft, verwerken we in de volgende versies van de omgevingsvisie zodat er altijd een up-to-date versie is. Ter afronding van de werkzaamheden om te komen tot de volgende versie van onze omgevingsvisie volgt de vaststelling van de "Omgevingsvisie Son en Breugel; OOg op een zonnige toekomst!" (versie 02) in 2025.

3. Het opstellen van het omgevingsplan Son en Breugel.

Op 1 januari 2024 hebben we als overgangsmaatregel een 'Omgevingsplan van rechtswege'. Tot 2032 hebben we de gelegenheid dit 'Omgevingsplan van rechtswege' om te zetten naar een "Omgevingsplan Son en Breugel". We zetten de werkzaamheden voor het opstellen van het "Omgevingsplan Son en Breugel" voort. In 2025 is het "ontwerpOmgevingsplan Son en Breugel" gereed, waarna we de wettelijke procedure starten.

Het Omgevingsplan moeten we eveneens periodiek aanpassen. Wijzigingen als gevolg van het honoreren van initiatiefvoorstellen, de wettelijke verplichting om vergunningen die in afwijking van het omgevingsplan (BOPA's) toch zijn verleend moeten we binnen vijf jaar vertalen naar het Omgevingsplan en ook wijzigingen die voortkomen uit de aanpassing van de Omgevingsvisie, moeten we verwerken in het Omgevingsplan.

4. Het opstellen van de “beslisboom” in het omgevingsloket.

Onder de Omgevingswet wordt van gemeenten verwacht om de regels toegankelijker te maken voor inwoners en bedrijven. Dit gebeurt met zogenaamde Toepasbare Regels in de vorm van beslisbomen in het Omgevingsloket. Deze gaan we opstellen op basis van de regels van het (concept)"Omgevingsplan Son en Breugel". In 2024 zijn we hiermee begonnen en we zetten dit in 2025 voort.

5. Zorgen voor een tijdige en adequate afhandeling van ruimtelijke initiatieven.

De Omgevingswet, die alle verzoeken voor vergunningen en gebiedsontwikkelingen bundelt, vraagt om een tijdige afhandeling van verzoeken en initiatieven. In 2025 geven we verder invulling aan onze werkprocessen binnen de Omgevingswet. De opgedane ervaringen gaan we tussentijds monitoren en evalueren. Dit kan leiden tot bijstellingen van deze producten.

6. Met een vastgesteld woonprogramma voorzien in kwalitatief gewenste woningbouwlocaties ten behoeve van een diversiteit aan doelgroepen.

De ambitie die de raad heeft vastgelegd in de "Omgevingsvisie Son en Breugel; OOg op een zonnige toekomst!" vraagt op het gebied van wonen om een minimale toename van 700 woningen tot 2040. Het collegeprogramma vraagt om de realisatie van 250 wooneenheden in de periode 2022-2026. Daarnaast hebben we ons als gemeente gecommitteerd aan de Regionale Woondeal, Versnellingsopgave en andere regionale afspraken.

- De werkzaamheden voor de lopende woningbouwprojecten zetten we voort.
- Naar aanleiding van het 'Uitwerkingsprogramma Wonen' blijven we locaties monitoren die in aanmerkingen (kunnen) komen voor woningbouw.
- Om meer grip te krijgen op de woningmarkt en grondposities, overwegen we strategische aankopen.
- Een ander middel om grip te houden op de woningmarkt is de toepassing van de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg). Op 20 april 2023 heeft de gemeenteraad o.a. het besluit genomen om de Wvg te vestigen op een deel van de wijk Breeakker. De ontwikkelvisie voor dit deel van de wijk wordt in 2025 vertaald naar het Omgevingsplan.
- Andere doelgroepen (asielzoekers, Oekraïners, statushouders, arbeidsmigranten, flexwerkers e.d.) vragen om de inzet van (flexibele) woonlocaties. Operationalisering hiervan is noodzakelijk om ook tegemoet te komen aan wettelijke verplichtingen en regionale afspraken. Daarvoor ontwikkelen we locaties en overleggen we met initiatiefnemers en betrokken partijen.
- Het college heeft meerjarige Prestatieafspraken gemaakt met Woonstichting 'thuis en Woonbedrijf'. Deze worden waar nodig jaarlijks geactualiseerd.

Wat gaan we ervoor doen?

Duurzaamheid

Doelstellingen

7. Son en Breugel wil een klimaat neutrale gemeente zijn.

Wij willen de transitie naar een fossielvrije samenleving versnellen. Bij het opstellen van plannen en ideeën geven we veel vrijheid aan inwoners, organisaties en bedrijven in de gemeente, zodat de verschillende stakeholders aan de voorkant kunnen meedenken met uitvoerbare plannen als gevolg.

- Energiebesparing is een voorwaarde voor een realiseerbare energietransitie en heeft daarom prioriteit. We continueren daaraan bijdragende projecten, zoals het uitvoeren van inkoopacties en het Energieloket, waarmee we onze inwoners helpen met het nemen van duurzaamheidsmaatregelen. Eind 2024 zijn we gestart met de uitvoering van De Groene Zone Isoleren, waarmee we een grote stap zetten in het ontzorgen van onze inwoners op de gehele breedte van isolatiemaatregelen. We hebben daarbij extra aandacht voor inwoners met een kleine portemonnee, evenals het natuurvriendelijk uitvoeren van isolatiemaatregelen.
- Voldoende energieopwekking is een regionale uitdaging. We werken aan de mogelijkheden voor (grootschalige) opwek van energie, onder andere in het Energielandschap in Sonniuswijk en op no-regret gebieden langs bijvoorbeeld rijkswegen.
- Het elektriciteitsnetwerk zit op slot. Netschaarste vraagt om een sterke impuls in het provinciale en regionale energienetwerk. Om toekomstige problemen te voorkomen vraagt het een andere manier van werken van overheden, netbeheerders en bedrijven. Samen met de netbeheerder starten we eind 2024 met een proactieve uitrol van het midden- en laagspanningsnetwerk in Son en Breugel met als uitgangspunt het vergroten van de netcapaciteit in Son en Breugel.
- In 2025 is het algemene Duurzaamheidsbeleid waaronder de doelstellingen herijkt en vastgesteld. We stellen voor de uitvoering hiervan een uitvoeringsagenda op.
- Met de inzet van verschillende communicatiemiddelen trekken we de aandacht van de verschillende stakeholders. Met deze middelen laten we zien wat inwoners, verenigingen en bedrijven van Son en Breugel al doen en kunnen bijdragen aan het reduceren van CO₂-uitstoot. We stimuleren goede initiatieven en promoten ambassadeurschap.
- In onze ambitie om aardgasvrij te worden, zoals gesteld in de Transitievisie Warmte, hebben we in 2024 in samenwerking met de bewoners een wijkuitvoeringsplan voor de wijk 't Zand opgesteld, die in 2025 vertaald wordt naar concrete acties. Dit is een van de plannen waarin we leren en ervaren hoe heel Son en Breugel aardgasvrij kan gaan wonen. We brengen de lessen en resultaten actief onder de aandacht in heel Son en Breugel.
- Samen met de ondernemers, Provincie Noord-Brabant en Waterschap De Dommel zetten we verdere stappen in de verduurzaming op Ekkersrijt met de aanpak 'De Grote Oogst. Hiermee organiseren we de komende jaren pilots, waaronder de inzet van een energiehub regisseur, om bedrijven toch te laten groeien binnen de huidige knelpunten.

8. Son en Breugel moet in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig zijn.

De gevolgen van de klimaatverandering worden steeds meer merkbaar. We krijgen te maken met langere periodes van hitte, droogte en met stevige hoosbuien. Dit leidt niet alleen tot overlast, maar kan ook tot economische schade en gezondheidsrisico's leiden.

We werken daarom aan een klimaatbestendig en waterrobuust Son en Breugel. Bijvoorbeeld meer ruimte creëren voor water, groen, zodat we verdroging en hittestress tegengaan. Samen met gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk hebben we afspraken gemaakt om in 2050 klimaatveerkrachtig en waterrobuust ingericht te zijn (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie 2018).

We zijn gestart met een pilot op Ekkersrijt voor de aanpak voor klimaatadaptatie voor Son en Breugel. In de aanpak kijken we naar de openbare en particuliere ruimte in de gemeente. Zo geven we ook aan wat bedrijven hier zelf aan kunnen doen. Ook bekijken we hoe we dit proces verder kunnen organiseren.

9. We verhogen biodiversiteit in ons buitengebied én bebouwd gebied.

De gezondheid van onze leefomgeving gaat achteruit. Planten- en diersoorten verdwijnen uit ons landschap, wat leidt tot een afname van biodiversiteit. Hierdoor komen essentiële ecosysteemdiensten, zoals waterzuivering, natuurlijke plaagbestrijding en bestuiving onder druk te staan.

Verschuiven factoren zoals versnippering, vermessing en verdroging zorgen voor slechtere kwaliteit buiten natuurgebieden. Voor een gezonde leefomgeving en veerkrachtige natuur moeten we de basisvoorwaarden voor biodiversiteit verbeteren, zowel in het buitengebied als in stedelijke gebieden. Dit betekent dat we zorgen voor de juiste condities, zodat algemene soorten algemeen blijven of worden. Zonder deze condities verliezen we deze soorten uit ons landschap.

In 2025 werken we binnen de Dommelvallei samen met de gemeenten aan de opzet van een biodiversiteitsmonitoring, waarmee de biodiversiteit buiten de natuurgebieden in kaart wordt gebracht. Daarnaast ontwikkelen we gezamenlijk beleid om de biodiversiteit structureel te verbeteren. Deze aanpak richt zich op een duurzame verhoging van de biodiversiteit, ook in gebieden waar natuur niet de primaire functie is. Wanneer de kwaliteit van de leefomgeving in deze gebieden goed is, profiteert de gehele natuur hiervan mee.

10. We koesteren de landschappelijke kwaliteit.

Van het Dommeldal en de uitgestrekte bossen tot een krachtig boerenland, ons dorp kenmerkt zich door een afwisselend landschap. Het biedt rust aan de rand van de drukke metropoolregio Eindhoven. We koesteren deze landschappelijke kwaliteit en werken samen aan de landschapsontwikkeling van de toekomst. We hebben verschillende regelingen om agrariërs en particuliere grondeigenaren in het buitengebied te stimuleren bij te dragen aan een vitaal landschap.

Met de Stimuleringsregeling Landschap (Stila) helpen we grondeigenaren om hun percelen te vergroenen. Ze kunnen karakteristieke landschapselementen toevoegen die de landschapsontwikkeling versterken.

We maken gebruik van de LEADER subsidie, die we inzetten voor de ontwikkeling van Het Groene Woud. Deze Europese subsidie ondersteunt projecten die bijdragen aan brede plattelandsontwikkeling. Projecten moeten lokaal worden opgezet en uitgevoerd, bij voorkeur met gebiedsgerichte samenwerking. Ze moeten de leefbaarheid, het voorzieningenniveau, de biodiversiteit, de landschapskwaliteit en de sociale samenhang versterken.

We zijn ook partner van het Van Gogh Nationaal Park. Samen werken we aan het landschap van de toekomst. Dit betekent mooie natuur, een groene en gezonde leefomgeving tot in het hart van ons dorp, duurzaam toerisme en een vitaal boerenland met perspectief voor de toekomst.

Wat gaan we ervoor doen?

Economie

Doelstellingen

11. Ekkersrijt blijft een economische toplocatie binnen het Brainport ecosysteem aanvullend op de andere toplocaties in de regio.

Ekkersrijt is al jarenlang een economische toplocatie; niet alleen binnen de Brainportregio, maar ook op nationaal niveau. Het gebied biedt ruimte voor typische hightech bedrijven passend bij het Brainportprofiel, en ook aan een breed scala van bedrijven die bijdragen aan de versterking van het gehele Brainport ecosysteem. Daarbij hoort ook de Meubelboulevard Ekkersrijt met een (boven)regionale verzorgingsfunctie. Om deze status te kunnen handhaven investeren we samen met ondernemers actief in een duurzame ontwikkeling van het gebied, zodat het aantrekkelijk blijft voor nieuwe investeringen, ondernemers én consumenten/bezoekers.

In de vastgestelde Omgevingsvisie hebben we het beleid op Ekkersrijt op hoofdlijnen vastgelegd. Dit werken we verder uit in een gebiedsprogramma voor geheel Ekkersrijt. Dit programma is de actualisatie van het huidige Masterplan Ekkersrijt. Daarnaast werken we voor twee deelgebieden een aparte visie uit, namelijk het Science Park en de Meubelboulevard. In alle gevallen spelen de verduurzamingsthema's energie en klimaat en de inrichting van de openbare ruimte een belangrijke rol. Een andere belangrijke randvoorwaarde om de economische positie te kunnen handhaven is de realisatie van de 2e aansluiting van Ekkersrijt. In overleg met de gemeente Eindhoven en als onderdeel van het Bereikbaarheidsakkoord wordt gewerkt aan de realisering van deze aansluiting.

Bij het opstellen van het gebiedsprogramma en de twee deelgebiedsvisies betrekken we nadrukkelijk de ondernemers. De Ondernemersvereniging Ekkersrijt (OVE) speelt hierin een belangrijke rol. We hebben een open houding en denken in mogelijkheden ten aanzien van initiatieven en ontwikkelingsmogelijkheden. Om die reden voeren we met OVE een structureel kwartaaloverleg. Hierbij bespreken we strategische en uitvoeringsvraagstukken, zoals het gebiedsprogramma, duurzaamheid, belangrijke zaken op het gebied van ruimtelijke ordening, veiligheid, parkeren en bereikbaarheid. Daarnaast blijven we investeren in het onderhouden van een goed netwerk met de individuele ondernemers en vastgoedeigenaren op Ekkersrijt.

12. We onderhouden nauwe contacten met de ondernemers en scheppen randvoorwaarden waarmee het aantrekkelijk blijft voor ondernemers zich in de centra te vestigen.

Het centrum van Son is een dynamisch en aantrekkelijk gebied om te wonen, te ondernemen en te verblijven. Doel is om het gezonde en florerende centrum voor inwoners, bezoekers en ondernemers blijvend te versterken. Een goede kwaliteit en aantrekkelijkheid van de openbare ruimte is belangrijk voor het verblijfs- en ondernemersklimaat in het centrum van Son. Een aantrekkelijke openbare ruimte voorziet ook in een goede en veilige bereikbaarheid voor alle modaliteiten volgens onze mobiliteitsvisie en in alle voorzieningen die daar voor nodig zijn. Tevens is er voldoende ruimte om evenementen te kunnen faciliteren.

In samenspraak met de Ondernemersvereniging Son en Breugel en haar centrumteam werken we intensief samen om het centrumgebied toekomstbestendig en aantrekkelijk te houden voor ondernemers, consumenten, bezoekers en andere gebruikers. We zijn gestart met het opstellen van een nieuwe centrumvisie, die ook de status van gebiedsprogramma als uitwerking van de Omgevingsvisie heeft. Het opstellen van de centrumvisie vindt fasegewijs plaats: (I) Inventarisatie en input ophalen, (II) scenario's uitwerken, (III) gebiedsvisie opstellen. Gedurende het gehele proces hebben we aandacht voor de participatie van verschillende stakeholders.

We hebben een open houding en denken in mogelijkheden ten aanzien van initiatieven en ontwikkelingsmogelijkheden. Hiervoor is communicatie én het onderhouden van contacten met het lokale bedrijfsleven en nieuwe initiatiefnemers erg belangrijk. Daarom vindt structureel kwartaaloverleg plaats met de Ondernemersvereniging Son en Breugel, nemen we actief deel aan het Centrumteam en zetten we stevig in op een sterk netwerk en actief relatiebeheer met het bedrijfsleven in het dorp.

Wat gaan we ervoor doen?

Regio

Doelstellingen

13. Door in regionaal verband samen te werken met andere overheden en organisaties werken we efficiënt en benutten elkaars kwaliteiten om de ontwikkeling in de Brainportregio mogelijk te maken.

Samenwerking binnen MRE en SGE

Op het terrein van economische en ruimtelijke ontwikkeling wordt de regionale samenwerking in de Metropoolregio Eindhoven (MRE / de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant) en in het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE / Eindhoven, de randgemeenten daarvan en Helmond) steeds belangrijker als gevolg van de schaa sprong in de regio.

In de MRE werken we samen op de thema's Ruimte, Wonen, Economie, Mobiliteit, Energietransitie en Transitie Landelijk Gebied. In het SGE werken we samen op de thema's Economie, Wonen, Voorzieningen & Evenementen en Ruimte. Voor alle thema's participeren we zowel in een ambtelijk als een bestuurlijk overleg. Daarnaast nemen we deel aan de verschillende overkoepelende bestuurlijke en ambtelijke overleggen, te weten het Algemeen Bestuur van het MRE, het Bestuurlijk en Ambtelijk Platform van het SGE en de ambtelijke coördinatieoverleggen. Vanuit deze regionale samenwerking volgen voor de bovengenoemde beleidsthema's beleidskaders en regionale (financiële) afspraken:

- beleidskaders op gebied van ruimte voor zowel stedelijk als landelijk gebied, zoals Ontwikkelstrategie Zuidoost Brabant, NOVEX stedelijk Brabant en Brabants Programma Landelijk Gebied.
- thematische beleidskaders en (financiële) afspraken, zoals de Woondeal Zuidoost Brabant, de Regionale Programmering Werklocaties Zuidoost Brabant, de Regionale Mobiliteitsvisie, de regionale bekostigingssystematiek infrastructuur en het Regionale detailhandelsbeleid. In dit kader is het zeker ook relevant om de afspraken tussen Rijk en regio die zijn vastgelegd in het Beethoven-convenant te noemen. Hierdoor kunnen ontwikkelingen in de regio versneld plaatsvinden.

Deze afspraken hebben ook lokale gevolgen, zoals het doorvertalen ervan naar de gemeentelijke Omgevingsvisie. Ook bij gebiedsontwikkelingen, woningbouwopgaven en andere beleidskaders moeten we altijd kijken naar de regionaal gemaakte afspraken.

Dommeldal uit de verf en Van Gogh Nationaal Park

Son en Breugel is partner van het 'Van Gogh Nationaal Park' en van het project 'Dommeldal uit de Verf'.

We zijn aangesloten bij het 'Van Gogh Nationaal Park', dat vooral gericht is op het (recreatief) vermarkten van een groter natuur- en landschapsgebied in Brabant. In het gedachtengoed van Van Gogh hebben we bij ontwikkelingen oog voor de kwaliteiten van ons landschap en onze natuur en we benutten kansen om deze te versterken. Daarnaast sluiten we ons ook vanuit toeristisch-recreatief perspectief aan bij het 'Van Gogh Nationaal Park'. Door hierbij aan te sluiten kunnen we de aanleg van (nieuwe) recreatieve voorzieningen beter stimuleren dan dat we dat zelfstandig doen. En zo sluiten we aan op het regionale toeristisch-recreatieve product/aanbod en routenetwerk. Binnen de samenwerking in Rijk van Dommel en Aa realiseren we de ontbrekende onderdelen in het Natuurnetwerk Brabant binnen het Dommeldal, samen met de gemeenten Nuenen, Eindhoven en Geldrop-Mierlo en Waterschap De Dommel, Staatsbosbeheer en Brabants Landschap. De visie van 'Dommeldal uit de Verf' hebben we geïntegreerd in de omgevingsvisie.

Bijdragen verbonden partijen aan dit programma

Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE)

De Stichting Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE) is een verbonden partij waarmee we samenwerken op het bedrijventerrein. De Stichting verzorgt de beveiliging van het terrein met camera's die in het openbaar gebied hangen en met een beveiligingsteam. De samenwerking draagt bij aan de waarde van Ekkersrijt als economische toplocatie.

Metropoolregio Eindhoven (MRE)

De MRE is een regionale samenwerking tussen 21 gemeenten in Zuidoost Brabant op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar de aparte paragraaf "Verbonden partijen".

Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE)

Het SGE is een vrijwillige samenwerking van negen gemeenten: Eindhoven, Helmond, Best, Geldrop-Mierlo, Nuenen, Oirschot, Son en Breugel, Veldhoven en Waalre. Deze samenwerking vindt plaats op basis van een samenwerkingsconvenant. Binnen het SGE wordt door de negen gemeenten samengewerkt binnen de thema's Wonen, Economie, Ruimte en Voorzieningen & Evenementen.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en als positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 4	275	250	250	250	250	250
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	279	420	371	360	360	356
3.1 Economische ontwikkeling	154	149	176	176	176	176
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	42	62	18	18	18	18
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	39	36	46	46	46	46
3.4 Economische promotie	83	101	115	115	115	115
7.5 Begraafplaatsen	0	0	0	0	0	0
8.1 Ruimte en leefomgeving	724	1.163	1.008	601	601	671
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	991	3.635	3.939	1.178	547	521
8.3 Wonen en bouwen	997	923	1.081	1.076	1.076	1.076
Totaal Lasten	3.584	6.739	7.004	3.821	3.190	3.229
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 4	105	231	20	15	15	15
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	493	279	287	282	276	276
3.1 Economische ontwikkeling	47	48	99	99	99	99
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	13	21	14	14	14	14
3.4 Economische promotie	22	27	27	27	27	27
7.5 Begraafplaatsen	0	0	28	28	28	28
8.1 Ruimte en leefomgeving	48	63	153	153	153	153
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.621	3.615	3.939	1.178	547	520
8.3 Wonen en bouwen	714	647	705	735	735	735
Totaal Baten	3.063	4.932	5.272	2.530	1.894	1.867
Saldo (baten -/lasten)	-522	-1.807	-1.733	-1.290	-1.296	-1.361

Begrotingsaanpassingen

Omschrijving	I/S	2025	2026	2027	2028
1. Onderhoud gebouwen	S	-335.000	-299.000	-316.000	-287.000
2. Toerekening van uren aan projecten	S	200.000	200.000	200.000	200.000
3. Begraafplaats Wolfswinkel	S	28.000	28.000	28.000	28.000
4. Duurzaamheid	S	5.000	5.000	5.000	5.000
5. Omgevingsvisie	I	0	70.000	0	-70.000
Totaal		-102.000	4.000	-83.000	-124.000

+/- is voordeel, -/- is nadeel

1. Onderhoud gebouwen

De gemeentelijke vastgoedportefeuille bestaat uit diverse gemeentelijke gebouwen, (rijks)monumenten en maatschappelijke accommodaties. Om de gemeentelijk accommodaties meerjarig op het gewenste conditieniveau te houden en voor een gezonde begroting, moet er jaarlijks een dotatie worden gedaan in de voorziening. De meerjaren onderhoudsbegroting (MJOB) is geactualiseerd. Hiermee hebben we inzichtelijk gemaakt welke omvang de jaarlijkse dotatie bedraagt.

2. Toerekening van uren aan projecten

We kijken scherper naar gemaakte projecturen en rekenen deze aan de projecten toe. Deze kosten brengen we in rekening bij betrokkenen.

3. Begraafplaats Wolfswinkel

Door het afsluiten van een nieuw contract nemen de erfpachtopbrengsten toe.

5. Omgevingsvisie

De interval van het aanpassen van de Omgevingsvisie wordt i.p.v. 2 jaar nu 4 jaar. Daarvoor moet in 2028 een budget worden gereserveerd.

Paragrafen

Overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten zijn hieronder de volgende paragrafen opgenomen:

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Wet open overheid
9. Beleidsindicatoren

Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft op hoofdlijnen een overzicht van de lokale heffingen en belastingen.

Beleid

Bij het heffen en invorderen van belastingen zijn we onder meer gebonden aan:

- de Algemene Wet inzake Rijksbelastingen (AWR);
- de Algemene wet bestuursrecht (Awb), (inclusief de algemene beginselen van behoorlijk bestuur);
- de Invorderingswet 1990;
- de Gemeentewet;
- diverse Uitvoeringsbesluiten.

De wet geeft duidelijke kaders aan voor de heffing, invordering en kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Het maken van uitzonderingen op de regels uit de wetgeving is niet toegestaan, dit om rechtsongelijkheid voor de burger te voorkomen.

Het tarievenbeleid is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Geen algemene lastenstijging. De gemiddelde lasten voor de inwoners mogen niet meer toenemen dan de inflatiecorrectie. Lastenverzwaring voor inwoners blijft achterwege en indien enigszins mogelijk zullen we gemeentelijke belastingen, tarieven, heffingen en/of leges verlagen.
- Streven naar kostendekkendheid in de tariefstelling voor leges en retributies.
- Het profijtbeginnsel bij de overige heffingen hanteren.

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten, bepaald in de Kadernota, worden de tarieven voor 2025 als volgt aangepast:

- Voor de OZB zijn de tarieven verlaagd om de waardeontwikkeling te compenseren. Daarna wordt voorgesteld om een inflatiecorrectie van 3,3% toe te passen. Als extra stap wordt voorgesteld om tarieven dusdanig te verhogen dat dit € 400.000 aan inkomsten genereert. Hiervoor wordt het OZB tarief woningen met 5,82%, voor niet-woningen eigenaren met 8,16% en voor niet-woningen gebruikers met 7,23% verhoogd.
- Leges en tarieven worden verhoogd met de inflatiecorrectie (3,3%).
- De tarieven voor de rioolheffing zijn gebaseerd op 100% kostendekkendheid waarbij rekening is gehouden met een zo reëel mogelijke inschatting van zowel de baten- als de lastenontwikkeling binnen het meerjarenperspectief 2025-2028. Het tarief voor de rioolheffing is gebaseerd op het Programma Water en Riolerings 2023-2027 (PWR).
- De tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn verhoogd met gemiddeld 2,2%. Deze stijging wordt in deze paragraaf onder afvalstoffenheffing nader toegelicht.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

We heffen op grond van artikel 220 van de Gemeentewet twee directe belastingen op de onroerende zaken die binnen de gemeente liggen, de zogenaamde onroerendezaakbelastingen:

- Een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak (die niet in hoofdzaak tot woning dient, al dan niet krachtens eigendom) bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikt;
- Een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

De hoogte van de OZB is afgeleid van de WOZ-waarde (een percentage). Jaarlijks worden nieuwe WOZ-waarden vastgesteld. De aanslagen zijn gebaseerd op de WOZ-waarden met een waardepeildatum die 1 jaar voorafgaand aan het belastingjaar ligt.

De maximaal verwachte opbrengst OZB wordt als percentage van de totale WOZ-waarden (rekening houdend met areaaluitbreiding en waardestijging) van alle onroerende zaken in Son en Breugel uitgedrukt. Dit percentage is bepalend voor de hoogte van elke individuele aanslag OZB.

De tarieven voor 2025 zijn bijgesteld aan de hand van de ontwikkeling van de nieuwe WOZ-waarden zodat er sprake is van een gelijkblijvend niveau van de opbrengst onroerendezaakbelastingen, exclusief de areaaluitbreiding en de tariefaanpassing. Het voorstel voor vaststelling van de tarieven wordt in december 2024 aangeboden aan de raad.

De inschatting van de totale WOZ-waarde voor 2025 (voorlopige stand per 1 september 2024) is ten opzichte van de werkelijke WOZ-waarde over 2024 als volgt:

Omschrijving	2024	2025
Totale waarde woningen	3.642.000.000	4.019.000.000
Totale waarde niet-woningen	789.000.000	831.000.000

De belastingcapaciteit heeft een relatie met de inkomsten die een gemeente ontvangt via het gemeentefonds. Hoeveel geld een individuele gemeente uit het gemeentefonds krijgt, hangt namelijk af van de kenmerken en de belastingcapaciteit van de gemeente. De belastingcapaciteit geeft aan hoeveel belasting een gemeente jaarlijks kan innen. Het aandeel van een gemeente in het gemeentefonds is kleiner naarmate het vermogen om belastingen te heffen groter is. Het gaat hier om de WOZ-waarde van onroerende zaken in de gemeente, berekend tegen een voor alle gemeenten gelijk tarief.

In onderstaande tabel geven we de korting op het gemeentefonds weer ten opzichte van werkelijke opbrengst. We doen dit op basis van de waarde 1-1-2024 omdat dit de laatst vastgestelde waarde is.

Belastingsoort	Aanslagwaarde	Ons tarief	Opbrengst	Kortingstarief	Korting	Saldo
OZB eigenaren woningen	3.642.000.000	0,0770%	2.804.340	0,07120%	2.593.104	211.236
OZB gebruikers niet-woningen	670.000.000	0,1644%	1.101.480	0,15617%	1.046.339	55.141
OZB eigenaren niet-woningen	789.000.000	0,1996%	1.574.844	0,20531%	1.619.896	- 45.052
			5.480.664		5.259.339	221.325

De ramingen voor de baten OZB 2025 zijn als volgt:

Omschrijving	2025
Eigenaren woning	3.161.995
Eigenaren niet-woning	1.743.718
Gebruikers niet-woning	1.317.412

Afvalstoffenheffing

De gemeente is verplicht om huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen. Op grond van artikel 15.33 van de Wet milieubeheer wordt afvalstoffenheffing geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel waarvoor de gemeente verplicht is huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen.

Om de afvalkosten kostendekkend te houden, stijgt in 2025 het tarief van eenpersoonshuishoudens van € 267,00 naar € 272,88 en het tarief van meerpersoonshuishoudens van € 334,68 naar € 342,12.

Reinigingsrechten

Het tarief 2025 van de reinigingsrechten stemmen we af op het tarief voor de afvalstoffenheffing van 2025.

Rioolheffing

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een rioolheffing geheven. In de raadsvergadering van 7 februari 2019 heeft de gemeenteraad besloten om vanaf 1 januari 2020 de rioolheffing te differentiëren. De differentiatie bestaat uit een afvalwater- en hemelwatercomponent. De afvalwaterheffing is een gebruikersheffing. De hemelwaterheffing is een eigenarenheffing. De hemelwaterheffing is een heffing met een vast bedrag van € 50 tot en met 2034. Doel van de differentiatie van de rioolheffing en het invoeren van de hemelwaterheffing is om bewoners en bedrijven mee te laten werken aan het klimaatbestendig maken van hun omgeving en goed gedrag te belonen in de vorm van een financieel voordeel.

De rioolheffing bestaat vanaf 2020 uit een eigenarenheffing en een gebruikersheffing:

1. Een vast bedrag voor afvalwater voor de gebruikers van percelen (woningen).
2. Een gestaffeld bedrag voor afvalwater voor de gebruikers van percelen (niet-woningen).
3. Een vast bedrag voor hemelwater voor de eigenaar van een perceel waarvan hemelwater in het gemengde riool wordt geloosd.

De tarieven van de rioolheffing worden zodanig vastgesteld dat de geraamde kosten niet boven de geraamde baten uitkomen. In Son en Breugel is 100% kostendekkendheid uitgangspunt voor de berekening van de tarieven. De noodzakelijke verbeteringen en vervangingen van het rioolstelsel zijn systematisch in beeld gebracht. De hieruit voortvloeiende lasten zijn opgenomen binnen de tariefberekeningen. Voornoemde verbeteringen en investeringen zijn opgenomen in het Programma Water en Riolerings 2023-2027.

Ten opzichte van vorig jaar is de rente op de investeringen gedaald. De extreme neerslag in mei heeft aangetoond dat er locaties in Son en Breugel zijn die ernstige gevolgen ondervinden van het veranderende klimaat. In de begroting hebben we extra budget gereserveerd om maatregelen te treffen om waterschade in de toekomst te voorkomen of te beperken. De totale kosten zijn in 2025 hoger dan de baten, waardoor een stijging van de rioolheffing (9,6%) noodzakelijk is. De overige kosten verhalen we op de rioolvoorziening.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing en rioolheffing

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten zijn gemeenten verplicht inzichtelijk te maken hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstellingen worden gehanteerd.

Onderstaande overzichten geven per heffing de totale lasten, de totale baten en het dekkendheidspercentage weer.

Dekkendheid afvalstoffenheffing	2025
Afval taakveld 7.3	
Lasten milieustraat	436.688
Lasten overige afvalstromen	1.629.795
Kapitaallasten	78.809
Mutatie voorziening	44.816
Totaal kosten afval taakveld 7.3	2.190.108
Toerekenbare kosten vanuit andere taakvelden	
Overhead taakveld 0.4	136.940
Kwijtschelding taakveld 6.3	50.000
BTW taakveld 0.11*	397.445
Totaal toerekenbaar	584.385
Totaal lasten	2.774.493
Baten afvalstoffenheffing taakveld 7.3	2.421.592
Baten milieustraat	91.435
Baten overige afvalstromen	261.466
Baten totaal	2.774.493
Dekkendheidspercentage afval	100%

* De omzetbelasting rekenen we conform artikel 229B van de gemeentewet toe. Deze toerekening is het gevolg van de invoering van het BTW compensatiefonds in 2003. Vanaf dat moment werd de BTW compensabel en werd tegelijkertijd een uitname uit het gemeentefonds gedaan.

Dekkendheid rioolheffing	2025
Riolering taakveld 7.2	
Beheer en onderhoud riolering	978.363
Kapitaallasten	339.639
Mutatie voorziening	-181.286
Totaal kosten riolering taakveld 7.2	1.136.716
Toerekenbare kosten vanuit andere taakvelden	
Overhead taakveld 0.4	210.576
Kwijtschelding taakveld 6.3	28.000
Straatreiniging taakveld 2.1	121.177
Watertaken taakveld 5.7	66.262
BTW taakveld 0.11	237.135
Totaal toerekenbaar	663.150
Totaal lasten	1.799.867
Opbrengst rioolheffing taakveld 7.2	1.799.867
Baten totaal	1.799.867
Dekkendheidspercentage riool	100%

* De omzetbelasting rekenen we conform artikel 229B van de gemeentewet toe. Deze toerekening is het gevolg van de invoering van het BTW compensatiefonds in 2003. Vanaf dat moment werd de BTW compensabel en werd tegelijkertijd een uitname uit het gemeentefonds gedaan.

Leges

Wanneer de gemeente een bepaalde dienst levert, kunnen daarvoor leges worden geheven. De tarieven worden jaarlijks vastgesteld in de Tarieventabel behorende bij de Legesverordening. Net als riool- en afvalstoffenheffing moeten de tarieven dusdanig worden vastgesteld dat de geraamde baten niet boven de geraamde lasten uitkomen. De verschillende leges die we heffen, verhogen we in principe jaarlijks met de daarvoor geldende inflatiecorrectie. Bij de vaststelling van een aantal tarieven, zoals voor reisdocumenten, moeten we rekening houden met van Rijksweg gestelde maximumtarieven.

Er mag geen winst gemaakt worden. Voor deze heffingen streven we naar een 100% kostendekkend tarief.

Kostendekkendheid leges

Op grond van het besluit van 5 maart 2016 in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten gemeenten verplicht inzichtelijk maken dat de tarieven en heffingen hoogstens kostendekkend zijn. De geraamde baten mogen de geraamde lasten niet overschrijden.

Per hoofdstuk in de legesverordening wordt gestreefd naar maximale kostendekkendheid, ondanks dat jurisprudentie de legesverordening als één geheel ziet en dus de legesverordening als geheel maximaal kostendekkend moet zijn. Tussen afzonderlijke paragrafen binnen een hoofdstuk mag kruissubsidiëring worden toegepast. Opbrengsten uit leges van een bepaalde paragraaf, mogen kosten binnen een andere paragraaf compenseren.

In onderstaande overzichten zijn per hoofdstuk de totale baten, de totale lasten en het kostendekkendheidspercentage weergegeven. De lasten zijn uitgesplitst in salaris, overhead en directe lasten. Hierbij hebben we rekening gehouden met jurisprudentie over hetgeen wel en niet aan de leges mag worden toegerekend.

	Baten	Salaris	Overhead	Lasten	Percentage
--	-------	---------	----------	--------	------------

Hoofdstuk 1	Algemene Dienstverlening	-330.291	368.050	377.399	130.785	38%
Hoofdstuk 2	Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet	-765.371	413.721	424.230	196.951	74%
Hoofdstuk 3	Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2	-2.367	27.703	28.407	-	4%
	Totaal	-1.098.029	809.474	830.036	327.736	56%

Overige belastingen

Marktgelden

Marktgelden heffen we van degene die een standplaats inneemt (of van degene aan wie een standplaats is toegewezen) op de wekelijkse warenmarkt.

Marktgelden zijn afhankelijk van het aantal strekkende meters frontlengte van de standplaats. We hebben het tarief verhoogd met de inflatiecorrectie (3,3%).

Precariorechten

In 2006 is notitie "Terrassenbeleid Son en Breugel" vastgesteld. Conform deze notitie hebben we dit tarief verhoogd met de inflatiecorrectie (3,3%).

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente is op grond van de Gemeentewet en Invorderingswet bevoegd kwijtschelding van gemeentelijke heffingen te verlenen. Met het oog op de administratieve lastenverlichting voor de inwoners toetsen wij bij het inlichtingenbureau als er eerder kwijtschelding is verleend of er geen belemmeringen zijn. Bij geen belemmering verlenen wij automatische kwijtschelding.

De kwijtscheldingsregels zijn vastgelegd in de Invorderingswet 1990 en de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. De gemeente heeft, als gevolg van artikel 255 van de Gemeentewet, slechts op 2 onderdelen beleidsvrijheid:

- De raad kan bepalen dat er helemaal geen dan wel gedeeltelijke kwijtschelding wordt verleend.
- De raad kan regels stellen met betrekking tot de wijze waarop de kosten van bestaan in aanmerking worden genomen die er toe leiden dat in ruimere mate kwijtschelding wordt verleend.

Op grond van het laatste onderdeel heeft de gemeente gekozen voor het voor 100% meenemen van de kosten van bestaan. Het bestaande beleid wordt hiermee voortgezet.

Inwoners kunnen kwijtschelding aanvragen voor de volgende heffingen:

- onroerendezaakbelastingen;
- afvalstoffenheffing;
- rioolheffing.

Overzicht tarieven

	2023	2024	2025
OZB Eigenaar Woning	0,0754%	0,0770%	0,0792%
OZB Eigenaar Niet-woning	0,1954%	0,1996%	0,2155%
OZB Gebruiker Niet-woning	0,1610%	0,1644%	0,1760%
Afvalstoffenheffing 1-persoonshh	266,64	267,00	272,88
Afvalstoffenheffing meer-pers.hh	325,80	334,68	342,12
Reinigingsrechten	345,00	363,00	387,36
Rioolheffing woningen (afgekoppeld)	149,76	159,84	180
Rioolheffing woningen (niet-afgekoppeld)	199,76	209,84	230

Vergelijking buurgemeenten

In onderstaande tabel worden de eenheden gebruikt die het COELO toepast voor het bepalen van de woonlasten. Onderstaande tabel geeft inzicht in de gegevens over 2024 (afgerond op hele euro's).

	Son en Breugel	Nuenen	Eindhoven	Best	Geldrop-Mierlo
OZB Eig. woning	0,0770%	0,1058%	0,0937%	0,0841%	0,0659%
OZB Eig. niet-woning	0,1966%	0,2436%	0,2961%	0,2186%	0,1834%
OZB Gebr. niet-won.	0,1644%	0,1955%	0,2092%	0,1757%	0,1490%
OZB woning	420	591	430	392	311
Afvalstoffenheffing (*) (meerpers.huishouden)	335	303	322	369	358
Rioolheffing	210	207	192	190	199
Woonlasten (OZB woning + Afval + Riool)	965	1.102	944	951	869

(*): Diftar gemeenten worden door het COELO berekend op basis van vastrecht plus een gemiddeld aantal ledigingen (18 maal een grijze container van 140 liter en 7 maal een groene container van 140 liter). De aantallen van het COELO zijn gebaseerd op een landelijk gemiddelde. In de meeste diftar gemeenten is het gemiddelde aantal ledigingen vaak lager (zie hieronder bij Ontwikkeling lokale lastendruk).

Ontwikkeling lokale lastendruk

Jaar	2023	2024	2025
WOZ-waarde	442.000	455.440	484.310
Wijziging WOZ-waarde	16,62%	3,04%	6,34%
OZB	333	350	384
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	326	335	342
Rioolheffing (afvalwater)	150	160	180
Rioolheffing (hemelwater) #)	50	50	50
Totaal ##)	859	895	956
% wijziging lasten t.o.v. t-1	7,24%	4,19%	6,82%

#): Vanaf 2020 is de rioolheffing gedifferentieerd. Het hemelwater tarief wordt opgelegd aan eigenaren van objecten die niet zijn afgekoppeld. Wanneer er vanaf een perceel geen hemelwater wordt geloofd op het gemengde rioolstelsel wordt deze belasting niet geheven. Op deze manier hebben eigenaren zelf invloed op de totale lastendruk.

##) De totale lastendruk 2024 is niet gelijk aan de totale lastendruk 2024 in het rapport van COELO hierboven. Dit komt omdat COELO om een landelijke vergelijking te kunnen maken van andere gemiddelde WOZ-waarden bij OZB en andere gemiddelde aantal ledigingen bij afvalstoffenheffing uitgaat.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de financiële positie van de gemeente Son en Breugel. Hiervoor beschrijven en waarden we de risico's. Vervolgens zetten we het totaal aan risico's af tegen de aanwezige weerstandscapaciteit. Voor wat betreft het beleid over weerstandsvermogen en risicobeheersing hanteren we de uitgangspunten van de 'Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen'. Als laatste worden de financiële kengetallen gepresenteerd.

Beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's

In de raadsvergadering van 21 maart 2013 heeft de raad de 'Nota risicomanagement en weerstandsvermogen' vastgesteld. In de nota wordt het beleidskader voor het weerstandsvermogen beschreven. Dit kader luidt als volgt:

- De gemeenteraad wordt via de planning- en controldocumenten geïnformeerd over de 15 belangrijkste risico's, de beschikbare weerstandscapaciteit en de ratio van het weerstandsvermogen;
- De 'Nota risicomanagement en weerstandsvermogen' hanteren we als basis voor de opstelling van de verplicht voorgeschreven paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de meerjarenprogrammabegroting en de jaarrekening;

- Voor de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit laten we de onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves buiten beschouwing;
- We gaan uit van een gewenste minimale score voor de ratio weerstandsvermogen van 'voldoende' (ratio > 1);
- Als de ratio weerstandsvermogen door de toename van risico's onder de 1 uitkomt, vullen we ofwel de beschikbare weerstandscapaciteit aan, ofwel doen we extra inspanningen om de benodigde weerstandscapaciteit terug te brengen. In deze situatie doet het college voorstellen aan de gemeenteraad die ervoor moet zorgen dat het weerstandsvermogen weer op het gewenste niveau komt.

In de 'Nota risicomangement en weerstandsvermogen' is uitvoerig ingegaan op het wettelijk kader, de inventarisatie van de risico's en de weerstandscapaciteit. De beleidsconclusies geven we hierboven weer.

Top 10

We hebben een selectie gemaakt van 10 in plaats van 15 risico's die extra aandacht verdienen. De impact van de risico's buiten de top 10 op de benodigde weerstandscapaciteit is beperkt. De risico's buiten de top 10 nemen we via de verzameling "Overige risico's" wel mee in de berekening van de weerstandsratio.

Top 10 inventarisatie van de risico's

In veel gevallen kunnen we de exacte waarde van een risico niet bepalen. Om de risico's toch te kwantificeren werken we met klassengemiddelden. Deze klassengemiddelden leiden tot de financiële gevolgen in onderstaande tabel. De risicowaarde bepalen we vervolgens aan de hand van de volgende berekening:

$$\text{Risicowaarde in €} = \text{'Kans (als percentage)'} \times \text{'Gevolg in €'}$$

Het totaal aan risicowaarden vormt de benodigde weerstandscapaciteit. Omdat niet alle risico's zich tegelijk manifesteren, rekenen we met een zekerheidspercentage van 90%.

Hoewel we zorgvuldig hebben geprobeerd om alle risico's in beeld te brengen, kan het voorkomen dat een risico niet is opgenomen. Zoals eerder genoemd is risicomangement een dynamisch proces en voortschrijdend inzicht zorgt voor een steeds vollediger beeld.

Het is onmogelijk en onwenselijk om te sturen op alle geïdentificeerde risico's. Door de risico's te kwantificeren wordt de lijst geordend. Op deze manier ligt de focus op de risico's die de grootste impact op de organisatie hebben. Zowel de kans dat een risico zich manifesteert als de impact die het risico met zich meebrengt moet worden bepaald.

We maken een inschatting van de waarschijnlijkheid dat het risico daadwerkelijk optreedt. Vervolgens maken we een inschatting van het bedrag dat de gemeente kwijt is als het risico optreedt. Het kwantificeren van risico's is een proces van taxeren en inschatten en heeft daarmee altijd in bepaalde mate een subjectief karakter.

Risico (bepaling risicowaarde)	Begroting 2025	Jaarrekening 2023	Begroting 2024
1. Jeugdzorg (90% x € 375.000)	337.500	337.500	337.500
2. Cyberrisico's (50% x € 375.000)	187.500	187.500	-
3. Exploitatie archiefruimte gemeentehuis (30% x € 500.000)	150.000	-	-
4. Algemene uitkering gemeentefonds (70% x € 175.000)	122.500	122.500	122.500
5. Continuïteit bedrijfsvoering (70% x € 175.000)	122.500	122.500	-
6. Inkoop en aanbesteding (70% x € 175.000)	122.500	122.500	122.500
7. GR - Dienst Dommelvallei (exact bedrag)	67.815	67.815	71.755
8. GR - GGD Brabant Zuidoost (exact bedrag)	52.870	52.870	41.400
9. Belastingaangifte (30% x € 175.000)	52.500	52.500	52.500
10. Exploitatie sporthal (30% x € 175.000)	52.500	52.500	7.500
Subtotaal top 10	1.268.185		
<i>Overige risico's + risico's onvoorzien</i>	577.841		
Totaal	1.846.026		
Risico's t.b.v. zekerheidspercentage 90%	1.661.423		

Twee keer per jaar worden de risico's opnieuw geïnterpreteerd en berekend. Ten opzichte van de jaarrekening 2023 is de totale risicowaarde met € 85.561 gestegen.

Het risico Exploitatie archiefruimte gemeentehuis (€ 150.000) is nieuw. Bij de overige risico's is een aantal kleine risico's komen te vervallen.

Door het nieuwe risico is het risico verzekeren buiten de top 10 gevallen. Deze is nu opgenomen in de categorie overige risico's.

Top 10 risico's

1. Jeugdzorg

Door incidenten (crisis, gesloten jeugdzorg, jeugdbescherming) of door instroom van cliënten met hoogcomplexere casuïstiek bestaat het risico dat er een beroep wordt gedaan op de zwaardere, duurdere en langdurige jeugdzorg. Ook kunnen we achteraf geconfronteerd worden met kosten voor zorg als gevolg van directe verwijzingen door medische verwijzers (waaronder huisartsen en jeugdartsen). Deze medische verwijzingsroute is wettelijk ingeregeld.

Beheersmaatregel

Het CMD zet samen met partners als huisartsen, jeugdarts en voorliggend veld in op vroegtijdige signalering van problemen. Ondersteuning wordt altijd zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig ingezet. Er geldt voor lichte, kortdurende en voor hoogcomplexere, langdurige hulpverleningstrajecten een verschillende financiering aan zorgaanbieders.

Bij de jeugdzorg gaat het veelal om incidenten, waar slechts ten dele op gestuurd kan worden. CMD en partners proberen de vroegsignalering van casussen waar jeugdzorg nodig is te intensiveren.

2. Cyberrisico's

Het dreigingsbeeld Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (IBD) is hét handvat om informatiebeveiliging up-to-date te houden. Het geeft inzicht in de belangrijkste bedreigingen en ontwikkelingen en adviseert over prioriteiten. In het dreigingsbeeld 2023-2024 concludeert de IBD onder andere dat er:

- meer ransomware met destructieve gevolgen voorkomt;
- steeds meer en ernstigere kwetsbaarheden in software voorkomen;
- gevaren die voorkomen in de keten uit het zicht zijn.

Cyberrisico's hebben impact en kunnen leiden tot reputatie- en imagoschade. Ook gemeente Son en Breugel heeft waardevolle informatie te verliezen of kan schade lijden als informatie niet meer beschikbaar is.

Beheersmaatregel

Om een toekomstbestendige borging van informatiebeveiliging en privacy in processen te bereiken is scherpere rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden nodig. In 2025 starten we met de uitvoering van het projectplan voor procesmatig werken. Dit pakken we projectmatig aanpak. Dienst Dommelvallei draagt bij aan de realisatie van de in het projectplan opgenomen acties.

3. Exploitatie archiefruimte gemeentehuis

Er spelen risico's voor de exploitatie van onze archiefruimte, welke geheel ondergronds is aangelegd in de kelder van ons gemeentehuis, door lekkages. Deze risico's spitsen zich toe op de waterdichtheid van het bordes, de bloembak gelegen naast het bordes en kelderwanden en -vloeren.

Eind 2023 werden we geconfronteerd met wateroverlast door een stijging van en aanhoudend hoge grondwaterstanden, in combinatie met extreme neerslag, waardoor grondwater en regenwater, tot de keldervloer door wist te dringen. Hierdoor ontstaan er risico's van aantasting van archiefstukken, onder andere door een te hoge luchtvochtigheid en plassen die ontstaan op de keldervloer in het archief en ruimtes waar we waardevolle kunstwerken opslaan.

Beheersmaatregel

Er zijn korte lijnen met archiefbeheer (Dienst Dommelvallei) en er vindt periodiek overleg plaats m.b.t. de exploitatie van de archiefruimte. Er wordt, met het oog op de exploitatie van het archief, een pakket van uit te voeren maatregelen opgesteld (vanuit gebouwenbeheer), om het archief klimaatbestendig (lekkage vrij) te maken, waarbij het streven is om voor het einde van dit jaar (Q4 van 2024) tot een permanente oplossing te komen.

4. Algemene uitkering gemeentefonds

Via circulaire wordt de gemeente in ieder geval 2 maal per jaar (mei en september) geconfronteerd met aanpassingen vanuit het gemeentefonds. In het voorjaar 2024 is gesproken over een stabiele en beter beheersbare financiering van gemeenten. Er is besloten over te gaan tot het schrappen van de oploop van de opschalingskorting in combinatie met het vervroegd invoeren van de nieuwe financieringssystematiek in 2024. De nieuw gekozen vorm van indexatie levert meer stabiliteit op. De indexatie is gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. De volumeontwikkeling wordt gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor het gemeentefonds minder schommelt (volumedeel). De indexatie voor inflatie volgt de prijs bbp van het lopende jaar, waardoor het gemeentefonds reëel "op niveau" blijft (prijsdeel).

Hoewel de doorgevoerde wijzigingen erop gericht zijn om meer stabiliteit te krijgen in de grootste inkomstenbron van de gemeente, passen we de risicowaarde op dit onderdeel vooralsnog niet aan. De schommelingen in de algemene uitkering kunnen nog steeds problemen veroorzaken voor het sluitend krijgen van de begroting. Op de hoogte van de algemene uitkering kan geen invloed worden uitgeoefend.

Beheersmaatregel

De algemene uitkering maakt integraal onderdeel uit van de begroting. De schommelingen worden op het eerst volgende moment binnen de exploitatie verwerkt om deze sluitend te houden.

5. Continuïteit bedrijfsvoering

Er is een aantal factoren dat een risico vormt voor de continuïteit van de bedrijfsvoering, zoals: moeilijk kunnen invullen van vacatures als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt, werkdruk, personele wisselingen, ziekteverzuim, inzet van externen. Deze risico's kunnen leiden tot vertraging in de bedrijfsvoering. Daarnaast kan het leiden tot hogere kosten door externe inhuur.

Beheersmaatregel

Ziekteverzuim is opgenomen in het percentage productieve uren per medewerker. Externe inhuur gaat ten laste van de vacatureruimte of knelpuntenpot personeelskosten. Ziekteverzuim en inhuur derden brengen we maandelijks in kaart.

6. Inkoop en aanbesteding

De volgende risico's hebben betrekking op inkoop en aanbesteding:

1. Als gevolg van het niet juist hanteren van de aanbestedingsplicht kan een marktpartij rechtsmiddelen aanwenden tegen een gunningsbesluit. Dit leidt tot een vertraging met financiële en juridische gevolgen;
2. Niet rechtmatige inkopen kunnen bovendien leiden tot een afkeurende verklaring (rechtmatigheid) bij de jaarrekening. Hierdoor bestaat de kans op negatieve publiciteit;
3. Contracten kunnen stilzwijgend verlengd worden tegen ongunstige voorwaarden. Of door het niet bundelen van opdrachten worden besparingsmogelijkheden niet benut.

Beheersmaatregel

Na de inwerkingtreding van de Aanbestedingswet 2012 is bij de implementatie daarvan veel voorlichting gegeven, de procedure uitvoering beschreven en checklists opgesteld. Elke inkoop gebeurt in beginsel vanuit het principe materiedeskundige (beleidsambtenaar), inkoper (Bizob). Dit is

afhankelijk van de inkoopwaarde en/of potentiële risico's die met de inkoop gepaard gaan. Vragen kunnen aan Bizob en eventueel aan de juridische adviseur gesteld worden. Inkoop en Aanbesteding is onderdeel van de verbijzonderde interne controle. Hierbij worden zowel procesgerichte (deelwaarneming) als gegevensgerichte (inkoopanalyse) controles uitgevoerd. Fouten en/of verbetervoorstellen worden teruggekoppeld. Als gevolg van de gewijzigde EU-richtlijnen is de Aanbestedingswet 2012 gewijzigd. Op 18 juli 2017 is het inkoopbeleid, met inbegrip van het inkoophandboek en -procedures, vastgesteld. Daarbij zijn - overeenkomstig de landelijke en regionale lijn - de drempels voor de interne procedures vereenvoudigd waardoor het risico op het niet goed volgen van intern beleid verder is verkleind.

7. GR - Dienst Dommelvallei

De samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering en dienstverlening verloopt via de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Dommelvallei. Op basis van de vastgestelde begroting van Dienst Dommelvallei wordt financieel bijgedragen aan de dienst. Hierbij zijn ook aannames gemaakt met betrekking tot te realiseren efficiency. Omdat Dienst Dommelvallei geen eigen reserves heeft, worden de risico's van de dienst betrokken bij de risicowaarde van de drie deelnemende gemeenten.

Beheersmaatregel

Via een begroting, jaarrekening en rapportages (Dommelvallei) volgen we de ontwikkelingen periodiek en intensief. Eventuele effecten kunnen rechtstreeks verwerkt worden in de eigen begroting.

Daarnaast is sprake van deelname in het bestuur van Dienst Dommelvallei.

De risico's van Dienst Dommelvallei zijn, voor zover mogelijk, inzichtelijk gemaakt en beheersmaatregelen zijn geformuleerd.

8. GR - GGD Brabant Zuidoost

De Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant Zuidoost heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg en de ambulancezorg. Op basis van de begroting wordt financieel bijgedragen. Het onafgedekte risico, zijnde € 2.350.000, moet opgenomen worden in de eigen risicoparagraaf van de deelnemende gemeentes, herkend naar de risicowaarde per gemeente.

Beheersmaatregel

Via de begroting, jaarrekening en rapportages worden de ontwikkelingen periodiek en intensief gevolgd. Eventuele effecten kunnen rechtstreeks verwerkt worden in de eigen begroting. Daarnaast is sprake van deelname in het bestuur en ambtelijk het Opdrachtgeversplatform.

9. Belastingaangifte

De gemeente is aansprakelijk voor fouten in loonbelastingopgaves, Btw-aangiften, opgave Btw compensatiefonds en de WKR. Bovendien kan de gemeente aansprakelijk worden gesteld voor belastingenschulden van andere bedrijven op basis van inleners of ketenaansprakelijkheid.

Beheersmaatregel

Om de fiscale zaken te borgen is een Taks Control Frame noodzakelijk. Dit proces is nu onderhanden. Voor de toekomst is dit een ingang om tot "Horizontaal Toezicht" te komen met de Belastingdienst. Dit betekent niet dat het risico komt te vervallen.

10. Exploitatie sporthal

Als de onderneming wegvalt loopt de gemeente een risico. Wanneer de exploitaties niet naar verwachting verlopen, dan kan de gemeente voor De Landing en De Bongerd verantwoordelijk worden gesteld om meerkosten (zoals energie) mee te financieren.

Beheersmaatregel

Er zijn korte lijnen met de exploitant en er vindt periodiek overleg plaats over de exploitatie. Daarnaast wordt, met het oog op de exploitatie van de nieuwe Bongerd, een adequaat beheermodel opgesteld waarbij we ernaar streven om met de beheerder nieuwe exploitatie- en beheerafspraken te maken.

Weerstandscapaciteit in cijfers

De beschikbare weerstandscapaciteit is de verzamelterm van al die bronnen waaruit niet voorziene financiële tegenvallers bekostigd kunnen worden.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Incidentele weerstandscapaciteit

Peildatum 1-1-2025

Algemene reserve	3.000.000
Reserve vrije bestedingsruimte	5.326.000
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	8.326.000
Structurele weerstandscapaciteit	
Post onvoorzien	80.000
Totaal structurele weerstandscapaciteit	80.000
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	8.406.000

Er is veel meer incidentele capaciteit beschikbaar dan structurele capaciteit. De structurele capaciteit kunnen we in principe jaarlijks vrijmaken voor financiële tegenvallers. De incidentele capaciteit kunnen we slechts eenmaal aanspreken en kunnen we pas na aanvulling weer gebruiken om volgende tegenvallers op te vangen.

Weerstandsvermogen

We gaan uit van een gewenste minimale score voor de ratio weerstandsvermogen van 'voldoende' (ratio ≥ 1). Deze verhouding wordt bepaald door de volgende ratio:

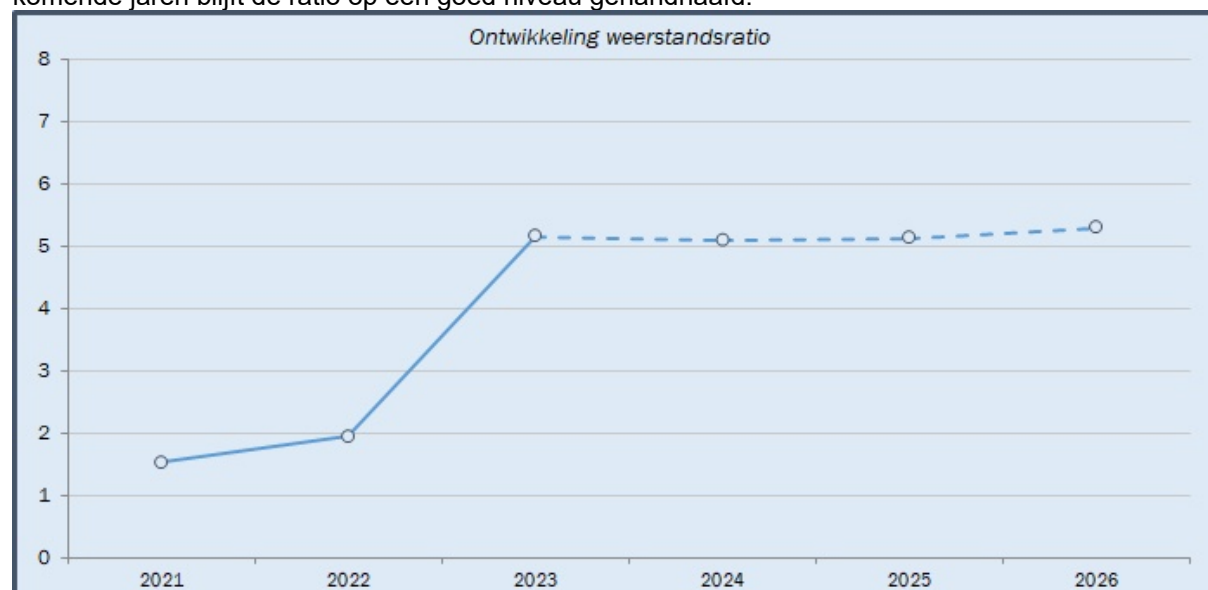
Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit
 $\text{€ } 8.406.000 / \text{€ } 1.661.423 = 5,06$

We concluderen dat het weerstandsvermogen van de gemeente met een weerstandsratio van 5,06 goed is.

Ontwikkeling weerstandsvermogen

De onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de weerstandsratio zien, inclusief de prognose voor de komende jaren. Voor de prognose gaan we uit van gelijk blijvende benodigde weerstandscapaciteit. Voor de beschikbare weerstandscapaciteit gaan we uit van de meerjarenramingen.

Met een weerstandsratio van 5,06 is het weerstandsvermogen van Son en Breugel goed. Ook voor de komende jaren blijft de ratio op een goed niveau gehandhaafd.

Financiële kengetallen

Kengetallen geven inzicht in bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen bijdragen aan het beoordelen van de financiële positie van de gemeente. De combinatie van de kengetallen geven een indicatie over de financiële positie van de gemeente. Daarnaast bieden kengetallen de mogelijkheid om gemeenten onderling te vergelijken.

Een individueel kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie van de gemeente moet worden beoordeeld. De kengetallen moeten in samenhang bekeken worden, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van de gemeente.

Een kengetal, of de ontwikkeling van een kengetal, is een weerspiegeling van het gevoerde beleid.

Voor de provincie als toezichthouder hebben de kengetallen een signaleringswaarde. Ze kunnen worden betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie en risicopositie van een gemeente.

De volgende financiële kengetallen moeten in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen worden:

- netto schuldquote;
- netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
- solvabiliteitsratio;
- grondexploitatie;
- structurele exploitatieruimte;
- belastingcapaciteit.

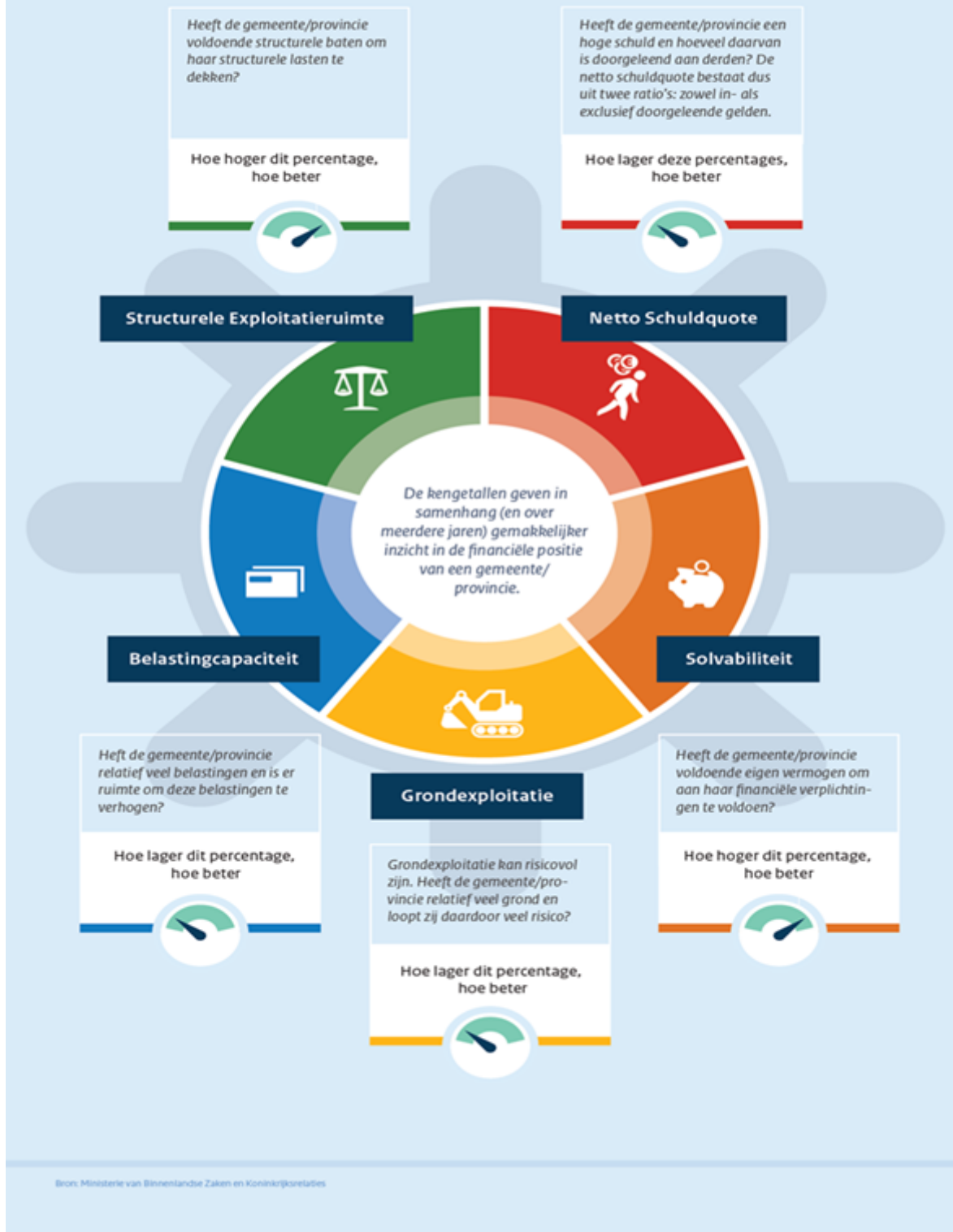
De toezichthouder hanteert geen normering, maar maakt gebruik van onderstaande signaleringswaarden.

Waarderingscijfer	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90	90-130	>130
Solvabiliteitsratio	>50	20-50	<20
Grondexploitatie	<20	20-35	>35
Structurele exploitatieruimte	>0	0	<0
Belastingcapaciteit	<95	95-105	>105

Sturen met financiële kengetallen

Financiële situatie gemeente / provincie

Uitgangspunten

Voor de kolommen realisatie is uitgegaan van de balans zoals opgenomen in de betreffende jaarrekening. De kengetallen voor de begroting 2024 zijn afkomstig uit de meerjarenbegroting 2024-2027. De kengetallen voor de begroting 2025-2028 zijn afkomstig uit deze meerjarenbegroting.

Omschrijving	Realisatie			Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Netto schuldquote	11%	28%	49%	110%	92%	116%	129%	127%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	8%	24%	46%	106%	88%	112%	125%	124%
Solvabiliteitsratio	72%	57%	49%	32%	29%	27%	25%	25%
Grondexploitatie	-19%	-18%	-13%	0%	-7%	-3%	-2%	-2%
Structurele exploitatieruimte	3%	1%	-5%	1%	2%	1%	2%	3%
Belastingcapaciteit	101%	105%	95%	93%	91%	91%	91%	91%

Conclusie

Netto schuldquote (zowel gecorrigeerd als niet gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

De hoogte van dit kengetal wordt voor de gemeente Son en Breugel beïnvloed door 2 oorzaken:

- De boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie zijn de afgelopen jaren gedaald, waardoor de financieringsbehoefte ook gedaald is.
- Het oplopen van dit kengetal in de begrotingsjaren wordt veroorzaakt door de gedane en geraamde investeringen voor:
 - Gemeentehuis
 - Gezamenlijke uitbreiding voor de Bloktempel en de Ruimte
 - Braecklant
 - Dommelhuis
 - Sporthal de Bongerd
 - Nieuwbouw Buitenste Binnen
 - Grondaankopen en aankoop panden
 - Diverse investeringen in rioolvervangingen en wegen

Solvabiliteitsratio

De daling van het kengetal in de meerjarenbegroting wordt veroorzaakt door de geraamde onttrekkingen aan reserves voor een deel van de hierboven genoemde investeringen. Daarnaast stijgt de totale boekwaarde van de activa als gevolg van de hierboven genoemde investeringen.

Grondexploitatie

In de afgelopen jaren is het kengetal gedaald door de afname van de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie.

Structurele exploitatieruimte

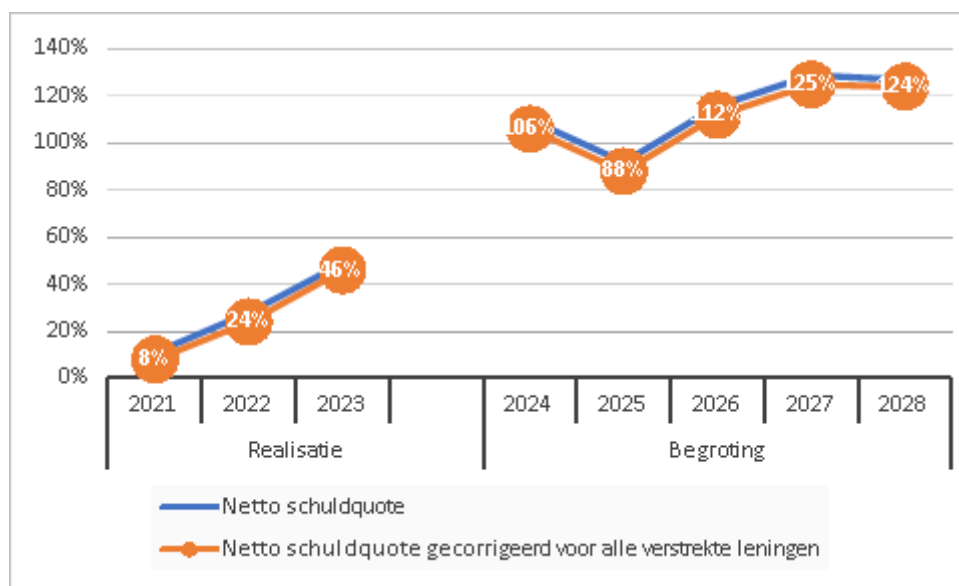
De kengetallen van de begrotingsjaren zijn positief. Dit betekent dat alle structurele lasten, inclusief de kapitaallasten van de geraamde investeringen, opgevangen worden binnen een structureel sluitende begroting. Bij de berekening van dit kengetal moeten de stortingen en onttrekkingen aan de reserves gecorrigeerd worden.

Belastingcapaciteit

Het landelijk gemiddelde van het kengetal voor de belastingcapaciteit wordt jaarlijks op 100% gesteld. Het kengetal belastingcapaciteit daalt voor 2025 naar 91% in vergelijking met de jaarrekening 2023.

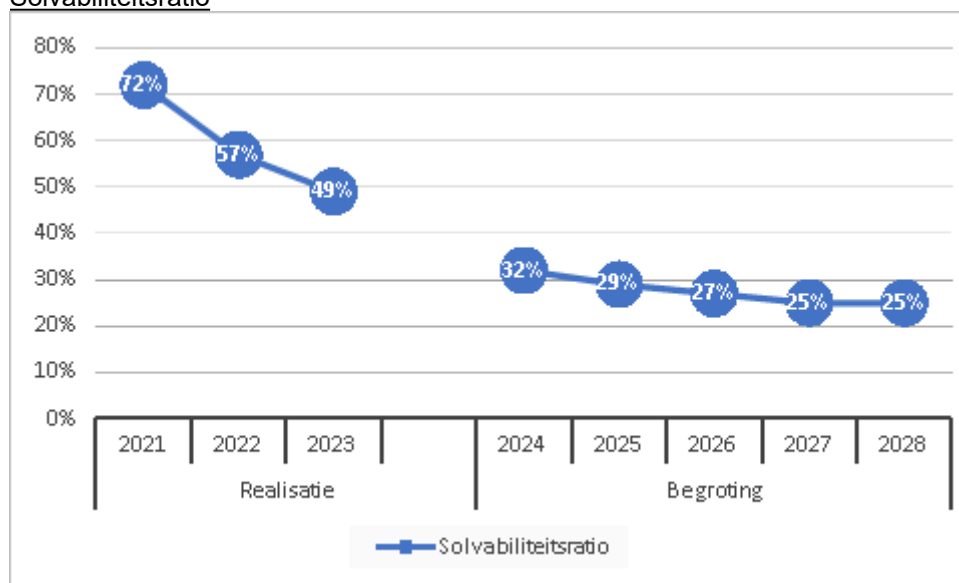
Hieronder volgt per kengetal een korte toelichting.

Netto schuldquote

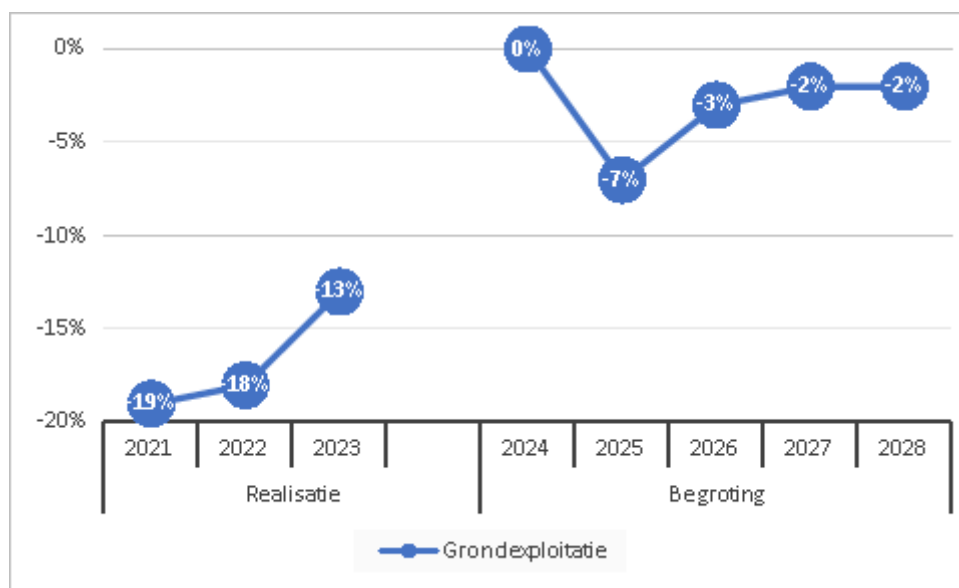
De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

Solvabiliteitsratio

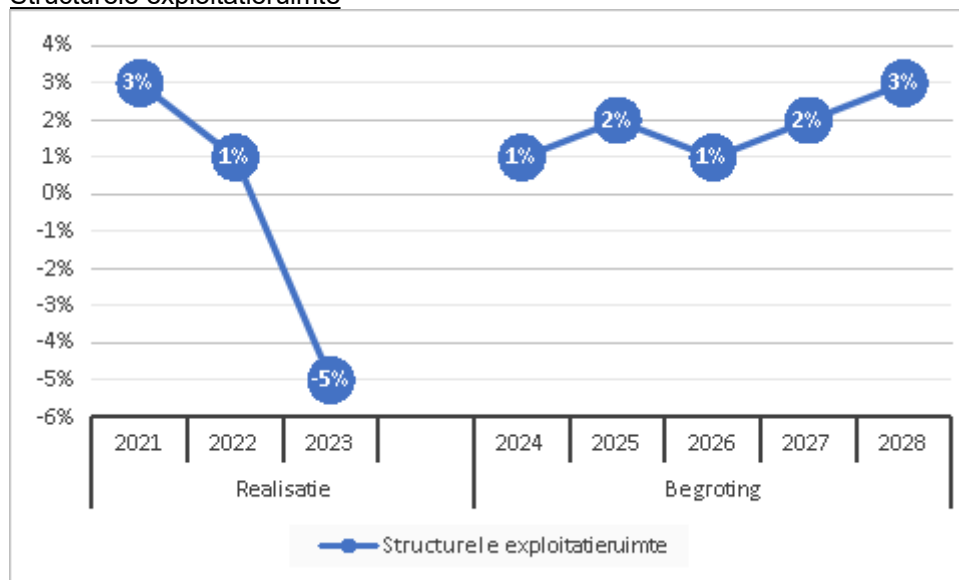
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Grondexploitatie

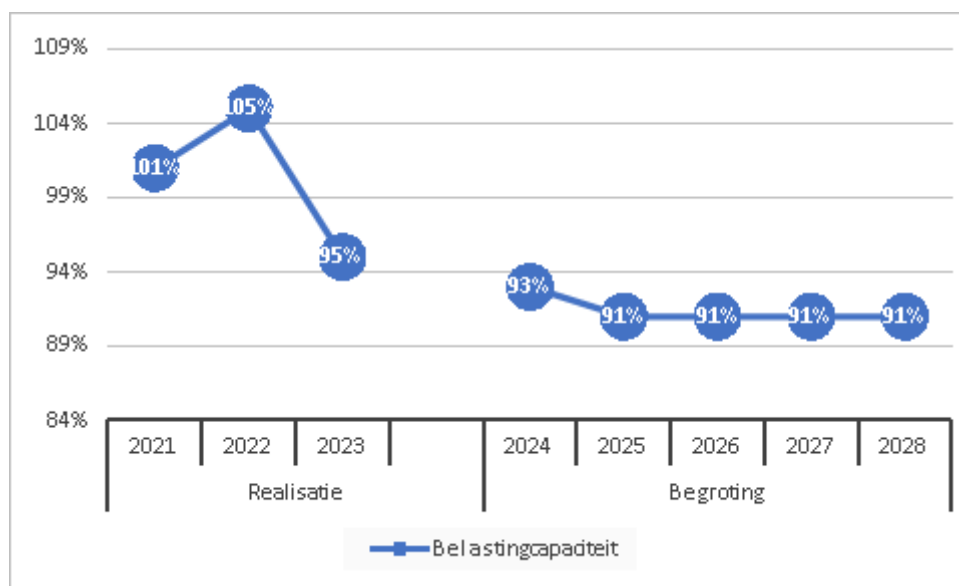
De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar deze kan worden opgevangen of dat er ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval landelijk gemiddelde tarieven. Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld.

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf gaan we in op het beheer en onderhoud van het groen (openbaar groen), grijs (wegen en openbare verlichting) en blauw (riolering; gemalen en grondwater). Een rationeel beheer en onderhoud van dergelijke kapitaalgoederen is gebaat bij beheersystemen die tijdig de gewenste informatie verschaffen in het noodzakelijke onderhoud en de daarmee samenhangende kosten. Vandaar dat we in deze paragraaf ingaan op de huidige stand van zaken van deze systemen.

Wegen en weginspectie

Beleid

Son en Breugel werkt met een wegenbeheersysteem. Op basis van tweejaarlijkse inspecties actualiseren we de basisgegevens van dit systeem. Het huidige areaal aan verhardingen is te verdelen in:

- Elementenverhardingen: ca. 670.000 m²
- Asphaltverhardingen: ca. 470.000 m²

Uitgangspunt van het onderhoud aan de gemeentewegen is dat deze voldoet aan de kwaliteitsnormen van het CROW (Centrum voor onderzoek en regelgeving in de grond-, weg- en waterbouw en verkeerstechniek).

Het onderhoudsniveau van wegen is minimaal kwaliteitsniveau C. In de CROW-kwaliteitscatalogus wordt dit omschreven als matig. Het onderhoudsniveau van trottoirs is B (kwaliteit: voldoende).

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Beheerplan wegen	2016-2020	Commissie GZ: 6 januari 2016	2024

Uitgangspunten

De kosten voor noodzakelijke reconstructies c.q. vervangingen van wegverhardingen hebben we langjarig inzichtelijk gemaakt. Om een gezonde begroting te behouden eist de Provincie dat we voor het onderhoud van de wegen een voorziening vormen.

Jaarlijks onderhoudsbudget

In onderstaande tabel staan de beschikbare budgetten voor het groot en klein onderhoud.

Financieel	2025	2026	2027	2028
Groot onderhoud wegen	915.837	978.237	1.165.837	1.203.237
Klein onderhoud klinkerwegen	185.744	185.744	185.744	185.744
Totaal	1.101.581	1.163.981	1.351.581	1.388.981

Onderhoudsbehoefte

Op basis van de globale visuele inspectie en een maatregelen toets bepalen we jaarlijks de onderhoudsbehoefte. De inspectieresultaten geven aan waar onderhoud noodzakelijk is en met een maatregelentoets bepalen we wat er exact moet gebeuren om het areaal op niveau te houden.

Achterstallig onderhoud

Er is op dit moment sprake van 10% achterstallig onderhoud. Om dit onderhoud in te lopen, zijn de stortingen in de voorziening daarop aangepast.

Openbare verlichting

Beleid

Aan de hand van het beheersysteem worden jaarlijks de onderhoud- en vervangingsinvesteringen inzichtelijk gemaakt en opgenomen in de begroting. Uitgangspunt is dat de installatie voldoet aan de landelijke richtlijnen (NPR 13201-1).

Duurzame openbare verlichtingsinstallatie

De openbare verlichting in Son en Breugel is geheel voorzien van energiezuinige led-armaturen.

Duurzame sportveldverlichtingsinstallatie

De sportveldverlichting van voetbalcomplex Gentiaan noord (Schuttersheide, SBC voetbal) en sportaccommodatie van Gentiaan 2a Breugel (Corridor korfbal), zijn geheel voorzien van energiezuinige led-armaturen.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Beleidsnota openbare verlichting	N.v.t.	6 oktober 2016	N.v.t.

Uitgangspunten

Kwalitatief goede openbare verlichting waarbij de verkeersveiligheid, sociale veiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid als speerpunten gelden. Voldoen aan de landelijke richtlijnen

Jaarlijks groot onderhoudsbudget

In onderstaande tabel zijn de bedragen voor het onderhoud van de verlichting, exclusief eigen uren weergegeven.

Financieel	2025	2026	2027	2028
Onderhoud verlichting	74.208	74.208	74.208	74.208
Totaal	74.208	74.208	74.208	74.208

Achterstallig onderhoud

Er is geen achterstallig onderhoud. Alle verlichting is LED-verlichting.

Civieltechnische kunstwerken

Beleid

De brug Dommelpas is dermate versleten dat groot onderhoud niet meer mogelijk is. Deze brug moet in zijn geheel vervangen worden. Conform de huidige planning wordt de nieuwe brug begin 2e kwartaal 2025 opgeleverd. We controleren de huidige brug periodiek op veiligheidsaspecten, zodat voetgangers en fietsers de brug veilig kunnen gebruiken.

Aan de hand van de in 2023 opgestelde MJOP maken we de onderhoud- en vervangingsinvesteringen jaarlijks inzichtelijk gemaakt en nemen we deze op in de begroting.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
MJOP civieltechnische kunstwerken	2024-2034	n.v.t.	2025

Uitgangspunten

We hebben de MJOP aangepast om de civiele kunstwerken op een efficiënte en effectieve wijze in stand en veilig te houden.

Jaarlijks onderhoudsbudget c.q. investeringsmiddelen

In onderstaande tabel hebben we de bedragen voor het onderhoud van de civiele kunstwerken excl. kleine reparaties weergegeven.

Na de vervanging van de brug wordt bepaald hoe groot het budget moet zijn om jaarlijks het benodigde onderhoud uit te voeren. Met deze gegevens wordt het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) voor civieltechnische kunstwerken aangepast.

Financieel	2025	2026	2027	2028
Onderhoud civiele kunstwerken	3.790	3.790	5.212	5.212
Totaal	3.790	3.790	5.212	5.212

Naast bovenstaande bedragen voor het reguliere onderhoud is er ook een investeringskrediet beschikbaar gesteld voor de vervanging van de brug Dommelpas en bijbehorend fiets- en voetpad.

Achterstallig onderhoud

Er is sprake van achterstallig onderhoud aan de brug/duiker Broekstraat. Deze brug/duiker wordt zo spoedig mogelijk vervangen en is opgenomen in de MJOP voor vervanging in 2025.

Groenvoorzieningen

Beleid

In 2021 is het nieuwe groenbeleidsplan vastgesteld. Dit plan hebben we in 2023 en 2024 vertaald naar een groen-grijs beheerplan. Dit traject hebben we samen met het nieuwe beheerplan wegen vormgegeven, zodat er een integrale aanpak voor het beheer van de openbare ruimte mogelijk is.

Beleidsplan

Het vigerende groenbeleidsplan is in 2021 vastgesteld en heeft geen specifieke einddatum.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Groenbeleidsplan 2021	2022- (geen specifieke einddatum)	25 november 2021	

Uitgangspunten

Het hoofddoel van het groenbeleidsplan is om een samenhangend beleid en beheer van het openbaar groen voor de gemeente te realiseren, dit naar tevredenheid van bewoners en bedrijven maar met een verschuiving van cultureel groen naar natuurlijk groen. In het op te stellen groen-grijs beheerplan maken we deze verschuiving concreet.

Het cultureel ingerichte openbaar groen is op veel plekken aan vervanging toe. Dit is een uitgelezen kans om natuurlijk groen te realiseren. Gazons en hagen worden vervangen door bijvoorbeeld bloemenweides en vogelbosjes. Daarbij blijft altijd veiligheid en doelmatigheid de eerste prioriteit. Dit verhoogt de biodiversiteit en leefbaarheid, terwijl de beheerkosten lager zullen uitvallen. Zo is het mogelijk om met gelijkblijvende kosten in de toekomst hoogwaardiger groen te beheren.

Jaarlijks onderhoudsbudget

In onderstaande tabel wordt het meerjarenbudget voor het groot onderhoud aan het openbaar groen weergegeven. Het betreft hier de bestekken voor de verschillende arealen.

Financieel	2025	2026	2027	2028
Exploitatiebudget	652.007	652.007	652.007	652.007
Totaal	652.007	652.007	652.007	652.007

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Riolering

Beleid

Het gemeentelijk beleid is vastgelegd in het Programma Water en Riolering 2023-2027 (PWR). Er zijn vier gemeentelijke zorgplichten: zorgplicht voor stedelijk afvalwater; zorgplicht voor hemelwater; zorgplicht voor grondwater en de zorgplicht voor beheer en onderhoud van de riolering. Daarnaast hebben we in het PWR maatregelen opgenomen die voortvloeien uit de Kader Richtlijn Water (KRW). Het 'rioleringsplan' geeft inzicht in de bestaande infrastructuur en benodigde reconstructies en vervangingen binnen het stelsel. Het is tot stand gekomen op basis van een theoretische/strategische benadering ofwel de economische levensduur van de riolering binnen het databestand.

Programma Water en riolering 2023-2027

Op 22 juni 2023 is het PWR 2023-2027 vastgesteld door uw gemeenteraad. In het PWR 2023-2027 is een overzicht opgenomen van de te nemen verbetering- en vervangingsmaatregelen. Hieraan zijn tevens de financiële consequenties gekoppeld.

Er is aandacht geschonken aan acties die ondernomen moeten worden in het kader van klimaatverandering waarbij grote droge periodes worden afgewisseld met forse natte periodes. Aandacht voor hittestress en wateroverlast zijn dan ook belangrijke aandachtspunten.

De financiële gevolgen vormen de basis voor het vaststellen van een kostendekkende rioolheffing.

Samenwerking binnen de afvalwaterketensystemen (OAS) cluster Eindhoven

Binnen het samenwerkingsverband worden maatregelen genomen om de waterkwaliteit van de Dommel en de zij-beken te laten voldoen aan de Europese Kader Richtlijn Water (KRW). De KRW-richtlijn is bedoeld om te zorgen dat de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater in Europa uiterlijk 2027 op een goed niveau is en blijft. Voor het stroomgebied van de Boven-Dommel en de zij-beken werken de betrokken partijen (gemeenten en waterschap De Dommel) samen in het Klimaatportaal Zuidoost Brabant.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Programma Water en Riolering 2023-2027	2023-2027	22 juni 2023	2027

Jaarlijks groot onderhoudsbudget c.q. investeringsmiddelen

In onderstaande tabel staan de kosten voor het onderhoud aan het rioolstelsel. Daarnaast zijn er ook kosten voor o.a. planvorming, kapitaallasten en interne uren.

De vervangingsinvesteringen hebben we gebaseerd op het Programma Water en Riolering 2023-2027 en hebben we opgenomen in het activiteitenplan.

Vanwege de extreem natte winter en de extreme neerslag in mei hebben we extra budget in de begroting opgenomen. Het aanvullend budget is bestemd om additionele kosten voor maatregelen te dekken. In 2025 en verder willen we aanvullende maatregelen treffen om wateroverlast in de toekomst zo veel mogelijk te voorkomen. Dit leidt tot een tariefverhoging van de rioolheffing in 2025.

Financieel	2025	2026	2027	2028
Onderhoudskosten riolering	493.502	512.533	480.461	469.685
Totaal	493.502	512.533	480.461	469.685

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Gebouwen

Beleid

De gemeentelijke vastgoedportefeuille bestaat uit diverse gemeentelijke gebouwen, (rijks)monumenten en maatschappelijke accommodaties.

Om de gemeentelijke vastgoedportefeuille op het gewenste conditieniveau te houden, is de meerjaren onderhoudsbegroting (MJOB) opgesteld.

De vastgoedportefeuille wordt op een gedifferentieerd conditieniveau onderhouden. De gemeentelijk vastgoedportefeuille wordt in stand gehouden op conditiescore 3, wat staat voor een "sobere maar doelmatige" onderhoudstrategie, of wat wettelijk (minimaal) van ons wordt verlangd. Strategisch vastgoed, vastgoed dat op korte termijn wordt afgestoten of wordt gesloopt, wordt versoberd in stand gehouden op conditiescore 4 of 5.

Verduurzaming gemeentelijke vastgoed

De gemeenteraad heeft op 11 juni 2020 ingestemd met de strategie tot het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed, de strategie is geschreven met aandacht voor:

- Welke gebouwen en maatregelen worden meegenomen vanuit het MJOB
- Welke projecten zelfstandig worden uitgevoerd voor verduurzaming
- Welke gebouwen niet mee worden genomen voor verduurzaming.
- Dat voor sporthal De Landing wordt gekeken naar één totaaloplossing.

Accommodatie plannen (AP) en vastgoedbeleid

Onder andere om de verduurzamingsopgave te herijken en te actualiseren, zijn we gestart met het opstellen van toekomstbestendige accommodatie plannen (AP) en vastgoedbeleid 2024-2028. Dit wordt een verbreding van beleid wat gaat over gemeentelijke vastgoed en maatschappelijke accommodaties, naast het Integraal HuisvestingsPlan (IHP).

In de AP conformeren we ons aan de vernieuwings-, uitbreiding en verduurzamingsopgave van het gemeentelijk vastgoed en maatschappelijke accommodaties.

De AP, in combinatie met vastgoedbeleid, zorgt ervoor dat:

- Er strategische keuzes worden gemaakt, zowel op korte als de lange termijn
- Het meerjarenperspectief wordt afgestemd op het eigen (investerings-) beleid
- Huisvestingsvraagstukken aan gaan sluiten op andere beleidskaders.

Op basis van gemaakte keuzes die voortvloeien uit de AP, worden de financiële consequenties voor de gemeentelijke gebouwen en maatschappelijke accommodaties, vastgesteld en meegenomen in de meerjarige onderhoudsbegroting (MJOB) en wordt de investeringsplanning (o.a. voor verduurzaming en klimaatbestendig maken) opgesteld.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Accommodatie plannen (AP) & Vastgoedbeleid (2024-2028)	2024 - 2028	nog vast te stellen	Q3/Q4 2024
MJOB gemeentelijke gebouwen & maatschappelijke accommodaties	2025-2034	2 december 2015	2025

Uitgangspunten

Op basis van de uitgevoerde conditiemetingen en maatregelen toetsen, wordt periodiek (2x per jaar) de MJOB geactualiseerd, zodat de planning en uitvoering in lijn blijven met de daarvoor benodigde budgetten.

Naast budget voor instandhouding (en exploitatie) en uitvoering van het reguliere onderhoud, moet er in 2025 ook investeringskrediet beschikbaar gesteld worden gesteld voor optimalisatie, verduurzaming en renovatie van sporthal De Landing.

Ook volgen er losse investeringskredietaanvragen voor verduurzaming en/of klimaat-adaptief maken van de gemeentelijke vastgoedportefeuille. De uit te voeren maatregelen maken we inzichtelijk in nog op te stellen maatwerkadviezen en koppelen we waar mogelijk aan maatregelen die zijn opgenomen in het MJOB.

Jaarlijks onderhoudsbudget c.q. investeringsmiddelen

Financieel	2025	2026	2027	2028
Exploitatie budget	562.387	490.000	524.166	476.410
Saldo voorziening per 31-12	562.387	490.000	524.166	476.410

Dotatie voorziening:

In de begroting 2025 is de dotatie aan de voorziening bijgesteld en geactualiseerd.

Deze bijgestelde dotatie is bepaald op basis van de geactualiseerde meerjaren onderhoudsbegroting (MJOB).

De dotatie is geactualiseerd en aangepast naar de huidige samenstelling en omvang van de gemeentelijke vastgoedportefeuille, die vanaf 2015 tot nu substantieel is gegroeid en gewijzigd, onder andere door uitvoering van diverse sloop-/(ver)nieuwbouw-, renovatie-, transformatie- en verduurzamingsprojecten, waardoor de onderhoudskosten zijn toegenomen. Hiervoor is ophoging van de dotatie noodzakelijk om de actuele gemeentelijk vastgoedportefeuille in stand te houden.

Achterstallig onderhoud

Momenteel is er sprake van “verantwoord” uitgesteld onderhoud, onder andere doordat geplande renovaties uitgesteld zijn vanwege herontwikkelingen en/of nieuwbouw.

Het benodigde budget voor instandhouding van objecten die vallen binnen deze categorie, is al verwerkt en bijgesteld in de dotatie voor 2025.

Het uitgestelde onderhoud betrekken we daarnaast bij het opstellen van de Accommodatie Plannen (AP).

Speeltoestellen

Uitgangspunten

Uitgangspunt is dat de speeltuinen voldoen aan de veiligheidseisen van het attractie- en speeltuinenbesluit. Om hieraan te voldoen hebben we in de afgelopen jaren alle speeltoestellen vervangen. De investeringen zijn afgesloten. Elk jaar worden de speeltoestellen gecontroleerd door een externe partij en eventuele tekortkomingen worden hersteld.

Jaarlijks onderhoudsbudget c.q. investeringsmiddelen

In onderstaande tabel staat het meerjarenbudget voor het onderhoud aan de speelvoorzieningen. Dit budget omvat onder andere onderhoud, inspectie kleine vervangen en schoonmaak van de speelvoorzieningen.

Financieel	2025	2026	2027	2028
Exploitatatiebudget	63.409	63.409	63.409	63.409
Totaal	63.409	63.409	63.409	63.409

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiering

Inleiding

Het opstellen van de paragraaf financiering in de begroting en de jaarstukken is in zowel het BBV als in de wet Fido verplicht gesteld. Financiering betreft de wijze waarop de gemeente Son en Breugel de benodigde geldmiddelen aantrekt en (tijdelijke) overtollige geldmiddelen belegt. De uitvoering van deze paragraaf vindt plaats binnen de wettelijke kaders van het BBV en de wet Fido. Naast deze wetgeving is een treasury statuut vastgesteld. In dit statuut zijn nadere regels opgenomen om daarmee de financieringsfunctie te sturen, te beheersen en te controleren.

De paragraaf geeft inzicht in de rentelasten en -baten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente wordt toegerekend aan investeringen, grondexploitaties en projecten. De bedragen in onderstaande tabellen moeten vermenigvuldigd worden met € 1.000.

Interne- en externe ontwikkelingen

Extern

In juni 2024 heeft de ECB besloten de rente met 0,25% te verlagen. Eerder verhoogde de ECB vanaf juli 2022 de rente in tien stappen naar 4%. Doel was om de economie af te laten koelen en zo de torenhoge inflatie naar beneden te krijgen. Prijzen waren omhooggeschoten in de nasleep van de pandemie en de Russische inval in Oekraïne. Inflatie was ver boven het doel van 2% dat de ECB op middellange termijn nastreeft. Met de verlaging van de rente haalt de ECB voorzichtig de voet van de rem, wat zal bijdragen aan het aantrekken van de economie.

Nog steeds ligt de korte rente op een hoger niveau dan de lange rente.

Intern

Voor de begroting zijn de volgende interne rentepercentages gebruikt, de berekening volgens BBV:

Renteschema	%
Rente over voorziening verliesgevende complexen bouwgrond	2,00%
Rente activa en Grex afgerond (omslagrente)	1,30%

* Vanaf 2025 zijn de rentes van activa en grex gelijk aan elkaar, als gevolg van nieuwe BBV-regels (notitie rente).

In onderstaand schema is het renteresultaat berekend volgens BBV:

Stap	Renteschema	2025	2026	2027	2028	2029
	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.142	1.405	1.751	1.809	1.814
	De externe rentebaten	-30	-28	-27	-26	-24
1	Saldo rentelasten en rentebaten	1.112	1.376	1.724	1.784	1.790
	De rentebaten van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-10	-9	-8	-7	-6
	De rentelasten van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	10	9	8	7	6
2	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	0	0	0	0	0
3	Rente over eigen vermogen	0	0	0	0	0
3	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	154	157	160	164	167
4	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente 1+2+3)	1.266	1.533	1.884	1.947	1.957
5	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag) actieve gronden	-46	-76	-82	-46	-51
5	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag) activa	-	-	-	-	-
		1.136	1.167	1.279	1.284	1.269
	Renteresultaat op het taakveld treasury (4+5)	84	289	523	617	637

Het genoemde renteresultaat komt terug op het taakveld treasury. Ook bijvoorbeeld ontvangen dividend wordt geraamd op het taakveld, maar maakt geen onderdeel uit van het renteschema.

Financieringsbehoefte

Op basis van de begroting 2025 wordt een meerjarige financieringsbehoefte opgesteld.

Boekwaarde 1-1	2025	2026	2027	2028
Activa	90.773	97.500	104.441	105.905
Grondexploitatie	-4.029	-1.672	-1.233	-1.042
Geldleningen OG*	-32.552	-29.751	-26.949	-24.146
Reserves en voorzieningen	-37.240	-36.969	-36.530	-36.923
Financieringsbehoefte	16.951	29.108	39.728	43.795

* Dit is de huidige leningenportefeuille.

Uit bovenstaand schema blijkt dat de komende jaren een financieringsbehoefte is tot een maximum van ruim € 43 miljoen. Deze wordt gefinancierd met kasgeld- en langlopende geldleningen.

Beleidsvoornemen financiering.

Er is een tendens in de markt zichtbaar dat financiële instellingen terughoudend zijn met het geven van een rentevisie. Ook BNG publiceert deze sinds enige tijd niet meer.

Het beleid is erop gericht om op verschillende momenten langlopende leningen af te sluiten in de toekomst en het tegelijkertijd hebben lopen van kortlopende en langlopende leningen. Hiermee reduceren we het renterisico.

Hierbij wordt rekening gehouden met de kasgeldlimiet. Deze bepaalt dat de gemiddelde vlottende schuld, over drie achtereenvolgende kwartalen bezien, niet boven de 8,5% van het begrotingstotaal mag uitkomen.

Renterisicobeheer

De overheid heeft twee instrumenten bepaald voor het toetsen van het renterisico, namelijk: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet vormt de bovengrens waarmee een tijdelijk liquiditeitstekort gefinancierd kan en mag worden met een kortlopende geldlening (korter dan 1 jaar). Als het liquiditeitstekort een structureel karakter draagt moet een langlopende geldlening worden aangetrokken. Als voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet wordt overschreden moet de toezichthouder hiervan op de hoogte worden gesteld. Ook moeten de kwartaalrapportage en een plan om binnen de kasgeldlimiet te blijven ter goedkeuring worden voorgelegd aan de toezichthouder. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal.

Stap	Omschrijving	2025
	Bepalen toegestane kasgeldlimiet	
	Omvang begrotingstotaal	54.634
	Percentage regeling	8,50%
1	Toegestane kasgeldlimiet	4.644
	Vlottende korte schuld	
	opgenomen gelden < 1 jaar	4.000
	Schuld in rekening courant	0
	Gestorte gelden door derden < 1 jaar	1
	Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	0
2	Totaal vlottende korte schuld	4.001
	Vlottende middelen	
	Contante gelden in kas	16
	Tegoeden in rekening courant	4.987
	Overige uitstaande gelden < 1 jaar	0
3	Totaal vlottende middelen	5.003
4	Totaal netto vlottende schuld (2-3)	-1.002
	Ruimte(+)/Overschrijdingen(-) (1-4)	5.646

Voor 2025 wordt met kasgeldleningen gewerkt tot de bovengrens van de kasgeldlimiet om te voorzien in de financieringsbehoefte. De overige financieringsbehoefte wordt gefinancierd door middel van het opnemen van langlopende geldleningen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm stelt een grens aan het te lopen renterisico op de vaste schuld. De risiconorm houdt in dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet hoger mogen zijn dan 20% van het begrotingstotaal (zie tabel hieronder).

Stap	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
1	Renteherzieningen	0	0	0	0
2	Aflossingen	2.801	2.802	2.803	2.805
3 (1+2)	Renterisico	2.801	2.802	2.803	2.805
4	Begrotingstotaal	54.634	51.320	51.761	52.604
5	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
6 (4 x 5)	Renterisiconorm	10.927	10.264	10.352	10.521
7	Ruimte(+)/Overschrijdingen(-)	8.126	7.462	7.549	7.716

Voor de komende jaren is er ruimte om lang geld aan te trekken volgens de renterisiconorm.

Leningenportefeuille

Een belangrijk onderdeel van het financieringsbeleid vormt de omvang, flexibiliteit, gemiddelde looptijd en rentegevoeligheid van de leningenportefeuille. De leningenportefeuille van de gemeente ziet er als volgt uit:

Opgenomen langlopende leningen						
Leningverstrekker	Looptijd		Rente	Oorspronkelijk	1-1-2025	31-12-2025
	Van	t/m				
Provincie Noord-Brabant	2018	2033	1,13%	1.014	629	562

Provincie Noord-Brabant	2018	2033	1,18%	357	323	289
BNG	2024	2034	3,08%	20.000	19.000	17.000
BNG	2022	2042	1,72%	14.000	12.600	11.900
Totaal				35.372	32.552	29.751

Bedrijfsvoering

Inleiding

De bedrijfsvoering heeft als doel het zo optimaal mogelijk ondersteunen en uitvoeren van de programma's. In de praktijk moet dit tot uiting komen in het goed bedienen van de klanten van onze gemeente, interne en externe processen efficiënt te laten verlopen en zorgvuldige besluitvorming te garanderen. Concreet gaat het om een goede dienstverlening aan de burger, namelijk door:

- een efficiënt werkende organisatie;
- een zorgvuldig besluitvormingsproces;
- een gestructureerde planning en beheersing van de beleidsuitvoering;
- waar mogelijk op een verantwoorde manier benutten van ICT-mogelijkheden;
- de beschikbaarheid van gemotiveerd en gekwalificeerd personeel.

Organisatie die we willen zijn

Doorontwikkeling organisatie

Het organisatie-ontwikkeltraject met als titel 'Samenwerkt' is een continu proces. De daaruit voortvloeiende acties vertalen we in een jaarprogramma..

De nieuwe managers zijn gestart en gaan bijdragen aan de verdere implementatie en borging van de ingezette ontwikkeling. Het bevorderen van de integrale samenwerking, het verbeteren van de dienstverlening, projectmatig werken en procesoptimalisatie zijn daar onderdeel van. Werkgeluk bij medewerkers is daar een belangrijke voorwaarde voor en ook daaraan wordt nadrukkelijk aandacht besteed.

Strategisch HRM – beleid

Het strategisch HRM plan zetten we in om (middel) lange termijn ontwikkelingen die van invloed zijn op de ontwikkeling van de organisaties te vertalen naar een HRM – instrumentarium. De doorontwikkeling van de organisatie bepaalt onder andere welke onderwerpen we specifiek gaan oppakken. Speerpunt voor 2025 is de strategische personeelsplanning.

Arbeidsmarktcommunicatie

Binnen de Dienst Dommelvallei is een recruiter aangesteld die specifiek wordt ingezet op arbeidsmarktcommunicatie. In 2024 ontwikkelen we een arbeidsmarktstrategie leveren we een arbeidsmarktcommunicatieplan op dat in 2025 wordt uitgevoerd. Daarnaast nemen we deel aan regionale initiatieven zoals het project "Ruimte voor Groei". Dit is een leer- werktraject voor professionals op hbo- en academisch niveau die worden omgeschoold ("zij-instromers") voor functies in het ruimtelijk domein.

Informatievoorziening

Informatieplan 2024-2027

In de loop van 2024 is het geactualiseerde Informatieplan 2024-2027 voor de vier Dommelvallei-organisaties opgesteld. Het gezamenlijk opgesteld informatieplan sluit aan/maakt deel uit van te realiseren organisatiedoelen van de Dommelvallei organisaties. Uitvoeren van het plan is een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

De technologische ontwikkelingen staan niet op zichzelf. Ze zijn de motor voor digitale transformatie en daarmee verweven in de ontwikkelingen, processen en mensen. Belangrijke thema's in het plan:

- Informatieveiligheid
- Informatie vindbaar, beschikbaar, leesbaar, interpreteerbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig
- Meer doen met data in een context van mens, proces, ethiek, wetgeving en maatschappij
- Het verhogen van gebruiksgemak en beheersbaarheid door een eenvoudiger applicatielandschap
- Van IT-beheer naar IT-regie door de transitie naar de cloud.

Informatiebeveiliging en privacy

De gemeente wisselt op alle beleidsterreinen informatie uit. We willen hierbij een betrouwbare partner zijn voor onze inwoners, medewerkers en zakelijke partners en we hebben hierbij een maatschappelijke en wettelijke verantwoordelijkheid. Om aan de veranderende wet- en regelgeving te voldoen moet in de vier Dommelvallei-organisaties procesmatig werken worden versterkt.

Voldoen aan wet- en regelgeving

Om de digitale en economische weerbaarheid ten aanzien van digitale dreigingen te versterken heeft de gemeente een zorgplicht, een meldplicht en hebben we daarnaast te maken met toezicht op het presteren. Op dit moment kunnen we nog niet altijd aantonen dat we gedocumenteerd voldoen aan de BIO, AVG en WPG. Het is noodzakelijk dat we inzicht krijgen in de stand van zaken van de informatieveiligheid en privacy binnen onze processen door het onderwerp informatieveiligheid bij alle besluiten die gaan over aanpassingen van werkprocessen, investeringen en aanpassingen in techniek, onderdeel van de afweging te maken.

De Europese Unie heeft eind 2022 de Network and Information Security Directive (NIS2-richtlijn) aangenomen. Daar waar de BIO de kantoorautomatisering betreft, gaat de NIS2 hierin een stapje verder en is ook van toepassing op operationele technologie. Denk hierbij aan verkeersregelinstallaties en gemalen. Deze richtlijn wordt omgezet in landelijke wetgeving. De implementatie van de Cyberbeveiligingswet wordt naar verwachting medio 2025 vastgesteld. De impact van de implementatie is op dit moment nog onvoldoende bekend. De borging in processen is nu al noodzakelijk, maar wordt door de Cyberbeveiligingswet alleen nog maar belangrijker.

Kengetallen

(peildatum 1-7-2024)

Verdeling man/vrouw en fulltime/parttime

	Fulltime	Parttime	Totaal
Mannen	32	9	41
Vrouwen	18	34	52
Totaal	50	43	93
Verhouding man / vrouw man 44%, vrouw 56%			
Verhouding man / vrouw in vergelijkbare gemeenteklasse voor 2023: man 42%/ vrouw 58%*			
*bron: personeelsmonitor 2023			

Formatie

(excl. Griffie en College B&W)

	Factor	Begroting 2025
Managementteam	fte	6,00
Ruimte	fte	38,97
Samenleving	fte	33,47
Bedrijfsvoering & Dienstverlening	fte	15,95
Totale formatie	fte	94,39

Gemiddelde leeftijd

	2024	2023
Mannen	49,5	51,8
Vrouwen	44,5	43,8
Totaal	46,7	47,4
Gemiddelde leeftijd landelijk binnen gemeenten in 2023: 47,1 jaar		

Ziekteverzuim (excl. zwangerschapsverlof)

1 januari tot 1 juli	2024	2023
Verzuimpercentage	7,13	7,76
Verzuimfrequentie	0,69	0,66
Ziekteverzuimpercentage in vergelijkbare gemeenteklasse voor 2023: 6,3		

Indicatoren BBV begroting	Jaarrekening 2023	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025
Formatie (FTE per 1000 inwoners)	5,63	5,70	5,18	5,35
Bezetting (FTE per 1000 inwoners)	4,85	4,86	4,21	5,24
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	887,75	879,42	898,20	696,44
Externe inhuur (kosten inhuur externen als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	32,37%	12,56%	6,74%	8,51%
Overhead (% van de totale lasten)	14,69%	15,57%	15,78%	13,75%

Verbonden partijen

Inleiding

De paragraaf verbonden partijen moet inzicht geven in de relaties van de gemeente in rechtspersonen waarin bestuurlijke invloed wordt uitgeoefend én financiële belangen gemoeid zijn. Verbonden partijen zijn een manier om een bepaald beleidsvoornemen uit te voeren; het aangaan van verbonden partijen komt altijd voort uit het publiek belang.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Onder financieel belang wordt verstaan: een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichting niet nakomt.

Ter voldoening aan het bepaalde in de artikelen 1, 5, 8, 9, 15, 26 en 36 van het BBV komen hierna de volgende verbonden partijen aan de orde:

Gemeenschappelijke regelingen:

- Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Brabant Zuidoost te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Dienst Dommelvallei te Mierlo;
- Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening de Dommel (WSD) te Boxtel;
- Gemeenschappelijke Regeling Reiniging Blink te Helmond;

Vennootschappen en coöperaties:

- Naamloze Vennootschap Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) te Den Haag;
- Naamloze Vennootschap Brabant Water te Den Bosch;

Stichtingen en verenigingen:

- Stichting Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost te Helmond;
- Stichting Bureau Inkoop en aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot;
- Stichting Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE) te Son en Breugel;
- Stichting Begraafplaats en Uitvaartcentrum Wolfswinkel te Son en Breugel;

In deze paragraaf zal in tabelvorm elke verbonden partij uitgewerkt worden aan de hand van de volgende indelingen:

- Doel en openbaar belang van de verbonden partij;
- Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij: uitgangspunten waarom en wanneer er gebruik wordt gemaakt van de verbonden partij;
- Veranderingen en ontwikkelingen van de verbonden partij;
- Risico's: welke risico's zijn er bij deelname;
- Afbreukrisico van geen deelname: wat zijn de risico's bij geen deelname;
- Alternatieven voor geen deelname: welke alternatieven zijn er;
- Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging: wie zijn er betrokken bij de samenwerking;
- Frequentie van terugkoppeling naar de raad: frequentie van informatie terugkoppeling;
- Financieel belang: welke kosten horen bij de samenwerking;
- Vermogenspositie en resultaat boekjaar van de verbonden partij.

De volgende afkortingen zijn gebruikt in de uitwerking van de verbonden partijen:

DB: Dagelijks bestuur;

GR: Gemeenschappelijke regeling;

NV: Naamloze Vennootschap.

Gemeenschappelijke regelingen

GR Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven

Doel en openbaar belang

Per 1 januari 2015 is de GR Metropoolregio Eindhoven (MRE) ontstaan als samenwerkingsverband van de 21 gemeenten in Zuidoost Brabant. In MRE-verband werken de gemeenten samen aan een gezonde (fysieke) leefomgeving voor inwoners, ondernemers en bezoekers van de mooiste en meest inclusieve regio van Nederland. Door samen te werken op de grote maatschappelijke opgaven rondom de kwaliteit van de leefomgeving dragen we bij aan het welzijn en de brede welvaart van onze inwoners.

Per 1 januari 2015 maakt het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE) ook onderdeel uit van de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Eindhoven. RHCE heeft taken op het gebied van toezicht, behoud en het openbaar maken van de cultuurhistorische informatie.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De regio wordt bestuurd op verschillende overheidsniveaus (lokaal, subregionaal en regionaal) en er wordt steeds geschakeld tussen die verschillende niveaus. Dit komt enerzijds doordat de leefwereld van onze inwoners (zoals werken, recreatie, winkelen, mobiliteit, etc.) de zich niet beperkt tot onze eigen gemeente, maar vindt plaats in de geheel regio. Dit geldt ook voor de bedrijven in onze gemeente, die onderdeel uitmaken van een regionaal economisch netwerk (Brainport). Anderzijds zijn de maatschappelijke opgaven waar we voor staan steeds vaker gemeentegrens overstijgend. Zowel vanuit onze belangen als vanuit de noodzaak om samen vraagstukken op te pakken is regionale samenwerking belangrijk voor ons. Door MRE wordt de samenwerking op strategisch niveau ingevuld voor de beleidsthema's economie, mobiliteit, energietransitie en transitie landelijk gebied. Samen met andere overheden (Rijk, provincie), bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties worden de thema's economie, ruimte en mobiliteit verkend en wordt de regionale strategie bepaald. Daarnaast kan de Metropoolregio op tijdelijke thema's de gezamenlijke belangen zowel van alle gemeenten als van enkele gemeenten behartigen. Door deze samenwerking wordt niet alleen een kostenbesparing gerealiseerd, maar worden de (ontwikkelings)mogelijkheden van de (sub)regio('s) beter benut.

De gemeente brengt haar archief na verloop van tijd onder bij het RHCE, voor zover deze documenten niet vernietigd (moeten) worden.

Veranderingen en ontwikkelingen

De inhoud van de samenwerking is vastgelegd in het Samenwerkingsakkoord 2023-2026. In dit document zijn de inhoudelijke en procesmatige strategie en de te bereiken doelen van de samenwerking in het MRE-gebied vastgelegd. Op basis hiervan wordt tweejaarlijks een werkprogramma opgesteld, dat elke keer voor een reactie wordt voorgelegd aan de gemeenteraden. Het werkprogramma voor de periode 2025-2026 wordt in het najaar 2024 voorbereid. Daarin zal meer duidelijk worden wat de gevolgen zijn van de (financiële) afspraken die afgelopen jaren met het Rijk zijn gemaakt, zoals de Beethovendeal.

Risico's

In het samenwerkingsakkoord hebben we afgesproken dat de Metropoolregio zich op strategisch niveau richt op de thema's Ruimte, Wonen, Economie, Mobiliteit, Energietransitie en Transitie Landelijk Gebied. Ook in het (vrijwillige) samenwerkingsverband Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) werken we met andere gemeenten samen op deels dezelfde thema's. Binnen SGE werken we echter op tactisch en operationeel nivo, zodat de samenwerkingen elkaar aanvullen. Risico is, dat taken en werkzaamheden en dubbel wordt uitgevoerd of onvoldoende worden afgestemd. Dit vraagt continu onze aandacht.

Afbreukrisico van geen deelname

Het risico is dat de gemeente Son en Breugel zich buiten sluit als zij niet deelneemt aan de Metropoolregio. De Metropoolregio is een belangenbehartiger van de regio en weet ook middelen bij anderen (veelal via cofinanciering) los te krijgen.

Alternatieven voor geen deelname

Naast de Metropoolregio zijn er allerlei andere vormen van (gemeentelijke) samenwerking mogelijk. Zo is op subregionaal vlak een bestuursovereenkomst gesloten met de gemeenten in het Stedelijk Gebied Eindhoven en wordt er ook in Dommelvalleiverband samengewerkt. Op het niveau van Zuidoost-Brabant is, inhoudelijk gezien, geen vergelijkbare samenwerking.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant.

Algemeen bestuur: lid: Suzanne Otters-Bruijnen, plv. lid: Jan Boersma.

Raadstafel21: twee leden vanuit de raad: Martien Merks en Flip Verhagen

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Jaarlijks zijn er vaste momenten dat zaken vanuit MRE worden voorgelegd: jaarprogramma, kadernota, begroting en jaarrekening. Daarnaast incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

GR Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) te Eindhoven

Doel en openbaar belang

De ODZOB is een bij wet opgerichte rechtspersoon. De omgevingsdienst is opgericht om een verdere verbetering tot stand te brengen in:

- de dienstverlening bij de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht- en handhavingstaken op het gebied van milieu en het behoud en verbetering van de bodem-, water- en luchtkwaliteit;
- de kwaliteit en veiligheid van de werk- en leefomgeving, zodat het aantal calamiteiten en milieudelicten afneemt.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De ODZOB heeft een relatie met de partners in de GR en andere opdrachtgevers die wordt gekenmerkt door bereikbaarheid, beschikbaarheid, snelheid en betrouwbaarheid waar het gaat om de levering van diensten en producten, de beantwoording van vragen en het voldoen aan verzoeken betreffende de fysieke leefomgeving.

Veranderingen en ontwikkelingen

ODZOB streeft er naar om in de toekomst voor alle deelnemers de brede taken in het kader van de Omgevingswet te gaan uitvoeren. De vereiste kwaliteitseisen zijn daartoe noodzakelijk.

Risico's

Als de omzet achterblijft bij de verwachtingen zijn alle deelnemers aan de GR daarvoor (financieel) verantwoordelijk. Omdat het gemeentelijk werkprogramma slechts een klein onderdeel vormt van het totale uitvoeringsprogramma en -budget van de ODZOB is de individuele invloed van de gemeente(n) daardoor beperkt.

Afbreukrisico van geen deelname

Deelname voor wat betreft het basistakenpakket (vergunningverlening, toezicht, handhaving (VTH-taken), asbesttoezicht etc.) is wettelijk verplicht. Dit geldt niet voor de (incidentele) verzoektaken. Voor een groot deel van de verzoektaken is er geen gemeentelijke capaciteit en kennis meer aanwezig. Daarom zijn ook nagenoeg alle verzoektaken uitbesteed aan de ODZOB.

Alternatieven voor geen deelname

De deelname voor wat betreft het basistakenpakket is wettelijk verplicht. Voor de uitvoering van een deel van de individuele verzoektaken zou het mogelijk om een alternatief te organiseren, maar dit is niet realistisch.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant en de provincie Noord-Brabant.
Algemeen bestuur: lid: Jelle de Jong (wethouder), plaatsvervanger Steven Grevink (wethouder).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel driejaarlijks (kadernota, begroting, jaarrekening); daarnaast incidenteel afhankelijk van ontwikkelingen, zoals het rekenkameronderzoek naar het functioneren van de ODZOB.

GR Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) te Eindhoven

Doel en openbaar belang

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van: brandweerbepaling, geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio, rampenbestrijding en crisisbeheersing en de gemeenschappelijke meldkamer, door:

- Adequaat te reageren op spoedeisende hulpvragen van burgers, instellingen en bedrijven;
- Het organiseren en coördineren van geneeskundige hulpverlening in de regio;
- Het voorkomen en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar en/of ongevallen bij brand en alles wat hiermee verband houdt. Ook het aanschaffen en onderhouden van gemeenschappelijk materieel en de coördinatie van de werkzaamheden op dit gebied behoren tot de taak van VRBZO;
- Het in beeld brengen van risico's;
- Het organiseren van de rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Omdat veiligheidsrisico's zich niet houden aan gemeentegrenzen én omdat veiligheid een complexe zaak is, is in de Wet veiligheidsregio's (Wvr) bepaald dat de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant de verantwoordelijkheid voor veiligheid onderbrengen bij VRBZO. Hierdoor werken de gemeenten op regionale schaal aan een veilige leefomgeving voor mensen die er wonen en verblijven, professionele hulp verlenen als het nodig is, waarborgen creëren voor fysieke veiligheid en voorbereidingen treffen voor rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Veranderingen en ontwikkelingen

VRBZO werkt ook in 2025 op basis van een uitvoeringsjaarplan aan de in de visie 2028 vastgestelde speerpunten en thema's: Samen voor veilig, Weerbare samenleving en Toekomstbestendige organisatie.

VRBZO ontvangt extra gelden van het Rijk om meer te investeren in crisisbeheersing. De gelden worden besteed aan de verbetering van crisisbeheersing en informatievoorziening in de regio, en aan een bijdrage aan landelijke verbetering van informatievoorziening.

In de begroting 2025 vraagt VRBZO naast de gebruikelijke indexering geen extra middelen. VRBZO geeft vooral inzicht in de vraagstukken die ze uitwerkt en het proces richting de beleidscyclus 2026-2030. VRBZO geeft wel een signaal dat het wellicht nodig is dat investeringen in de veiligheidsregio eerder aan de orde moeten zijn dan in het begrotingsjaar 2026. Er kan eventueel sprake zijn van aanvullende begrotingsvoorstellen voor het begrotingsjaar 2025.

De aandacht voor een toekomstbestendige brandweerorganisatie wordt ook in 2025 voortgezet. VRBZO is zich er van bewust dat extra aandacht voor het toekomstbestendig maken van brandweerbepaling essentieel is. De focus zal vooral liggen op vrijwilligheid, herijking beroepsbrandweer, verstedelijking, 2e loopbaanbeleid, vakbekwaamheid, huisvesting, informatiegestuurd brandweerbepaling, natuurbrandbeheersing en duurzaamheid.

Risico's

De belangrijkste beleidsuitgangspunten voor VRBZO op gebied van risicomanagement zijn: Risico's in een cyclisch proces inventariseren, beoordelen en monitoren via een continuïteitsplan. De risico's, en eventueel genomen beheersmaatregelen om de impact te dempen, worden gemonitord en periodiek gewogen door het managementteam;

De instelling van een weerstandsvermogen heeft als doel om een stabiele (trendmatige) ontwikkeling van de gemeenschappelijke bijdrage te waarborgen.

De hoogte van de algemene reserve is afhankelijk van het begrotingstotaal en ligt tussen de € 2,4 miljoen en € 3,2

miljoen. De algemene reserve dient als primair weerstandsvermogen.

De deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling waarborgen de betaling van rente en aflossing van de door de Veiligheidsregio onder goedkeuring van gedeputeerde staten gesloten geldleningen volgens door het algemeen bestuur vast te stellen regels en naar evenredigheid van het aantal inwoners van iedere gemeente van het desbetreffende kalenderjaar en indien de geldschieters dit wensen onder het doen van afstand van de voorrechten, welke de wet aan borgen toelaat.

Afbreukrisico van geen deelname

Deelname is een wettelijke plicht (Wet gemeenschappelijke regelingen, Wet veiligheidsregio's).

Alternatieven voor geen deelname

Geen alternatieven.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door 21 gemeenten uit de regio Zuidoost Brabant.

Algemeen bestuur: lid: Suzanne Otters-Bruijnen (burgemeester).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel tweejaarlijks (begroting, jaarrekening); daarnaast incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen over beleid en strategische keuzes binnen de veiligheidsregio.

GR Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Brabant Zuidoost te Eindhoven

Doel en openbaar belang

Het belang van de GGD is sinds 2020 duidelijker geworden dan ooit tevoren. De GGD speelt een cruciale rol in de infectieziektebestrijding als onderdeel van de Wet publieke gezondheid. De GGD draagt dus bij aan de gezondheid van onze inwoners en ter preventie van ziekten. De GGD zet snelle interventies in op het gebied van gezondheid en behartigt de belangen van de 21 gemeenten op dit vlak. Financiering van de GGD is op basis van een inwonerbijdrage van de deelnemende gemeenten, financiering van contracttaken, zorgverzekeraars en particulieren.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De gemeente maakt gebruik van de professionele kennis en voorzieningen welke de GGD bezit en door de gemeente niet zelfstandig in stand gehouden kunnen worden. Tevens wordt door de samenwerking met de regiogemeenten een schaalgrootte bereikt die een efficiënte en effectieve aanpak mogelijk maakt tegen zo laag mogelijke kosten. Dit draagt op een positieve wijze bij aan de gezondheid van de inwoners van onze gemeente en uitvoering van tal van wettelijke taken.

Veranderingen en ontwikkelingen

Met ingang van 2021 is de jeugdgezondheidszorg 0-4 binnen de GGD geïntegreerd waardoor er een doorlopende lijn in de JGZ is. Dit heeft een positief effect op de zorgverlening aan onze jeugd, maar zorgt ook voor een sterkere GGD organisatie. De aankomende jaren wordt gewerkt aan optimalisatie van de doorlopende lijn 0-4 jaar binnen de JGZ en de integrale financiering van de totale JGZ 0-18. Daarnaast zoekt de GGD steeds meer de samenwerking met de andere GGD-en in Noord-Brabant op onder meer het Wmo toezicht en medische milieukunde.

Risico's

De GGD is in 2020 aan de slag gegaan met de bestuursopdracht om de financiële risico's voor gemeenten in de toekomst te beperken. Ondanks de coronacrisis is de GGD erin geslaagd deze opdracht uit te voeren. Echter is het voor de GGD noodzakelijk om een 'normaal' jaar te draaien om hier de volledige effecten van te zien. Trajecten die in gang zijn gezet zijn o.a. het principe van zelforganiserend werken, het Lean principe van het continu verbeteren van de processen, verbetering van de informatieveiligheid en de professionalisering van het risicomanagement. Daarnaast wordt de financiële basis versterkt door uitbreiding van de contracttaken. Overigens is dit laatste tevens een financieel risico bij het wegvallen van contracttaken. De effecten van de bestuursopdracht zijn steeds beter merkbaar waardoor de risico's voor de 21 gemeenten afnemen.

Afbreukrisico van geen deelname

Het afbreukrisico van de GGD is dat wanneer de GGD niet zou bestaan er:

- Geen behartiging van onze belangen bestaat op dit gebied en niet kunnen voldoen aan wettelijke verplichtingen waaronder het in stand houden van een GGD.
- Geen uitvoering wordt gegeven aan een wettelijke taak; de Wet Publieke Gezondheid. Als individuele gemeente in de omvang van Son en Breugel kan deze taak onmogelijk tegen dezelfde kosten uitgevoerd worden.

Alternatieven voor geen deelname

Het zoeken naar andere instanties (andere GGD) die uitvoering kunnen geven aan onze wettelijke taken op het gebied van openbare gezondheidszorg is geen reële optie gezien de verwevenheid met de Veiligheidsregio.

Bestuurlijke betrokkenheid

Deelname door de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant.

Bestuurlijke vertegenwoordiging

Algemeen bestuur: lid: Steven Grevink.

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel tweejaarlijks (begroting, jaarrekening); daarnaast incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

GR Dienst Dommelvallei te Mierlo

Doel en openbaar belang

Dienst Dommelvallei is het samenwerkingsverband van de gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel. In deze dienst zijn de bedrijfsvoeringstaken financiën, belastingen, personeel & organisatie, informatievoorziening en planning en control voor de drie gemeenten ondergebracht. Daarnaast hebben de gemeenten Son en Breugel en Nuenen de taken met betrekking tot werk en inkomen (sociale zaken en Participatiewet) en dienstverlening (o.a. burgerzaken) in deze dienst ondergebracht. Daarnaast voert deze dienst ondersteunende activiteiten (administratie en applicaties) uit met betrekking tot zorg en welzijn (Wmo) en jeugd.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Bij de vorming van Dienst Dommelvallei is aangegeven dat de dienst moet leiden tot: meer kwaliteit, minder kwetsbaarheid, minder kosten en goed werkgeverschap.

Veranderingen en ontwikkelingen

Dienst Dommelvallei ontwikkelt zich verder. Het nieuwe bedrijfsplan voor de dienst dat samen met de gemeenten in 2024 is opgesteld, moet een goede basis leggen voor de toekomstige dienstverlening door de dienst en de samenwerking met de gemeenten. Om de dienstverlening verder te optimaliseren wordt de nadruk gelegd op het versterken van elkaar. Het accounthouderschap wordt op alle taakvelden geïntensiveerd, de adviespositie versterkt en om te kunnen sturen op data en resultaten dient de onderliggende (stuur)informatie betrouwbaar, kwalitatief goed en direct toegankelijk te zijn. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt in een zo vroeg mogelijk stadium gezamenlijk afgestemd binnen de structurele overlegvormen tussen portefeuillehouders, gemeentesecretarissen, contactpersonen en managementteams.

Risico's

Financieel risico: Eventuele overschotten/tekorten worden teruggestort naar of bijbetaald door de deelnemende gemeenten.

Er bestaat een risico van uittreding van een van de drie deelnemers, indien twee van de drie overblijven wordt de organisatie kwetsbaarder.

Een ander risico betreft het verlies aan binding met de gemeente. Dit kan zich voordoen als niet continue wordt geïnvesteerd in verbinding en samenwerking.

Afbreukrisico van geen deelname

Indien de gemeente de uitvoering van bepaalde taken niet langer meer neerlegt bij de dienst, dient de gemeente deze taken zelf uit te voeren dan wel onder te brengen in een ander samenwerkingsverband.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel.

Het Algemeen Bestuur (AB) bestaat uit drie leden per college van de deelnemers. Suzanne Otters-Bruijnen (burgemeester), Jelle de Jong (wethouder) en Jan Boersma (wethouder) namens Son en Breugel.

Het AB wijst uit zijn midden een voorzitter, die tevens voorzitter is van het Dagelijks Bestuur (DB). Het DB bestaat momenteel uit een collegelid uit het AB per deelnemer en de gemeentesecretarissen van de deelnemers. Suzanne Otters-Bruijnen is voorzitter van het DB.

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel jaarlijks door middel van de begroting (zienswijzeprocedure), jaarrekening en tussentijdse rapportages. Daarnaast wordt uw raad over voor u relevante zaken tussentijds geïnformeerd.

GR WSD te Boxtel

Doel en openbaar belang

WSD is ons sociaal ontwikkelbedrijf en voert de werkgeversverplichtingen van de voormalige Wet sociale werkvoorziening (Wsw) uit voor de gemeente Son en Breugel. Daarnaast begeleidt WSD inwoners die in het kader van de Participatiewet ondersteuning nodig hebben bij het vinden van werk.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

In 2020 zijn alle gemeenteraden akkoord gegaan met de geformuleerde ambitie voor de doelgroep: iedereen doet naar vermogen mee, waarbij meedoen belangrijker is dan alleen het hebben van betaalde arbeid.

De koers van de WSD richt zich op het doorontwikkelen van de lokale infrastructuur van elke gemeente. De structuur richt zich op de begeleiding van inwoners in de gemeente zelf, de ondersteuning voor inwoners met de lokale partners en het organiseren van werkgelegenheid in de gemeente. Deze lokale infrastructuur wordt ondersteund met plusdiensten en een bundeling van expertise via WSD. Met de groei van de doelgroep langdurig bijstandsgerechtigden en de toename van complexiteit van de bijstandspopulatie, blijft WSD als verbonden partij een waardevolle samenwerkingspartner in het realiseren van een hoge participatiegraad van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Veranderingen en ontwikkelingen

De Wsw is per 1-1-2015 opgehouden te bestaan (er vindt geen nieuwe instroom plaats). De zittende doelgroep blijft gebruik maken van de Wsw. Er vindt gemiddeld jaarlijks 5% uitstroom plaats van de doelgroep. Door middel van de instroom vanuit de Participatiewet wordt de omvang van het bedrijf en werknemersbestand in stand gehouden. Het Koersdocument vormt ook voor 2025 nog de basis. Alle deelnemende gemeenten van de Gemeenschappelijk regeling (regio Boxtel, inclusief Nuenen en Son en Breugel) hebben de wijze van samenwerken en met WSD vastgelegd in lokale plannen.

Risico's

WSD heeft een sluitende meerjarenbegroting opgesteld waarin rekening wordt gehouden met het behoud van het volume van 2100 medewerkers/inwoners vanuit de deelnemende gemeenten. Hiermee streven we naar een toekomstbestendige organisatie. De kans is aanwezig dat WSD aan de deelnemende gemeenten een aanvullende bijdrage vraagt wanneer in 2025 het break-even scenario niet gerealiseerd is. Volgens besluit van DB WSD van maart 2023 wordt een mogelijk negatief subsidieresultaat aangevuld vanuit de WSD Stimulusregeling.

Afbreukrisico van geen deelname

Hoog (bestuurlijk maar ook financieel als je zou besluiten om niet meer te deel te nemen aan de gemeenschappelijke regeling).

Alternatieven voor geen deelname

Aansluiten bij andere gemeenschappelijke regeling of inkoop van diensten.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de gemeenten Best, Boxtel, Nuenen, Oirschot, Oisterwijk, Meierijstad (alleen het verzorgingsgebied van de voormalige gemeenten Schijndel en Sint-Oedenrode), Son en Breugel, Sint Michielsgestel en Vught.

Algemeen bestuur: Steven Grevink en José Goossens-Junier

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel jaarlijks (begroting, rekening); daarnaast incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

GR Blink

Doel en openbaar belang

Het doelmatig uitvoeren van de afvalinzameling en de reinigingstaken die bij wet, in het bijzonder de artikelen 10.21 en 10.22 van de Wet milieubeheer, aan de gemeente zijn opgedragen en/of voortvloeien uit de aan de gemeente op grond van de Gemeentewet toevertrouwde zorg voor de eigen huishouding. Binnen de kaders van het publiekrecht en in samenwerking met een privaatrechtelijke rechtspersoon.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Actieve bijdrage aan de lokale vertolking van het landelijk beleid inzake preventie van huishoudelijk afval conform het vigerende Landelijk Afvalbeheerplan (LAP), met in acht neming van lokale accenten. Verzekeren van de openbare dienstverlening wat betreft hoogwaardige inzameling en verwijdering van huishoudelijke afvalstoffen, dit alles binnen de grenzen van haar werkgebied.

Zorgdragen voor alle aanverwante activiteiten, zoals sortering, hergebruik en/of nuttige toepassing dan wel recycling van de huishoudelijke afval-/reststromen.

Belangrijk is dat binnen de samenwerking zonder winst oogmerk de kernactiviteiten met betrekking tot huishoudelijke afvalstoffen efficiënt en effectief worden uitgevoerd, zoals eerder omschreven, t.w. preventie en projectbeheer, inzameling, sortering en overslag, afzet en commercialisatie alsmede implementatie beheers- en controlesystemen in naam en voor rekening van de bij Blink aangesloten gemeenten en eventueel later aangesloten publieke partijen.

Veranderingen en ontwikkelingen

In 2023 hebben de gemeenten en PreZero geconstateerd dat er noodzaak is tot het ontvlechten van de publiek-private samenwerking. Dit leidt tot de uittreding van PreZero, het aanpassen van de GR en het opstellen van een nieuwe business case voor de gemeenschappelijke regeling. De uitvoering hiervan krijgt in 2024 vorm.

Risico's

Risico van beëindiging van deelname in Blink door een of meerdere deelnemers.

Financieel risico voor deelnemers vanwege het ontbreken van eigen vermogen.

Aanbestedingsrisico's door het direct gunnen van diensten aan PreZero en/of andere partijen.

Afbreukrisico van geen deelname

Zelfstandige uittreding betekent schadeloos stellen van andere deelnemers. Aanbesteding en samenwerking met een andere afvalinzamelaar leidt tot veel minder flexibiliteit en minder invloed op de dagelijkse bedrijfsvoering.

Alternatieven voor geen deelname

Aanbesteding van de taken die betrekking hebben op huishoudelijke afvalstoffen en reiniging van verhardingen. Deelname in een andere GR constructie zoals Cure (de gemeenschappelijke regeling van gemeente Eindhoven, Valkenswaard en Geldrop-Mierlo).

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Naast onze gemeente nemen nog acht andere gemeenten in de regio deel in de gemeenschappelijke regeling.

Algemeen bestuur: J. Boersma (wethouder)

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Bij het vaststellen van de Begroting Blink;
Bij wijzigingen van de gemeenschappelijke regeling;
Bij toetreding van nieuwe gemeenten.
Driejaarlijkse evaluatie van Blink.

Vennootschappen en coöperaties***NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag*****Doel en openbaar belang**

De BNG Bank is de bank van en voor (decentrale) overheden en instellingen op het gebied van wonen, zorg, onderwijs, energie en infrastructuur. De BNG Bank is betrokken partner voor een duurzamer Nederland. De BNG Bank stelt de publieke sector in staat maatschappelijke doelstellingen te realiseren.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Het betalingsverkeer van de BNG Bank richt zich specifiek op zakelijke klanten in de publieke sector. De BNG Bank biedt een volledig pallet aan zakelijke producten. Digitaal, efficiënt en veiligheid staan hierbij centraal.

Veranderingen en ontwikkelingen

Bij het herijken van de strategie is het doel van de BNG gelijk gebleven. In Kompas Naar Impact 2024-2026 wordt beschreven hoe de BNG maatschappelijk impact wil maken. De BNG wil concreet invloed hebben op de kwaliteit van leven in Nederland. De BNG wil de belangrijkste financier zijn van de publieke sector om Nederland socialer en duurzamer te maken.

Risico's

De BNG Bank is na de Staat een van de grootste emittenten van Nederland. Het door de bank uitgegeven schuldpapier heeft een credit rating AAA van Moody's, en AA+ van Standard & Poor's en AA+ van Fitch. Door deze topratings kan de BNG Bank tegen lage prijzen geld aantrekken op de geld- en kapitaalmarkt. Hierdoor kan de bank hun klanten lage tarieven bieden.

De dividenduitkering is afhankelijk van de resultaten. De BNG streeft niet naar een maximaal, maar naar een redelijk rendement op het eigen vermogen. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De gemeente Son en Breugel bezit 29.991 aandelen à € 2,50 zijnde in totaal € 74.978.

Afbreukrisico van geen deelname

n.v.t.

Alternatieven voor geen deelname

n.v.t.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen, die zij bezitten (een stem per aandeel)

Als aandeelhouder: Suzanne Otters-Bruijnen (burgemeester).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

NV Brabant Water te Den Bosch

Doel en openbaar belang

Brabant Water is het drinkwaterbedrijf dat aan 2,5 miljoen inwoners en bedrijven in Noord Brabant drinkwater levert en ervoor zorgt dat de klanten altijd en overal in Brabant kunnen rekenen op zuiver en veilig drinkwater. Een verantwoordelijke taak, waarnaar gehandeld wordt. Brabant Water streeft niet naar winst, maar wel naar de beste kwaliteit en dienstverlening.

Brabant Water biedt naast drinkwater ook water op maat en gespecialiseerde diensten en advies aan. De gemeente heeft een belang in Brabant Water N.V. van 14.982 aandelen à € 0,10 (totaal € 1.498).

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Brabant Water is als drinkwaterbedrijf primair verantwoordelijk voor het waarborgen van de continuïteit van de waterlevering in haar voorzieningsgebied en de kwaliteit en druk van het geleverde drinkwater.

Veranderingen en ontwikkelingen

Op 4 juli 2024 verscheen het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer. Daarin waarschuwt de rekenkamer voor een drinkwatertekort in 2027 in de provincie Noord-Brabant. Ook signaleert de Rekenkamer dat deze uitvoering van de provincie achterblijft, waardoor onvoldoende resultaten worden behaald. De provincie is namelijk verantwoordelijk om te zorgen dat er voldoende schoon grondwater beschikbaar is om drinkwater van te maken. En dat er voldoende vergunningsruimte aanwezig is om dit water op te pompen. Dat is momenteel niet gegarandeerd. Brabant Water deelt het beeld van de Rekenkamer dat de provincie nu aan zet is om de drinkwatervoorziening voor alle Brabanders veilig te stellen en dat daar urgent en daadkrachtig handelen voor nodig is.

Risico's

n.v.t.

Afbreukrisico van geen deelnam

n.v.t.

Alternatieven voor geen deelname

n.v.t.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de aandeelhouders. Dat zijn de provincie Noord-Brabant en 60 gemeenten. Als aandeelhouder: Suzanne Otters-Bruijnen (burgemeester).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Stichtingen en verenigingen

Stichting Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost te Helmond

Doel en openbaar belang

Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost is een samenwerkingsverband tussen gemeenten, (justitiële) overheidsinstellingen en maatschappelijke organisaties. Het doel is de verbetering van veiligheid en leefbaarheid in de 21 gemeenten in Brabant Zuidoost. Het is van belang om onderscheid te maken tussen het zorg- en veiligheidshuis als professionele netwerkorganisatie en het zorg- en veiligheidshuis als facilitator voor ketenpartners. Het landelijk kader richt zich specifiek op het zorg- en veiligheidshuis als netwerkorganisatie van verschillende partners in de zorg-, de strafrechtketen en gemeenten, gericht op een ketenoverstijgende persoon-, systeem- en gebiedsgerichte aanpak van, of advisering rondom, complexe problematiek. In de rol van facilitator biedt de netwerkorganisatie aan ketenpartners de mogelijkheid om werkplekken te huren in een kantoor. Het zorg- en veiligheidshuis Brabant-Zuidoost is in de kern een smalle organisatie. Haar professionaliteit ligt op het gebied van procesregie, advisering en informatievoorziening.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De kracht van het zorg- en veiligheidshuis is een goede samenwerking tussen de verschillende organisaties om problemen op het gebied van veiligheid beter aan te pakken. Daarbij behouden alle partners hun eigen (wettelijke) verantwoordelijkheden.

Problemen worden in een mix van preventie, repressie en zorg aangepakt. Zo wordt geprobeerd potentieel grote problemen klein te houden. De casussen worden aangepakt middels de werkwijze Casus Op Maat (COM) en de Persoonsgerichte Aanpak (Jeugd, Huiselijk geweld, Personen met onbegrepen gedrag, Radicalisering).

Daarnaast stimuleert en ondersteunt het zorg- en veiligheidshuis de gemeenten om gebruik te maken van het escalatiemodel in de zorg- en veiligheidsketen AVE (aanpak voorkoming escalaties) en dit lokaal te implementeren.

Veranderingen en ontwikkelingen

In 2016 is de rechtsvorm van het Zorg- en Veiligheidshuis gewijzigd en is de Stichting Beheer en Exploitatie Veiligheidshuis Brabant Zuidoost opgericht. Vanaf begin 2018 is de naam gewijzigd in Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost. In de afgelopen jaren is er ingezet op de (door)ontwikkeling van de COM (casus op maat) en de PGA (persoonsgerichte aanpak). Dit heeft geresulteerd in een PGA op de volgende thema's:

-PGA Jeugd, voor jeugdkopstukken/sleutelfiguren tussen de 12 en 23 jaar met overlastgevend en/of crimineel gedrag.

- PGA personen met onbegrepen gedrag, voor personen met verward gedrag die een gevaar (kunnen) zijn voor zichzelf of hun omgeving

- PGA radicalisering / Expertisetafel Radicalisering. Dit overleg is beschikbaar voor ondersteuning, advies en COM-zaken voor de schaalgrootte Oost Brabant voor wat betreft signalen/cases met betrekking tot radicalisering.

- PGA huiselijk geweld / MDA++ , dit is een werkwijze met als doel het duurzaam doorbreken van geweld in de meest complexe casussen en het realiseren van herstel met en voor de verschillende gezinsleden.

Risico's

Alle 21 gemeenten uit de regio nemen deel aan de Stichting en dragen daaraan bij.

Afbreukrisico van geen deelname

Er kan dan geen gebruik worden gemaakt van de voordelen die het zorg- en veiligheidshuis kan bieden, zoals informatie, expertise en menskracht. Bepaalde organisaties hebben ook aangegeven geen capaciteit te hebben om deel te nemen aan overlegstructuren in alle afzonderlijke gemeenten.

Alternatieven voor geen deelname

De gemeente moet dan zelf meer regelen op het gebied van complexe casuïstiek en kan geen beroep meer doen op inbreng van bepaalde maatschappelijke instanties en strafrechtpartners.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant. Samenwerking met politie, maatschappelijke en justitiële organisaties.

Alle gemeenten vaardigen een wethouder zorg of een burgemeester af als lid van het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur kiest uit hun midden weer – per basisteam – een wethouder zorg en een burgemeester als lid van het Dagelijks Bestuur. Op dit moment worden de gemeenten die behoren tot het basisteam Dommelstroom vertegenwoordigd in het Dagelijks Bestuur door voorzitter burgemeester S. Otters-Bruijnen (Son en Breugel) en wethouder M. Sanders-de Jonge (Geldrop-Mierlo) namens de gemeenten die behoren tot het basisteam Dommelstroom.

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Stichting Bureau Inkoop en aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot

Doel en openbaar belang

Inkoopuitgaven maken een zeer groot deel uit van de jaarlijkse begroting. Door samenwerking kunnen gemeenten hun inkoop professionaliseren. Daarnaast verhoogt de kwaliteit van inkoop zich direct in de kwaliteit van producten, diensten en werken. Integer en efficiënt inkopen heeft een positieve uitstraling naar burgers, het bedrijfsleven en de eigen medewerkers. Goed ingerichte inkoopprocessen vergroten het vertrouwen van de samenleving in de manier waarop gemeenschapsgeld wordt besteed.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De gewijzigde Aanbestedingswet 2017 laat voldoende ruimte over om eigen beleid te voeren op het gebied van inkoop en aanbesteden. Het inkoop- en aanbestedingsbeleid waarborgt de naleving van wet- en regelgeving, een doelmatige inkoop en bestuurlijke integriteit. Het inkoopbeleid gaat uit van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur: openheid, objectiviteit en zorgvuldigheid. Door gebruik te maken van objectieve voorwaarden, kunnen gemeenten de keuze voor een leverancier verantwoord maken. Deze helderheid biedt ook voordelen voor ondernemers, die weten waar ze aan toe zijn.

Veranderingen en ontwikkelingen

In 2017 heeft gemeente Son en Breugel het manifest Maatschappelijk verantwoord inkoop ondertekend en een actieplan vastgesteld. Dit betekent dat we bij elke aanbesteding de mogelijkheden voor social return en duurzaamheid opnemen. Ter ondersteuning daarvan maken wij gebruik van het advies Social Return van de WSD.

Risico's

Door deel te nemen aan BIZOB wordt het risico op juridische procedures door onjuiste inkoop- en aanbestedingstrajecten verkleind.

Afbreukrisico van geen deelname

De aansluiting bij BIZOB is een keuze voor continuïteit in organisatorische en personele zin voor de invulling van de inkoopfunctie. Naast het mislopen van de mogelijk gunstigere prijzen en/of hogere kwaliteit, ligt er een afbreukrisico op gebied van efficiencyverbetering, rechtmatigheid en een versterking van de expertise.

Alternatieven voor geen deelname

In plaats van aansluiting bij BIZOB kan ook gekozen worden voor het volledig intern invullen van de inkoopfunctie. Daarnaast kan een commercieel inkoopbureau worden ingehuurd om gelijksoortige ondersteuning te bieden.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Het verzorgingsgebied van BIZOB is ingedeeld in vijf clusters, te weten: 1. BOV en De Kempen; 2. Dommelvallei+ en A2; 3. Peelgemeenten; 4. Noordoost; 5. Overig, aangesloten organisaties niet zijnde gemeenten.

BIZOB is een stichting en wordt aangestuurd door de gemeenten. Vanuit elke aangesloten gemeente zit iemand in de Vergadering van Aangeslotenen. De afgevaardigde, namens Son en Breugel, voor de vergadering van aangeslotenen is de heer Jan Boersma. Het bestuur wordt gevormd door een afvaardiging van twee bestuurders per regio.

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Stichting Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE) te Son en Breugel

Doel en openbaar belang

De doelstellingen van de SBBE zijn als volgt geformuleerd:

- Het bevorderen van de veiligheid in het algemeen en meer speciaal het bevorderen van ongestoord gebruik van hun goederen door de gerechtigden, alles op het bedrijvenpark Ekkersrijt en omgeving
- Het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.
- De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door het aanbieden van een pakket van beveiligingsmiddelen en –maatregelen. Dit pakket is gezamenlijk en in samenwerking met de beveiligingsbranche samengesteld door de gemeente Son en Breugel, de Nationale Politie, basisteam Dommelstroom en de gebruikers van bedrijventerreinen.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De gemeente Son en Breugel verwacht van de SBBE dat zij de veiligheid op het industriepark Ekkersrijt zo optimaal mogelijk waarborgt door het treffen van maatregelen, in eerste instantie gericht op de aangesloten ondernemingen. De stichting SBBE moet zichzelf kunnen bedruipen met bijdragen van ondernemers, die nu nog op vrijwillige basis zijn aangesloten.

Het resultaat moet zijn het terugdringen van het aantal inbraken, het opsporen van eventuele daders en een toename van het algehele gevoel van veiligheid op Ekkersrijt.

Veranderingen en ontwikkelingen

In 2022 zijn betere camera's geplaatst en tevens is het aantal camera's uitgebreid. Op dit moment worden geen veranderingen of ontwikkelingen voorzien.

Risico's

Voor de gemeente vormt deze verbonden partij geen risico, omdat de gemeente geen vermogen aan de stichting beschikbaar heeft gesteld.

Afbreukrisico van geen deelname

Via de bestuurlijke vertegenwoordiger kan invloed worden uitgeoefend op de activiteiten van de SBBE. Zonder deze invloed kan het bestuur van de SBBE een richting kiezen die de gemeente Son en Breugel niet passend zou vinden.

Alternatieven voor geen deelname

De gemeente kan de beveiliging op het industriepark Ekkersrijt voor eigen rekening en risico uitvoeren. Dit is echter geen realistisch scenario, feitelijk is er geen alternatief aanwezig.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de gemeente Son en Breugel en Ondernemersvereniging Ekkersrijt (OVE)
Stichtingsbestuur: lid: J. Boersma (op voordracht van het college van B&W).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Stichting Begraafplaats en Uitvaartcentrum Wolfswinkel te Son en Breugel

Doel en openbaar belang

Het exploiteren en beheren van de begraafplaats Wolfswinkel te Son en Breugel.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Uitgangspunt van de Stichting en de gemeente is een rendabele exploitatie van de begraafplaats. Tot op heden is het exploiteren van een begraafplaats niet rendabel. Na een onderzoekstraject samen met de Stichting heeft het college de raad eind 2021 een voorstel gedaan om in te stemmen met het aangaan van een samenwerking met Respectrum crematorium B.V. om te komen tot de bouw van een kleinschalig crematorium en de overname van de begraafplaats en uitvaartcentrum Wolfswinkel.

In de raadsvergadering van april 2022 is daar mee ingestemd. Daarna heeft de B.V. opdracht gegeven tot het opstellen van een nieuw bestemmingsplan om het crematorium mogelijk te maken. Het ontwerp bestemmingsplan is in augustus 2023 ter inzage gelegd. Aan het bouwplan van het crematorium wordt ook gewerkt, zodat een aanvraag om omgevingsvergunning kan worden ingediend wanneer de bestemmingsplanprocedure is doorlopen. Ook wordt dan de noodzakelijke exploitatieovereenkomst tussen de gemeente en de B.V. gesloten. Hierdoor wordt de samenwerking formeel bekrachtigd.

Veranderingen en ontwikkelingen

Het aantal begrafenissen neemt af. In de uitvaartzorg is meer vraag naar crematies en alternatieve wijzen van begraven.

Risico's

De gemeente heeft een lening en een aanvullende lening met recht van hypotheek en een achtergestelde lening aan de Stichting verstrekt. De Stichting komt haar afgesproken aflossingsverplichting op de lening met recht van hypotheek na. Omdat ingeschat wordt dat de Stichting onvoldoende in staat is om aan haar aflossingsverplichtingen in 2023 te voldoen is hiervoor een risico opgenomen in de risicoparagraaf. Voor de achtergestelde lening is een voorziening getroffen.

Afbreukrisico van geen deelname

Het in stand houden van een gemeentelijke begraafplaats is een wettelijke taak.

Alternatieven voor geen deelname

In het projectplan zijn een aantal scenario's uitgewerkt. Inmiddels heeft de raad in 2022 besloten een samenwerking aan te gaan met een externe partij om aan de begraafplaats een crematorium toe te voegen.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Gemeente Son en Breugel (50%), VOF P. Kuis & Zn., St. Oedenrode, (50%).

Stichtingsbestuur: lid: K. Vortman (raadslid, op voordracht van het college van B en W).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Verbonden Partijen	Realisatie Eigen vermogen 2023	Realisatie Vreemd vermogen 2023	Resultaat 2023	Prognose Eigen vermogen 2025	Prognose Vreemd vermogen 2025	Prognose Resultaat 2025	Bijdrage 2024	Bijdrage 2025
Gemeenschappelijke regeling								
Metropoolregio Eindhoven (MRE)	13.902.613	21.146.523	833.753	11.984.208	14.503.432	0	256.011	284.108
Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)	2.480.854	7.805.774	532.056	1.981.541	7.393.162	0	501.764	501.352
Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	3.261.747	29.828.652	1.010.542	4.049.062	38.548.567	0	951.570	998.785
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Brabant Zuidoost (GGD)	6.980.000	34.315.000	1.290.000	3.915.000	27.411.000	0	751.076	807.970
Dienst Dommelvallei	689.000	2.956.000	139.465	332.000	3.925.000	0	5.397.304	5.996.634
Werkvoorziening de Dommel (WSD)	0	0	0	onbekend	onbekend	0	774.645	722.795
Reiniging Blink	nvt	5.273.000	215.000	nvt	onbekend	0	1.880.000	1.728.000
Vennootschappen en coöperaties								
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	0	0	0	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend
Brabant Water	0	0	0	onbekend	onbekend	onbekend	geen bijdrage	geen bijdrage
Stichtingen en verenigingen								
Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost	0	0	0	onbekend	onbekend	onbekend	6.021	6.388
Bureau Inkoop en aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB)	1.302.202	1.973.315	943.507	onbekend	onbekend	onbekend	215.943	227.955
Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE)	0	0	0	onbekend	onbekend	onbekend	geen bijdrage	geen bijdrage
Begraafplaats en Uitvaartcentrum Wolfswinkel	-193.964	528.367	53.603	onbekend	onbekend	onbekend	geen bijdrage	geen bijdrage

Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid en de gemeentelijke grondexploitaties hebben een belangrijke invloed op -en samenhang met- de realisatie van de andere beleidsprogramma's van een gemeente. Daarnaast hebben het grondbeleid en de grondexploitaties een grote financiële impact op de algehele financiële huishouding van de gemeente. De eventuele financiële kansen en risico's zijn van belang voor de algemene financiële en reservepositie van de gemeente.

Nota Grondbeleid

De Nota Grondbeleid 2021-2024 is op 17 december 2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Met de vaststelling van Nota Grondbeleid is ook besloten om een actievere grondpolitiek te voeren. Als gevolg hiervan zijn er afgelopen periode gronden/locaties strategisch aangekocht.

De opdracht van de gemeenteraad om een Nota Kostenverhaal op te stellen waardoor aan particuliere initiatiefnemers een financiële bijdrage gevraagd kan worden voor planoverstijgende kosten, wordt op dit moment uitgewerkt. Jaarlijks wordt de grondprijzenbrief geactualiseerd.

Binnen het grondbedrijf zijn er op dit moment 4 actieve grondexploitaties (Bouwgrond in Exploitatie):

- Akkerpad
- Centrum Breugel
- Centrum Son
- Sonniuspark

Voor grondexploitaties worden de komende jaren de volgende parameters aangehouden:

Periode	Kosten		Opbrengsten				Rente	
	Civiel	Plankosten	Woningbouw	Bedrijven	Kantoren	Overige	Kosten	Opbrengsten
2024	3,0%	5,0%	1,0%	1,5%	1,5%	1,5%	1,3%	1,3%
2025/2026	2,0%	4,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	1,3%	1,3%
2027 e.v.	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	1,3%	1,3%

Project Akkerpad

Na een lange voorgeschiedenis is in 2020 met de projectontwikkelaar overeenstemming bereikt over de realisatie van 8 woningen op deze locatie en is op 24 september 2020 de grondexploitatie door uw raad vastgesteld. Op 19 januari 2023 is het bestemmingsplan Breugel, Akkerpad vastgesteld en is inmiddels onherroepelijk geworden. Op dit moment worden de voorbereidingen getroffen voor het bouwrijp maken van de locatie. Naar verwachting neemt de projectontwikkelaar in 2024 de grond af. Deze relatief kleine ontwikkeling kent per einde 2023 een negatief resultaat als gevolg van kostenstijging. De Netto Contante Waarde per 1-1-2024 bedraagt € 23.124 negatief.

Project Centrum Breugel

Voor het uitvoeringsprogramma Breugel is door de gemeenteraad op 17 december 2020 een nieuwe grondexploitatie vastgesteld. Sindsdien is gewerkt aan de nadere uitwerking van de plannen. Binnen het plangebied zijn ook vastgoedontwikkelingen, zoals de nieuwbouw van sporthal De Bongerd. Die onderdelen vallen buiten de grondexploitatie. In de grondexploitatie hebben we verwerkt dat de locatie van de school De Regenboog vrijkomt voor ontwikkeling van woningbouw. Dit gebeurt volgens planning medio 2025. De Netto Contante Waarde per 1-1-2024 bedraagt € 2.928.392 negatief. Voor dit verlies hebben we een voorziening opgenomen.

Project Centrum Son

De grondexploitatie Centrum Son is op 21 december 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. In 2023 is gestart met een stedenbouwkundigbureau voor de gebiedsvisie voor het centrum van Son, waarvan in 2024 nog werkzaamheden doorlopen. Daarnaast is een participatietraject in 2024 gestart. Volgens de huidige verwachting wordt in 2025 de gebiedsvisie door de raad vastgesteld waarna kan worden begonnen met het vernieuwen van centrum Son. De Netto Contante Waarde per 1-1-2024 bedraagt € 4.447.880 negatief. Voor dit verlies is een voorziening opgenomen.

Complex Sonniuspark (inclusief Ruimte voor Ruimte)

De laatste bouwkaavel van Sonniuspark is op 1 maart 2022 getransporteerd. De planning is om de kavel eind 2024 bouwrijp te hebben. Hierna worden geen kosten meer verwacht en kan de GREX worden afgesloten. Vanuit het project zijn in eerdere jaren meerdere winstnemingen genomen die in totaal optellen tot circa € 10,2 miljoen.

De Netto Contante Waarde bedraagt per 1-1-2024 € 320.303 negatief. Voor dit verlies is een voorziening opgenomen.

Reserves en voorzieningen

Algemene reserve grondexploitatie

De stand van de reserve grondexploitaties bedraagt per 31-12-2023 € 1.183.537

Nog te vormen grondexploitaties

In 2023 hebben we Houtens 19 en Sonniuswijk 32 – 34 strategische aangekocht.

Gronden die strategisch zijn aangekocht leggen we in een later stadium, na verdere planvorming, één of meerdere grondexploitaties voor aan uw gemeenteraad. In de tussenliggende periode worden de gronden, als “warme gronden” administreren we tegen verwervingskosten onder de materiele vaste activa. De boekwaarde wordt, minimaal tweejaarlijks, opnieuw beoordeeld.

Risico's

- De woningbouwkosten zijn in het eerste kwartaal van 2024 verder gestegen ten opzichte van 2023. Dit heeft onder andere te maken met de inwerkingtreding van nieuwe cao's waarin lonen zijn gecorrigeerd voor inflatie. In het eerste kwartaal van 2024 zijn de nieuwbouwprijzen deels gestegen. Dit betreft met name de woningen waar geen prijsafspraken op gemaakt zijn als gevolg van de woonvisie. Voor de woningen die niet duurder worden maar waar wel de bouwkosten stijgen zou de residuale grondwaarde lager kunnen komen te liggen dan de in de grondexploitaties geprognoseerde grondwaarde.
- Wanneer de kosten voor het bouw- en woonrijp maken met meer stijgen dan de nu opgenomen parameters voor kostenstijging zal dit financiële gevolgen hebben voor lopende projecten.
- Vanwege nieuwe regelgeving over het bepalen van de interne rekenrente is de rekenrente voor de meerjarenbegroting 2025-2028 opnieuw bepaald. Deze komt uit op een lager percentage dan opgenomen in de doorrekening van de grondexploitaties voor de jaarrekening 2023. Wanneer de rente die de gemeente op haar leningen betaalt gaat stijgen, zal ook de rekenrente voor de grondexploitaties stijgen wat gevolgen heeft voor het verwachte resultaat. De eerstvolgende herziening van de rekenrente is tijdens de actualisatie bij de jaarrekening 2024.
- De inschatting is dat de stand van de Algemene reserve grondexploitaties van € 1,18 miljoen voldoende is om de risico's op te vangen. Voor de jaarrekening 2024 vindt hiervoor een nadere kwantificering/inventarisatie plaats.

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 in werking getreden. De Woo schrijft voor dat er in de jaarlijkse begroting aandacht moet worden besteed aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de Woo.

Contactpersonen Wet open overheid

De senior beleidsmedewerker en beleidsmedewerker met het taakveld Juridische zaken zijn aangewezen als contactpersonen als bedoeld in de Wet open overheid. De contactpersonen beantwoorden vragen en helpen bij het vinden van publieke informatie.

Openbaarmaking op verzoek

Op grond van artikel 4.1 van de Woo kan iedereen een verzoek om publieke informatie indienen bij een bestuursorgaan. Dit wordt ook wel passieve openbaarmaking genoemd. Verzoeken kunnen schriftelijk per post, digitaal via het formulier op de website of mondeling worden ingediend. Verzoeken om publieke informatie handelen we zoveel mogelijk in overleg met de indiener van het verzoek af. Het uitgangspunt is dat informatie openbaar wordt gemaakt, tenzij er sprake is van een van de uitzonderingsgronden van artikel 5.1 van de Woo of een van de beperkingen van artikel 5.2 van de Woo.

Openbaarmaking uit eigen beweging

De Woo verplicht tot het actief, uit eigen beweging, openbaar maken van documenten. Dit wordt ook wel actieve openbaarmaking genoemd. Deze verplichting heeft betrekking op elf categorieën van informatie die benoemd zijn in artikel 3.3 van de Woo. De actieve openbaarmaking wordt bij Koninklijk besluit gefaseerd ingevoerd.

De implementatie van de actieve openbaarmaking pakken we gezamenlijk op met Dienst Dommelvallei en de gemeenten Geldrop-Mierlo en Nuenen binnen het project Wet open overheid. Documenten worden openbaar gemaakt via de website <https://open.sonenbreugel.nl/>. Het aantal categorieën dat actief openbaar wordt gemaakt, gaan we in 2025 uitbreiden. Daarnaast zijn we aangesloten op de Woo-index, www.organisaties.overheid.nl/woo. Dit betreft een landelijke verwijzingsindex voor documenten van overheidsorganisaties.

Anonimiseringstool

Bij zowel passieve als actieve openbaarmaking moeten gegevens (met name persoonsgegevens) worden weggelakt. We maken daarvoor gebruik van een anonimiseringstool, waarmee persoonsgegevens automatisch worden weggelakt.

Verplichte beleidsindicatoren

Op de website www.waarstaatjegemeente.nl - ontwikkeld voor gemeentelijke bestuurders en professionals - vindt u een dashboard dat is onderverdeeld in de 15 thema's over gemeentelijke onderwerpen. De gegevens komen uit verschillende bronnen en onderzoeken, zoals burger- en ondernemerspeilingen, CBS en andere centrale databronnen. U kunt de gegevens uit het dashboard gebruiken om te zien waar Son en Breugel staat. U kunt de gegevens ook vergelijken met andere gemeenten. Ter illustratie hebben wij het thema "gemeenteprofiel" hieronder toegevoegd: Voor meer informatie en overige kengetallen verwijzen wij u naar www.waarstaatjegemeente.nl.

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Omschrijving
Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2023	Son en Breugel	12	Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar. Jongeren van 12 t/m 17 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.
Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2023	Nederland	9	
Misdrijven - Gewelddsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2023	Son en Breugel	2,2	Het aantal gewelddsmisdrijven. Voorbeelden van gewelddsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Misdrijven - Gewelddsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2023	Nederland	4,3	
Misdrijven - Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag	per 1.000 inwoners	2023	Son en Breugel	3,1	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden

					deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.
Misdrijven - Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag	per 1.000 inwoners	2023	Nederland	5,8	
Misdrijven - Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	2023	Son en Breugel	1,1	Het aantal diefstallen uit woningen per 1000 inwoners
Misdrijven - Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	2023	Nederland	1,3	
Misdrijven - Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2023	Son en Breugel	4,4	Het aantal winkeldiefstallen per 1000 inwoners
Misdrijven - Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2023	Nederland	2,5	
Funciemenging	%	2023	Son en Breugel	67,9	De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Funciemenging	%	2023	Nederland	54,2	
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw. 15 t/m 64jr	2023	Son en Breugel	202,3	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw. 15 t/m 64jr	2023	Nederland	181,8	
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2023	Son en Breugel	3	Het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar: de jongere is niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling en beschikt niet over een vrijstelling. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2023	Nederland	6,3	
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2023	Son en Breugel	7,9	Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2023	Nederland	27	
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2023	Son en Breugel	2	2 Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2023	Nederland	2,4	
Niet-sporters	%	2022	Son en Breugel	42,6	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
Niet-sporters	%	2022	Nederland	46,4	
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2021	Son en Breugel	102	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2021	Nederland	164	
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	%	2022	Son en Breugel	18,9	
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	%	2022	Nederland	41,3	
Gemiddelde WOZ-waarde	x €1.000	2023	Son en Breugel	459	De WOZ-waarde van alle woningen. Alle verblijfsobjecten in de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) met minimaal een woonfunctie en eventueel een of meer andere gebruiksfuncties worden als woning aangemerkt

Gemiddelde WOZ-waarde	x €1.000	2023	Nederland	368	
Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2022	Son en Breugel	9,1	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.
Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2022	Nederland	9,3	
Demografische druk	%	2024	Son en Breugel	80,7	Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.
Demografische druk	%	2024	Nederland	70,4	
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2024	Son en Breugel	897	Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde van woningen in de gemeente + reinigingsheffing + rioolheffing minus eventuele heffingskorting.
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2024	Nederland	Geen data	
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2024	Son en Breugel	965	Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde van woningen in de gemeente + reinigingsheffing + rioolheffing minus eventuele heffingskorting.
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2024	Nederland	Geen data	
Banen	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	2023	Son en Breugel	1462	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.
Banen	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	2023	Nederland	837	
Jongeren met een delict voor de rechter	%	2022	Son en Breugel	1	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.
Jongeren met een delict voor de rechter	%	2022	Nederland	1	
Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	%	2022	Son en Breugel	3	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.
Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	%	2022	Nederland	6	
Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2022	Son en Breugel	1	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker
Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2022	Nederland	1	
Netto arbeidsparticipatie	%	2023	Son en Breugel	76,9	Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking).
Netto arbeidsparticipatie	%	2023	Nederland	73,1	
Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2023	Son en Breugel	153,2	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.
Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2023	Nederland	344,8	
Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64	2023	Son en Breugel	72,6	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

	jaar				
Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2023	Nederland	191,5	
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2023	Son en Breugel	13,5	in percentage van alle jongeren tot 18 jaar, per 1 januari Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014), en in natura door de zorgaanbieder is geleverd. PGB gefinancierde hulp en zorg valt hier dus buiten. Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. Zorg in Natura wordt direct vergoed aan de zorgverlener zonder tussenkomst van de zorggebruiker. In het kader van de jeugdzorg betekent dit dat de hulp rechtstreeks door de gemeente wordt vergoed. Persoonsgebonden budget (PGB) is een geldbedrag waarmee de zorggebruiker zelf zorg, begeleiding, hulp, hulpmiddelen of voorzieningen in kan kopen. Deze wordt verstrekt via de Sociale verzekeringsbank (SVB) maar is ook afkomstig van de gemeente.
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2023	Nederland	13,5	
Jongeren met jeugdbescherming	%	2023	Son en Breugel	0,4	in percentage van alle jongeren tot 18 jaar, per 1 januari Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'.
Jongeren met jeugdbescherming	%	2023	Nederland	1	
Jongeren met jeugdreclassering	%	2023	Son en Breugel	Geen data	in percentage van alle jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar, per 1 januari Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie of leerplichtambtenaar in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder de overtreding of het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart.
Jongeren met jeugdreclassering	%	2023	Nederland	0,3	
Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo	per 10.000 inwoners	2023	Son en Breugel	640	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkvoorziening is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeen
Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo	per 10.000 inwoners	2023	Nederland	700	

Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten

Programma's

Bedragen x €1.000

Programma's	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1. Interne en externe dienstverlening	3.222	297	-2.925	3.162	348	-2.814	3.154	383	-2.771	3.115	332	-2.783
Programma 2. Sociale leefomgeving	23.961	4.863	-19.098	22.996	4.817	-18.180	22.883	4.640	-18.243	22.657	4.640	-18.017
Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving	10.680	5.181	-5.499	11.206	5.400	-5.807	11.593	5.649	-5.945	11.848	5.863	-5.985
Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling	6.754	5.252	-1.503	3.571	2.515	-1.055	2.940	1.879	-1.061	2.979	1.852	-1.126
Totaal	44.617	15.593	-29.025	40.935	13.080	-27.856	40.570	12.551	-28.020	40.599	12.688	-27.911

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x €1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Algemene uitkering	0	30.473	30.473	0	29.780	29.780	0	30.971	30.971	0	32.224	32.224
Dividenden	1	56	55	1	56	55	1	56	55	1	56	55
Lokale heffingen	160	6.248	6.088	160	6.468	6.308	160	6.727	6.567	160	6.971	6.812
Overige algemene dekkingsmiddelen	119	150	31	292	150	-142	698	150	-548	1.420	150	-1.269
Treasury	117	51	-67	262	47	-215	513	43	-470	588	39	-549
Totaal	397	36.978	36.581	715	36.501	35.786	1.372	37.948	36.576	2.168	39.441	37.273

Overhead, onvoorzien en Vpb

Bedragen x €1.000

Overhead, onvoorzien en Vpb	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Onvoorzien	80	0	-80	80	0	-80	80	0	-80	80	0	-80
Overhead	9.209	226	-8.983	9.288	226	-9.062	9.436	226	-9.210	9.454	226	-9.228
Vennootschapsbelasting	4	0	-4	4	0	-4	4	0	-4	4	0	-4
Totaal	9.292	226	-9.066	9.371	226	-9.145	9.520	226	-9.294	9.537	226	-9.312

Geraamd totaal saldo van baten en lasten

Bedragen x €1.000

Geraamd totaal saldo van baten en lasten	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Totaal saldo van baten en lasten	54.307	52.797	-1.510	51.021	49.807	-1.215	51.462	50.724	-738	52.305	52.355	51

Geraamd	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
lasten												
Totaal	54.307	52.797	-1.510	51.021	49.807	-1.215	51.462	50.724	-738	52.305	52.355	51

Beoogde toevoegingen en onttrekkingen

Bedragen x €1.000

Programma's	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Mutaties programma 1	0	39	39	0	39	39	0	4	4	0	4	4
Mutaties programma 2	0	766	766	0	766	766	0	766	766	0	766	766
Mutaties programma 3	77	260	182	49	260	211	49	215	166	49	215	166
Mutaties programma 4	250	20	-230	250	15	-235	250	15	-235	250	15	-235
Totaal	327	1.085	757	299	1.080	781	299	1.000	701	299	1.000	701

Geraamd resultaat

Bedragen x €1.000

Geraamd resultaat	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Resultaat	54.634	53.881	-753	51.320	50.886	-434	51.761	51.724	-37	52.604	53.355	752
Resultaat	54.634	53.881	-753	51.320	50.886	-434	51.761	51.724	-37	52.604	53.355	752

Overzicht van baten en lasten per taakveld

Overzicht van baten en lasten per taakveld

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1. Interne en externe dienstverlening												
0.10 Mutaties reserves programma 1	0	39	39	0	39	39	0	4	4	0	4	4
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-753	0	753	-434	0	434	-37	0	37	752	0	-752
0.1 Bestuur	2.295	2	-2.293	2.154	2	-2.152	2.139	2	-2.137	2.120	2	-2.118
0.2 Burgerzaken	927	295	-632	1.008	346	-662	1.015	381	-634	995	330	-665
0.4 Overhead	9.209	226	-8.983	9.288	226	-9.062	9.436	226	-9.210	9.454	226	-9.228
0.5 Treasury	118	107	-11	263	103	-160	514	99	-414	589	95	-494
0.61 OZB woningen	105	3.172	3.067	105	3.292	3.187	105	3.433	3.328	105	3.568	3.462
0.62 OZB niet-woningen	24	3.061	3.037	24	3.161	3.136	24	3.279	3.254	24	3.389	3.365
0.64 Belastingen Overig	30	15	-15	30	15	-15	30	15	-15	30	15	-15
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	30.473	30.473	0	29.780	29.780	0	30.971	30.971	0	32.224	32.224
0.8 Overige baten en lasten	199	150	-49	372	150	-222	778	150	-628	1.500	150	-1.349
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	4	0	-4	4	0	-4	4	0	-4	4	0	-4
Totaal Programma 1. Interne en externe dienstverlening	12.159	37.540	25.381	12.814	37.114	24.300	14.009	38.560	24.551	15.573	40.003	24.430
Programma 2. Sociale leefomgeving												

Omschrijving	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
0.10 Mutaties reserves programma 2	0	766	766	0	766	766	0	766	766	0	766	766
4.2 Onderwijshuisvesting	1.512	231	-1.281	1.420	231	-1.189	1.534	231	-1.303	1.525	231	-1.294
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	566	20	-546	570	20	-549	566	20	-546	569	20	-549
5.1 Sportbeleid en activering	291	85	-206	279	73	-206	206	0	-206	206	0	-206
5.2 Sportaccommodaties	1.372	169	-1.204	1.399	169	-1.230	1.472	169	-1.304	1.460	169	-1.291
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	646	252	-394	629	252	-377	651	252	-399	634	252	-382
5.4 Musea	7	0	-7	7	0	-7	7	0	-7	7	0	-7
5.5 Cultureel erfgoed	216	26	-190	218	26	-192	229	26	-203	220	26	-194
5.6 Media	425	0	-425	425	0	-425	425	0	-425	425	0	-425
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.428	475	-2.953	3.317	463	-2.853	3.356	411	-2.945	3.339	411	-2.928
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	633	20	-613	603	20	-583	603	20	-583	603	20	-583
6.3 Inkomensregelingen	3.772	3.326	-446	3.772	3.326	-446	3.772	3.326	-446	3.772	3.326	-446
6.4 WSW en beschut werk	742	0	-742	712	0	-712	651	0	-651	655	0	-655
6.5 Arbeidsparticipatieinstrumenten gericht op toeleiding naar werk	603	0	-603	603	0	-603	603	0	-603	603	0	-603
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	1.287	0	-1.287	1.285	0	-1.285	1.260	0	-1.260	1.255	0	-1.255
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	1.619	186	-1.433	1.431	186	-1.245	1.430	186	-1.245	1.430	186	-1.245
6.712 Begeleiding (Wmo)	690	0	-690	683	0	-683	675	0	-675	670	0	-670
6.713 Dagbesteding (Wmo)	286	0	-286	276	0	-276	251	0	-251	226	0	-226
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	88	0	-88	88	0	-88	88	0	-88	88	0	-88
6.751 Jeugdhulp ambulante lokaal	9	0	-9	9	0	-9	9	0	-9	9	0	-9
6.752 Jeugdhulp ambulante regionaal	2.397	0	-2.397	1.959	0	-1.959	1.868	0	-1.868	1.790	0	-1.790
6.753 Jeugdhulp ambulante landelijk	469	0	-469	467	0	-467	467	0	-467	464	0	-464
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	9	0	-9	9	0	-9	9	0	-9	9	0	-9
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	985	0	-985	955	0	-955	923	0	-923	875	0	-875
6.791 PGB Wmo	163	0	-163	163	0	-163	163	0	-163	163	0	-163
6.792 PGB Jeugd	305	0	-305	295	0	-295	285	0	-285	275	0	-275
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	2	0	-2	2	0	-2	2	0	-2	2	0	-2
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	2	0	-2	2	0	-2	2	0	-2	2	0	-2
6.821 Jeugdbescherming	292	0	-292	282	0	-282	272	0	-272	259	0	-259
6.822 Jeugdreclassering	14	0	-14	11	0	-11	9	0	-9	9	0	-9
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	22	0	-22	22	0	-22	22	0	-22	22	0	-22
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	135	0	-135	135	0	-135	135	0	-135	135	0	-135
7.1 Volksgezondheid	974	74	-901	970	52	-918	937	0	-937	955	0	-955
Totaal Programma 2. Sociale leefomgeving	23.961	5.629	-18.332	22.996	5.583	-17.414	22.883	5.406	-17.477	22.657	5.406	-17.251
Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving												
0.10 Mutaties reserves programma 3	77	260	182	49	260	211	49	215	166	49	215	166
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	1.086	0	-1.086	1.086	0	-1.086	1.086	0	-1.086	1.085	0	-1.085
1.2 Openbare orde en Veiligheid	978	10	-968	998	10	-988	978	10	-967	978	10	-967
2.1 Verkeer en vervoer	2.491	67	-2.424	2.716	67	-2.649	2.888	67	-2.822	2.944	67	-2.877

Omschrijving	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
2.2 Parkeren	30	0	-30	30	0	-30	29	0	-29	29	0	-29
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.807	154	-1.652	1.807	154	-1.652	1.831	154	-1.676	1.836	154	-1.682
7.2 Riolering	1.137	1.800	663	1.329	2.016	687	1.557	2.262	705	1.750	2.473	724
7.3 Afval	2.190	2.774	584	2.191	2.779	587	2.192	2.783	591	2.195	2.787	592
7.4 Milieubeheer	961	375	-586	1.050	374	-676	1.033	373	-660	1.031	371	-660
Totaal Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving	10.758	5.441	-5.317	11.255	5.659	-5.596	11.642	5.864	-5.778	11.897	6.079	-5.818
Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling												
0.10 Mutaties reserves programma 4	250	20	-230	250	15	-235	250	15	-235	250	15	-235
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	371	287	-84	360	282	-78	360	276	-84	356	276	-79
3.1 Economische ontwikkeling	176	99	-77	176	99	-77	176	99	-77	176	99	-77
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	18	0	-18	18	0	-18	18	0	-18	18	0	-18
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	46	14	-32	46	14	-32	46	14	-32	46	14	-32
3.4 Economische promotie	115	27	-87	115	27	-87	115	27	-87	115	27	-87
7.5 Begraafplaatsen	0	28	28	0	28	28	0	28	28	0	28	28
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.008	153	-855	601	153	-448	601	153	-448	671	153	-518
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.939	3.939	0	1.178	1.178	0	547	547	0	521	520	0
8.3 Wonen en bouwen	1.081	705	-376	1.076	735	-342	1.076	735	-342	1.076	735	-342
Totaal Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling	7.004	5.272	-1.733	3.821	2.530	-1.290	3.190	1.894	-1.296	3.229	1.867	-1.361
Totaal	53.881	53.881	0	50.886	50.886	0	51.724	51.724	0	53.355	53.355	0

Toelichting overzicht van baten en lasten

De toelichting op het overzicht van baten en lasten bestaat uit drie onderdelen, namelijk het analyse overzicht van baten en lasten, het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten en het overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Analyse overzicht van baten en lasten

Programma 1. Interne en externe dienstverlening

1. Interne en externe dienstverlening	Bedrag
Begroting 2025 nieuw	25.381
Begroting 2025 oud	24.166
Verklaring van het verschil	1.215
Omschrijving	
Autonome ontwikkelingen	120
Autonome ontwikkelingen kadernota 2025-2028	394
Begrotingsaanpassingen meerjarenbegroting 2025-2028	701
Totaal	1.215

Programma 2. Sociale leefomgeving

2. Sociale leefomgeving	Bedrag
Begroting 2025 nieuw	-18.332
Begroting 2025 oud	-17.685
Verklaring van het verschil	-647
Omschrijving	

Autonome ontwikkelingen	114
Autonome ontwikkelingen kadernota 2025-2028	35
Begrotingsaanpassingen meerjarenbegroting 2025-2028	-796
Totaal	-647

Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving

3. Fysieke en veilige leefomgeving	Bedrag
Begroting 2025 nieuw	-5.317
Begroting 2025 oud	-4.847
Verklaring van het verschil	-470
Omschrijving	
Autonome ontwikkelingen	106
Autonome ontwikkelingen kadernota 2025-2028	0
Begrotingsaanpassingen meerjarenbegroting 2025-2028	-576
Totaal	-470

Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling

4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling	Bedrag
Begroting 2025 nieuw	-1.733
Begroting 2025 oud	-1.633
Verklaring van het verschil	-100
Omschrijving	
Autonome ontwikkelingen	-13
Autonome ontwikkelingen kadernota 2025-2028	15
Begrotingsaanpassingen meerjarenbegroting 2025-2028	-102
Totaal	-100

Overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten

Omschrijving	2025		2026		2027		2028	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Programma 1 Interne en externe dienstverlening								
Eenmalige korting op het gemeentefonds 2025 In de meicirculaire is bepaald dat de nieuwe financieringssysteem voor gemeenten en provincies vanaf 2025 wordt ingesteld. Dit zorgt ervoor dat gemeenten in 2025 eenmalig minder algemene uitkering ontvangen dan was voorzien. Conform aanvulling begrotingscirculaire 2024 provincie mag deze lagere inkomst als incidenteel aangemerkt worden.	-516.479							
Programma 2 sociale leefomgeving								
Deelname GROZZerdam GROZZerdam richt zich op de gezondheidsbevordering van alle inwoners. Centraal in het project GROZZerdam staat het ondersteunen van bewoners(organisaties) bij het werken aan vitale wijken en dorpen met gezonde en gelukkige bewoners, met meer eigen regie en zorg voor elkaar, met inzet van technologie en ICT. De insteek van GROZZerdam is om op een ander wijze dan voorheen naar gezondheid en		50.000						

welbevinden (lifestyle) te kijken. Hierdoor is een incidentele subsidie toegekend.								
Programma 3 Fysieke en veilige leefomgeving								
Programma 4 Economische en ruimtelijke ontwikkeling								
Grondexploitatie	3.938.867	3.938.957	1.178.370	1.178.460	546.940	547.030	520.425	520.515
Reststroken Het saldo op het budget reststroken.	42.008	59.873	36.788	49.007	31.568	43.552	31.568	43.552
Implementatie omgevingswet Implementatiekosten voor de omgevingswet.		378.961		1.904		1.904		1.904
Bedragen < 25.000 voor programma 1 t/m 4 Voorbeelden van posten zijn: Vennootschapsbelasting	0	3.745	0	3.745	0	3.745	0	3.745
Subtotaal voor mutaties reserves	3.464.396	4.431.536	1.215.158	1.233.116	578.508	596.231	551.993	569.716
Mutaties reserves								
Vennootschapsbelasting Dit wordt gedekt uit de reserve vrije bestedingsruimte.	3.745		3.745		3.745		3.745	
Onttrekking reserve duurzaamheid	15.000		15.000					
Reststroken Dit wordt gedekt uit de reserve reststroken.	20.000		15.000		15.000		15.000	
Storting reserve infrastructurele werken		327.438		299.077		299.077		299.077
Totaal mutaties reserves	38.745	327.438	33.745	299.077	18.745	299.077	18.745	299.077
Totaal	3.503.141	4.758.974	1.248.903	1.532.193	597.253	895.308	570.738	868.793
Incidenteel saldo baten en lasten		-		-283.290		-		-298.055
		1.255.833				298.055		
Begrotingssaldo		-753.052		-433.969		-36.870		751.697
Begrotingssaldo structureel		502.781		-150.679		261.185		1.049.752

Overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Omschrijving	2025		2026		2027		2028	
	Toevoegingen	Onttrekkingen	Toevoegingen	Onttrekkingen	Toevoegingen	Onttrekkingen	Toevoegingen	Onttrekkingen
DR Nieuwbouw Sporthal		98.520		98.520		98.520		98.520
DR Nieuwbouw brandweerkazerne en werf		106.913		106.913		77.569		77.569
DR dak Emiliusschool		16.751		16.751		16.751		16.751
DR Vijverbergschool		10.038		10.038		10.038		10.038
DR Optimalisatie sportpark SBC		37.738		37.738		37.738		37.738
DR verleden		101.816		101.816		101.816		101.816
DR Parkeren Centrum Son		22.700		22.700		22.700		22.700
DR renovatie kunstgr velden SBC		100.899		100.899		100.899		100.899
DR Slowlane Ekkersrijt		1.258		1.258		1.258		1.258
DR fietsoversteek Bestseweg		5.939		5.939		5.939		5.939
DR gemeentehuis losse werkplekinrichting		35.395		35.394		0		0
DR nieuwbouw		4.755		4.755		4.755		4.755

sporthal de Bongerd								
DR Ruysdaelstraat kst omgeving school		1.440		1.440		1.440		1.440
DR losse inrichting Dorpshuis		122.624		122.624		122.624		122.624
DR technische installaties en tribune		180.035		180.035		180.035		180.035
DR renovatie de Boerderij		19.381		19.381		19.381		19.381
DR Bongerd losse inrichting		8.643		8.643		8.643		8.643
DR Bongerd techn installatie		94.805		94.805		94.805		94.805
DR Bongerd bouwkosten		71.686		71.686		71.686		71.686
DR Dommelhuis nazorg en restpunten		4.715		4.715		4.715		4.715
Totaal	0	1.046.051	0	1.046.050	0	981.312	0	981.312

Voor een verdere toelichting op bovenstaande structurele mutaties verwijzen wij naar het overzicht reserves en voorzieningen met toelichting verderop in dit document.

Uiteenzetting van de financiële positie

Geprognosticeerde balans

Activa	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	88	77	67	67	67
Materiële vaste activa	88.689	95.478	102.473	103.982	104.003
Financiële vaste activa	1.996	1.944	1.901	1.856	1.809
Totaal Vaste activa	90.773	97.500	104.441	105.905	105.880
Vlottende activa					
Voorraden	-4.029	-1.672	-1.233	-1.042	-675
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	14.992	14.992	14.992	14.992	14.992
Liquide middelen	2.022	2.022	2.022	2.022	2.022
Overlopende activa	6.550	6.550	6.550	6.550	6.550
Totaal Vlottende activa	19.534	21.892	22.330	22.521	22.888
Totaal Activa	110.307	119.391	126.771	128.426	128.768

Passiva	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029
Vaste passiva					
Eigen vermogen	32.437	31.999	31.615	31.702	31.454
Voorzieningen	4.803	4.970	4.915	5.221	5.443
Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer	55.033	64.389	72.206	73.468	73.837
Totaal Vaste passiva	92.273	101.357	108.736	110.392	110.734
Vlottende passiva					
Netto-vlottende schulden, met een rente typische looptijd korter dan één jaar	10.884	10.884	10.884	10.884	10.884
Overlopende passiva	7.150	7.150	7.150	7.150	7.150
Totaal Vlottende passiva	18.034	18.034	18.034	18.034	18.034

Totaal Passiva	110.307	119.391	126.771	128.426	128.768
-----------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

EMU-saldo

In het BBV wordt voorgeschreven dat de ontwikkeling van het EMU-saldo moet worden opgenomen in de begroting en de jaarstukken. Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis (moment van levering) in een bepaalde periode. Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is het daarmee ook relevant voor de decentrale overheden om het eigen EMU-saldo te volgen.

Hieronder is de berekening van het EMU-saldo weergegeven (bedragen x € 1.000).

Omschrijving	2024	2025	2026
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-1.490	-1.510	-1.215
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	-2.802	-6.779	-6.984
3 Mutatie voorzieningen	-452	167	-55
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-2.169	-2.357	-439
5 Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
EMU-saldo	-6.913	-10.479	-8.692

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten

Voordat de BBV werd ingevoerd was het gebruik dat gemeenten voorzieningen troffen voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zoals wachtgelden, vakantiedagen of wethouderspensioenen.

Vanwege de behoefte aan een eenduidige interpretatie van de financiële positie besloot het ministerie van BZK vervolgens dat desbetreffende "voorzieningen" onder het BBV niet meer getroffen mogen worden. In het BBV is ook opgenomen dat deze verplichtingen in de uiteenzetting van de financiële positie worden vermeld. In de tabel hieronder zijn alle vormen van aan de arbeidsrelatie verbonden salarissen en (rechten op) uitkeringen meegenomen.

Hierbij zijn de volgende vormen te onderscheiden:

- Beloningen tijdens het dienstverband: het salaris (inclusief vakantiegeld en eindejaarsuitkering) van het personeel in dienst. Vanwege het ontbreken van een dienstverband zijn hierbij de raadsleden niet meegenomen.
- Uitkeringen bij ontslag: afkoopsommen.
- Pensioentoezeggingen: (wethouders-)pensioenen, wachtgeld en (verzekerings-)premies.
- Afvloeiingsregelingen: non-actieven en tijdelijke loondoorbetaling.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Beloningen tijdens het dienstverband	10.252	10.252	10.252	10.252
Uitkeringen bij ontslag				
Pensioentoezeggingen en wachtgeld	364	364	364	364
Afvloeiingsregelingen				
Totaal	10.615	10.615	10.615	10.615

Overzicht van investeringen

Uit te voeren investering per programma	Afschr. termijn	Reeds gevo- teerd	Invest. 2025	Invest. 2026	Invest. 2027	Invest. 2028	Totaal invest.	Lasten 2025	Lasten 2026	Lasten 2027	Lasten 2028
Loader werf	10					65.000	65.000				
Bedrijfsauto Nissan E	7					45.000	45.000				
Routegeb. Prjct Bereikbaarheidsakk	25		25.000	100.000	1.705.705		1.830.705		1.325	6.612	28.721
Uitbreiding Breugel	40			1.474.940			1.474.940			56.048	55.568
Uitbreiding Son Zuid	40			2.256.620			2.256.620			85.752	85.018
Installaties Harlekijn	15			265.727			265.727			21.170	20.939
Verbeteren toegankelijkheid de Landing	25		40.000				40.000		2.120	2.099	2.078
Renovatie, verduurzaming de Landing (gebouw)	50		243.936	82.375			326.311		3.171	10.768	10.683
Renovatie, verduurzaming de Landing (installaties)	15		241.130	80630			321.760		3.135	25.634	25.355
Renovatie, verduurzaming de Landing (renovaties)	25		1.330.450	140.462			1.470.912		17.296	77.958	77.193
Groenbeleid	20		93.000	93.000	93.000		279.000		5.859	11.658	17.396
Groenvisie Ekkersrijt	20		175.000	150.000			325.000		2.275	20.475	20.264
Braecklant	40	1.398		2.798.602			2.800.000	18	18	106.400	105.490
PWR 2023 Vervanging electromech gemalen	15		200.000	200.000	200.000	114.305	714.305		14.762	29.524	44.285
Wateroverlast kleinschalig	15		300.000	300.000	300.000	300.000	1.200.000		22.143	44.285	66.428
Koppeling sloot Gentiaan-A-waterg sloot Bijenlaan	60		500.000				500.000		12.053	12.053	12.053
PWR 2023 Riolvervangingen incl relining	60		1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.894.817	4.894.817		24.106	48.212	72.318
Wateroverlast grootschalig	60		1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	4.000.000		24.106	48.212	72.318
Fietsstr. Gentiaan Z - Doormanlaan Zuid Riolering	60			500.000	500.000		1.000.000			6.500	24.106
Zandstraat exclusief bovenbouw	60			1.000.000			1.000.000			24.106	24.106
Verv ondergrondse en bovengrondse containers	15		100.000	90.000	80.000	80.000	350.000		7.967	15.050	21.259
Totaal							25.160.097	18	140.335	652.515	785.580

Reserves en voorzieningen

Overzicht van reserves en voorzieningen

Bedragen x €1.000

Reserves	Balans 1-1-2025	Balans 1-1-2026	Balans 1-1-2027	Balans 1-1-2028	Balans 1-1-2029
Algemene reserves					
Algemene reserve grondexploitaties	1.822	1.822	1.822	1.822	1.822
Reserve vrije bestedingsruimte	5.326	5.322	5.319	5.315	5.311
Algemene reserve	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Totaal Algemene reserves	10.148	10.144	10.141	10.137	10.133
Bestemmingsreserves					
Reserve centrumontwikkeling Son en Breugel	373	373	373	373	373
Reserve projectmatig werken	56	56	56	56	56
Reserve infrastructurale werken Ekkersrijt	2.492	2.819	3.119	3.418	3.717
Reserve rijkscompensatie coronacrisis	0	0	0	0	0
Reserve natuur en landschap	476	476	476	476	476
Reserve duurzaamheid	333	318	303	303	303
Reserve reststroken	106	86	71	56	41
Reserve vluchtelingen	2.058	2.058	2.058	2.058	2.058
Reserve Wet toekomst pensioenen	193	193	193	193	193
Totaal Bestemmingsreserves	6.087	6.380	6.649	6.933	7.217
Dekkingsreserves					
Reserve nieuwbouw sporthal	2.759	2.660	2.562	2.463	2.364
Reserve nieuwbouw brandweerkazerne + werf	2.191	2.084	1.977	1.899	1.822
Reserve dak Emiliusschool	218	201	184	168	151
Reserve Vijverbergschool	50	40	30	20	10
Reserve optimalisatie sportpark SBC	340	302	264	226	189
Dekkingsreserves verleden	1.849	1.747	1.645	1.544	1.442
Dekkingsreserve parkeren Centrum Son	568	545	522	499	477
Dekkingsreserve renovatie kunstgr velden	605	504	404	303	202
Dekkingsreserve Slowlane Ekkersrijt	131	130	129	128	126
Dekkingsreserve fietsoversteek Bestseweg	113	107	101	95	89
Reserve gemeentehuis losse werkplekinrichting	71	35	0	0	0
Reserve nieuwbouw	180	176	171	166	161

Reserves	Balans 1-1-2025	Balans 1-1-2026	Balans 1-1-2027	Balans 1-1-2028	Balans 1-1-2029
sporthal De Bongerd					
Reserve ruysdaelstraat kst omgeving school	27	26	24	23	22
Reserve aankoop units Bibliotheek	21	21	21	21	21
Dekkingsreserve losse inrichting Dommelhuis	543	420	298	175	52
Dekkingsreserve Dommelhuis technische installaties en tribune	2.314	2.134	1.954	1.774	1.594
Dekkingsreserve renovatie de Boerderij	442	422	403	383	364
Dekkingsreserve De Bongerd losse inrichting	61	52	43	35	26
Dekkingsreserve De Bongerd technische installaties	1.422	1.327	1.232	1.138	1.043
Dekkingsreseserve De Bongerd bouwkosten	2.867	2.796	2.724	2.652	2.581
Dekkingsreserve Dommelhuis nazorg en restpunten	184	179	174	170	165
Totaal Dekkingsreserves	16.955	15.909	14.863	13.881	12.900
Totaal reserves	33.190	32.432	31.652	30.951	30.250

Bedragen x €1.000

Voorzieningen	Balans 1-1-2025	Balans 1-1-2026	Balans 1-1-2027	Balans 1-1-2028	Balans 1-1-2029
Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's					
Voorziening pensioenoverdracht wethouders	1.339	1.380	1.420	1.461	1.501
Voorziening verlofsparen	78	78	78	78	78
Totaal Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's	1.417	1.458	1.498	1.539	1.579
Voorzieningen onderhoud en egalisatie					
Voorziening onderhoud gebouwen	963	1.110	1.187	1.335	1.482
Voorziening onderhoud wegen	7	122	51	166	132
Totaal Voorzieningen onderhoud en egalisatie	969	1.232	1.238	1.501	1.614
Voorzieningen door derden bekleemde middelen					
Voorziening riolering	1.752	1.571	1.473	1.529	1.696
Voorziening afval	552	596	593	541	441
Voorziening afgesloten complexen grondexploitaties	112	112	112	112	112
Totaal	2.416	2.280	2.179	2.182	2.249

Vorzieningen	Balans 1-1-2025	Balans 1-1-2026	Balans 1-1-2027	Balans 1-1-2028	Balans 1-1-2029
Vorzieningen door derden bekleemde middelen					
Totaal voorzieningen	4.803	4.970	4.915	5.221	5.443

Bedragen x €1.000

Staat van reserves en voorzieningen	Balans 1-1-2025	Balans 1-1-2026	Balans 1-1-2027	Balans 1-1-2028	Balans 1-1-2029
Reserves	33.190	32.432	31.652	30.951	30.250
Vorzieningen	4.803	4.970	4.915	5.221	5.443
Totaal reserves en voorzieningen	37.992	37.402	36.567	36.172	35.692

Toelichting op de reserves

Inleiding

Algemeen

In deze toelichting richten wij ons hoofdzakelijk op de vermogensmutaties die betrekking hebben op 2025. Ook lichten we toe waarvoor de reserves bedoeld zijn.

Reserves

De reserves vallen uiteen in algemene reserves, bestemmingsreserves en dekkingsreserves. Algemene reserves fungeren als buffer, voor het opvangen van verliezen van algemene aard. Bestemmingsreserves daarentegen zijn gevormd voor een specifiek doel. Dekkingsreserves staan ter dekking van de afschrijvingslasten van enkele grote projecten/ investeringen.

Algemene reserves

Algemene reserve grondexploitaties

1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2025
1.822	0	0	1.822

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2017 is er besloten een reserve grondexploitatie in te stellen met als doel een buffer te vormen voor conjuncturele risico's en exploitatierisico's binnen het grondbedrijf. Tevens met als doel indien noodzakelijk de verlies voorziening grondexploitatie te kunnen aan vullen.

Reserve vrije bestedingsruimte

1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2025
5.326	0	4	5.322

De reserve vrije bestedingsruimte is de vrij besteedbare algemene reserve. De reserve vrije bestedingsruimte is bedoeld voor het opvangen van jaarrekeningtekorten of andere financiële tegenvallers. Daarnaast kan de reserve ingezet worden om eenmalige projecten te financieren die gedurende een jaar plaatsvinden en die niet uit de exploitatie bekostigd kunnen worden. De onttrekking betreft de vennootschapsbelasting voor € 3.745,-

Algemene reserve

1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2025
3.000	0	0	3.000

In maart 2013 is de nota risicomanagement en weerstandsvermogen vastgesteld. In deze nota is berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Besloten is dat de risicoanalyse regelmatig wordt geactualiseerd en dat deze actualisatie wordt gekoppeld met de P&C-cyclus. Dit gebeurt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Reserve centrumontwikkeling Son en Breugel

1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2025
373	0	0	373

Deze reserve is bestemd voor het uitvoeren van initiatieven/ontwikkelingen in het centrum van de gemeente Son en Breugel.

Reserve projectmatig werken

1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2025
56	0	0	56

Deze reserve is bedoeld om verdere concrete invulling te kunnen geven aan het concept "projectmatig werken".

Reserve infrastructuurle werken Ekkersrijt

1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2025
2.492	327	0	2.819

Deze reserve dient voor infrastructuurle werken zoals het aanleggen van ontbrekende schakels in het fietsnetwerk en voor de tweede ontsluiting van Ekkersrijt op het hoofdwegennet.

De toevoeging betreft:

- Groeipad infrastructuurle werken € 77.438,-
- Verbetering bereikbaarheid regio € 250.000,-

Reserve natuur en landschap

1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2025
476	0	0	476

Deze reserve is in 2021 gevormd door het storten van € 451.000,- vanuit de reserve natuur compensatie, de reserve recreatie en natuurgebied West en de algemene reserve vrije bestedingsruimte. Het doel is de vorming van robuuste natuur- en landschapontwikkelingen en het vergroten van de biodiversiteit. Deze doelen zullen worden behaald door het verwerven van gronden die van belang zijn voor de ontwikkeling van natuur en landschap. Vervolgens zullen de gronden ook daadwerkelijk worden ingericht als natuur.

Reserve duurzaamheid

1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2025
333	0	15	318

De reserve is bestemd om continuïteit te bieden aan o.a. de versnelling van de energietransitie. Storting vindt plaats via middelen die worden ontvangen vanuit het Rijk. Onttrekking vindt plaats door dekkingsvoorstellen uit raadsbesluiten. Deze reserve is gevormd in de 2e bestuursrapportage 2021. De geraamde onttrekking betreft de energiescans SonEnergie

Reserve reststroken

1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2025
106	0	20	86

Deze reserve is gevormd bij de jaarrekening van 2021 ten behoeve van de bekostiging van het project reststroken. Het project reststroken moet zichzelf financieren op basis van de inkomsten uit de verkoop. Mochten deze inkomsten niet voldoende zijn, dan zullen er middelen worden onttrokken uit deze reserve.

De geraamde onttrekking betreft het egaliseren van de kosten en opbrengsten op het gebied van reststroken.

Reserve vluchtelingen

1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2025
2.058	0	0	2.058

Deze reserve is bij de tweede bestuursrapportage 2023 gevormd voor de kosten van de opvang van vluchtelingen in de breedste zin van het woord.

Reserve Wet toekomst pensioenen

1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2025
193	0	0	193

Deze reserve is gevormd voor toekomstige dekking van de overdracht van de pensioenen naar het ABP.

Dekkingsreserves

Onderstaande dekkingsreserves zijn gevormd ter dekking van de kapitaallasten van de genoemde investeringen. Hiervoor hebben we geen aparte toelichting opgenomen. De onttrekkingen zijn gedaan ter dekking van de afschrijvingskosten van genoemde projecten of investeringen.

- Reserve nieuwbouw sporthal
- Reserve nieuwbouw brandweerkazerne + werf
- Reserve dak Emiliusschool
- Reserve Vijverbergschool
- Reserve optimalisatie sportpark SBC
- Reserve verleden
- Reserve parkeren centrum Son
- Reserve renovatie kunstgrasvelden SBC
- Reserve Slowlane Ekkersrijt
- Reserve fietsoversteek Bestseweg
- Reserve gemeentehuis losse werkplekinrichting
- Reserve nieuwbouw sporthal De Bongerd
- Reserve Ruysdaelstraat kosten omgeving school
- Reserve aankoop units Bibliotheek
- Reserve losse inrichting Dommelhuis
- Reserve Dommelhuis technische installaties en tribunes
- Reserve renovatie de Boerderij
- Reserve De Bongerd losse inrichting
- Reserve De Bongerd technische installaties
- Reserve de Bongerd bouwkosten
- Reserve Dommelhuis nazorg en restpunten.

Toelichting op de voorzieningen

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen. Voorzieningen zijn passiva posten op de balans, die een inzicht geven in de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per balansdatum min of meer onzeker zijn, en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum.

Voorzeningen dienen naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn ingesteld. Toevoegingen moeten derhalve gebaseerd zijn op de tijdige opbouw van de voorziening.

Op grond van het BBV is het niet toegestaan om rente bij te schrijven op de stand van een voorziening (uitzondering: indien binnen de berekening van de hoogte van de voorziening is uitgegaan van de contante waarde mag rente worden toegevoegd).

Voorzeningen verplichtingen, verliezen en risico's

Voorziening pensioenoverdracht wethouders

Stand 1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2025
1.339	50	9	1.380

Voor zittende wethouders dient op grond van de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) pensioen te worden opgebouwd. Dit pensioen -afhankelijk van de diensttijd als wethouder- komt tot uitkering na het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Jaarlijks wordt er € 50.000 gestort in deze voorziening. De onttrekking is gebaseerd op de betaling van pensioenuitkeringen. Bij het opstellen van de jaarrekening wordt op basis van de actuariële berekeningen bekeken of de voorziening voldoende op peil is.

Voorziening verlofsparen

Stand 1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 1-1-2025
78	0	0	78

Deze voorziening is in 2023 gevormd voor personeelsleden die het verlof gaan sparen.

Voorzeningen onderhoud en egalisatie

Onderhoud gemeentelijke gebouwen

Stand 1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 1-1-2025
963	276	129	1.110

In de meerjarenbegroting 2025-2028 is de dotatie aan de voorziening geactualiseerd op basis van de geactualiseerde meerjarenonderhoudsplannen. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Voorziening onderhoud wegen

Stand 1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 1-1-2025
7	916	800	122

Deze voorziening is bij de 2e bestuursrapportage 2024 gevormd vanuit de nu vervallen egaliseringsreserve wegen. De voorziening is gevormd op basis van het onderhoudsplan en dient voor het egaliseren van de kosten.

Voorzeningen door derden beklemde middelen

Voorziening riolering

Stand 1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 1-1-2025
1.752	0	181	1.571

In 2023 is het PWR vastgesteld door uw gemeenteraad. De gevolgen van dit plan met de bijbehorende tariefsontwikkeling en mutaties in de voorziening riolering zijn verwerkt in deze begroting.

Voorziening afval

Stand 1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 1-1-2025
552	0	-45	596

Het doel van deze voorziening is het egaliseren van de kosten en opbrengsten uit de exploitatie afval om forse afwijkingen in de tarieven van de afvalstoffenheffing te voorkomen. Onvoorziene uitgaven in enig jaar hebben zo niet meteen gevolgen voor de tarieven. Door deze voorziening wordt ervoor gezorgd dat alle opbrengsten uit de afvalstoffenheffing worden ingezet voor de uitvoering van afvalinzameling en -verwerking.

Voorziening afgesloten complexen grondexploitaties

Stand 1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 1-1-2025
112	0	0	112

Deze voorziening is gevormd om nagekomen kosten van afgesloten grondexploitaties te kunnen dekken.

Toelichting op de financiële positie

Inleiding

In deze paragraaf wordt kort toegelicht welke uitgangspunten zijn gebruikt voor de berekeningen in deze meerjarenbegroting.

Algemene uitkering

In meerjarenperspectief wordt door het Rijk rekening gehouden met een bepaalde groei van het areaal per maatstaf. Voor de berekening van de algemene uitkering in meerjarenperspectief wordt hierbij aangesloten.

Kostendekkende tarieven

Voor de tarieven van rioolheffing, afvalstoffenheffing en leges wordt als uitgangspunt een kostendekkendheid van 100% gehanteerd.

Onroerende Zaakbelasting (OZB)

Bij de berekening van de ramingen voor de OZB in meerjarenperspectief wordt aangesloten bij de toename of afname van de WOZ-waarden. De totale OZB-opbrengst neemt, naast de indexering, toe met de areaaluitbreiding gebaseerd op het woningbouwprogramma van onze gemeente en met € 400.000.

Indexen

Voor de begroting 2025 en verder zijn de volgende indexen gebruikt. Deze zijn vastgesteld bij de kadernota 2025-2028:

Indexcijfers MPB 2025-2028	2025	2026	2027	2028
Loonkostenindex	4,40%	3,80%	4,80%	4,00%
Materiele kostenindex	2,20%	2,20%	2,20%	2,20%
Gewogen kostenontwikkeling	3,30%	3,00%	3,50%	3,10%

Deze percentages wijken af van de percentages uit de Macro Economische Verkenning 2024, die normaliter worden gehanteerd conform de financiële verordening. De reden hiervoor is dat de meicirculaire 2024 wordt berekend aan de hand van cijfers uit het Centraal Economisch Plan 2024. Hierin is te zien dat met name de loonkostenindex een stuk lager ligt dan eerder voorspeld.

Rente

In de meerjarenbegroting 2025-2028 hanteren wij rentepercentages conform berekeningswijze BBV. Dat betekent dat de percentages voor 2025 berekend worden op basis van de vastgestelde beginsaldi van de balans per 1-1-2024 en de begrote standen per 1-1-2024. Daarnaast zijn de overzichten van investeringen, grondexploitaties, reserves en voorzieningen en geldleningen geactualiseerd wat bijdraagt aan een realistischer beeld.

Renteschema	%
Bespaarde rente over voorziening verliesgevende complexen bouwgrond	2,00%
Rente grondexploitatie	1,30%
Rente activa	1,30%

In de paragraaf financiering is het totaal van de rente en doorberekening van de rente opgenomen.

Eigen begroting raad

Volgens afspraak met uw raad hebben wij een aparte paragraaf in de begroting opgenomen waarin de verwachte kosten in verband met de raadswerk zijn vermeld. Voor de hierbij horende beleidstoelichting verwijzen wij naar Programma 1: Interne en externe dienstverlening

Nr.	Omschrijving	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1	Notulering politieke avonden	53.543	45.329	46.326
2	Attentie einde jaar	1.771	1.017	1.039
3	Lidmaatschappen vng, fonds ggu	90.564	91.491	117.246
4	Lidmaatschap Vereniging voor raadsleden	4.356	1.718	1.756
5	Lidmaatschap vereniging van griffiers	454	487	498
6	Informeel activiteit raad	7.596	8.817	9.011
7	Jaarlijkse bijdrage aan fracties	5.444	10.500	6.500
8	Loonkosten 17 raadsleden, griffier	368.994	420.680	442.795
9	Naheffing werkkostenregeling	15.537	26.416	26.416
10	Presentiegelden burgerleden	17.729	25.000	25.000
11	Conferenties en studiedagen	1.003	4.316	4.411
12	Rekenkamercommissie	3.775	26.042	22.527
13	Nieuwe bestuursstijl	9.730	27.110	27.706
14	Bijeenkomsten raad	14.163	6.312	6.451
	Totaal budget raad	594.659	695.235	737.682

De financiële begroting bestaat uit het overzicht van baten en lasten met toelichting, de uiteenzetting van de financiële positie met toelichting en het overzicht van de reserves en voorzieningen met toelichting.

Bijlagen

Subsidieoverzicht

Overzicht subsidies t.b.v. de begroting 2025			
Aan dit overzicht kunnen geen rechten worden ontleend			
Professionele organisaties	Subsidie 2025	Subsidie 2024	Verschil
LEVgroep	€ 911.985	€ 950.356	-€ 38.371
Lumens	€ 355.693	€ 592.161	-€ 236.468
Bibliotheek Dommeldal	€ 426.164	€ 416.390	€ 9.774
MEE de Meent Groep	€ 109.772	€ 301.752	-€ 191.980
GGzE de Boei	€ 115.893	€ 112.814	€ 3.079
Stichting Leergeld	€ 54.432	€ 54.432	€ 0
jongerencentrum Oase	€ 19.927	€ 17.307	€ 2.620
Stichting Vestzaktheater	€ 103.400	€ 98.000	€ 5.400
Harmonie Pro Honore	€ 10.544	€ 10.640	-€ 96
I.V.N.	€ 10.833	€ 10.647	€ 186
Carrousel	€ 513	€ 342	€ 171
Slachtofferhulp	€ 6.970	€ 6.630	€ 340
Stichting MeeDoen Werkt	€ 70.000	€ 70.000	€ 0
Stichting MeeDoen S&B	€ 2.814	€ 2.796	€ 18
Alzheimer Nederland	€ 1.627	€ 1.666	-€ 39
Stichting Vrijwillige Mantelzorg	€ 2.300	€ 2.300	€ 0
Radio Son en Breugel	€ 12.267	€ 12.394	-€ 127
SonenBreugelVerbindt	€ 93.560	€ 91.725	€ 1.835
Sport- en scoutingorganisaties	Subsidie 2025	Subsidie 2024	Verschil
Scouting Dutmella	€ 23.352	€ 22.904	€ 448
Scouting Bekkersgroep	€ 13.502	€ 13.156	€ 346
Voetbalvereniging SBC	€ 37.985	€ 37.348	€ 637
Hockeyvereniging HTC Son	€ 14.813	€ 14.371	€ 442
HTC Son Tennis	€ 3.414	€ 3.502	-€ 88
Tennisvereniging Son en Breugel	€ 3.752	€ 3.912	-€ 160
Tennisvereniging Pieter Brueghel	€ 3.626	€ 3.592	€ 34
Korfbalvereniging De Corridor	€ 10.275	€ 9.872	€ 403
Badmitonclub Scarabee	€ 6.286	€ 8.066	-€ 1.780
Volleybalclub Pieter Brueghel	€ 6.254	€ 5.943	€ 311
Handbalvereniging Apollo	€ 16.355	€ 17.829	-€ 1.474
Show- en dansvereniging Avanti	€ 1.455	€ 1.740	-€ 285
Boksvereniging Xhofleer-Weber	€ 5.643	€ 6.440	-€ 797
Gymnastiekvereniging Dioscuri	€ 2.872	€ 2.830	€ 42
Sociaal-culturele organisaties	Subsidie 2025	Subsidie 2023	Verschil
Vrouwenvereniging Scala	€ 500	€ 500	€ 0
Vestzakkomedie	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Gemeenschapsvoorziening Gentiaan	€ 29.067	€ 28.138	€ 929
Katholieke Vrouwen Beweging Son en Breugel	€ 500	€ 500	€ 0
VrouwAktief	€ 500	€ 500	€ 0
KBO Son	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
De boerderij Breugel	€ 116.020	€ 112.330	€ 3.690
Toneelgroep Maan	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Heemkundekring "Son en Breugel"	€ 2.302	€ 2.229	€ 73
DichtBij	€ 500	€ 500	€ 0
Hoi-Huis	€ 7.000	€ 7.000	€ 0
Smartlappenkoor Rawazzi	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Sons Kamerkoor	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Vrienden van de Beiaard	€ 5.000	€ 5.000	€ 0

Zangvereniging Een van Zin	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Theaterkoor Sincère	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
PVGE	€ 5.000	€ 5.000	€ 0
KBO Breugel	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Orgelkring Vollebregt Orgel Breugel	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Zorg- en maatschappelijke organisaties	Subsidie 2025	Subsidie 2024	Vershil
Adviesraad Sociaal Domein	€ 11.344	€ 9.011	€ 2.333
Senioren Raad Son en Breugel	€ 6.500	€ 6.500	€ 0
Stichting ZorgSaam (voorheen C&G platform en BBM - mantelzorgers)	€ 2.500	€ 3.000	-€ 500
Stichting Voedselbank Best e.o.	€ 5.000	€ 5.000	€ 0
Zonnebloem afdeling Son en Breugel	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Buurtbusvereniging Nuenen-Best	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Madelief Bijna Thuis Huis	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Goud voor Oud	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
EHBO vereniging	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Vier het Leven	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Doorpakken Wonen	€ 1.500	€ 1.000	€ 500
Stichting Met je Hart	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Kerstpakkettenactie Son en Breugel	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Vrienden van Berkenstaete	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Schuldhulpmaatje Son en Breugel	€ 1.500	€ 1.500	€ 0
Buurtvereniging Kanaalstraat	€ 500	€ 500	€ 0
Buurtgemeenschap Elsenkeske	€ 500	€ 500	€ 0
Bewonersvereniging de Traverse	€ 500	€ 500	€ 0
Buurtvereniging d'n Beemd	€ 500	€ 500	€ 0
Evenementen	Subsidie 2025	Subsidie 2024	Vershil
BACK commissie	€ 4.100	€ 4.100	€ 0
Stichting Sixties-Seventies	€ 2.500	€ 2.500	€ 0
Stichting Kinderactiviteiten Son en Breugel	€ 2.750	€ 2.750	€ 0
Stichting Sint Nicolaascomité	€ 2.800	€ 2.800	€ 0
Stichting Giggut!?	€ 2.000	€ 2.000	€ 0
Stichting Breugels Festijn	€ 4.000	€ 4.000	€ 0
Breugelse rommeldag	€ 889	€ 889	€ 0
Stichting Oranjeviering Son en Breugel	€ 7.800	€ 7.800	€ 0
Stichting Lazy Sonny Afternoon	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Totaal	€ 2.700.850	€ 3.139.404	-€ 438.554
Enmalige subsidies	€ 15.000	€ 15.000	€ 0

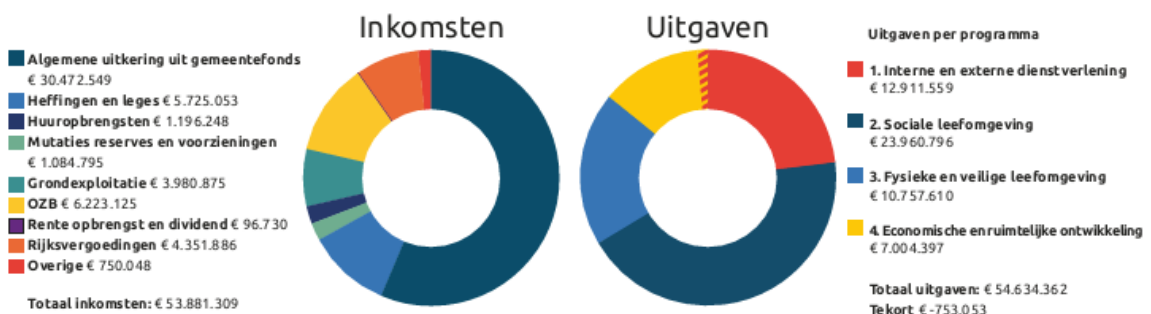
Vaststellingsbesluit

Doelstellingen

Vaststellingsbesluit

Infographic

Begroting in één oogopslag

Gemeentelijke belastingen

De afvalstoffenheffing stijgt met 2,2%. Voor 1 persoonshuishoudens stijgt het tarief naar € 272,88. Het tarief van meerpersoonshuishoudens stijgt naar € 342,12. De rioolheffing stijgt in 2025 met ruim € 20. Voor inwoners stijgt het OZB-tarief met 9,12%. Dat is inclusief 3,3% inflatiecorrectie.

De raad bespreekt de begroting op 7 november 2024.

U kunt de raadsvergadering live volgen via <https://sonenbreugelnotabiz.nl>. De volledige begroting vindt u op <https://son-en-breugelbegrotingsapp.nl>.

Woonlasten gezin Son en Breugel*

	2024	2025
OZB (bij gemiddelde woningwaarde) :	€ 350	€ 384
Afvalstoffenheffing:	€ 335	€ 342
Rioolheffing (afvalwater)	€ 160	€ 180
Rioolheffing (hemelwater)	€ 50	€ 50

*uitgaande van een meerpersoons huishouden.

